No. ४५४३

Title पौण्डरीक क्रतु प्रयोगः
शांख्यायन सूत्रानुमतः

Author श्री दया शंकरः

Extent ५९ Age १८२५

Subject धर्म. प. परिशिष्टं

1

कात्यायनसूत्रानुगतपौण्डरीकक्रतुप्रयोगः

४५४३

4543

#48 double
F. = 60

० होता यक्षत् प्रजापतिं उपांशु पुरोडाशस्येत्यादि ये ४ अग्नेंसुद्दा तिं० नाडी ४ वौषट् ओ अः।०
अयं शोधः द्वितीय पक्षे सा कदृष्टे समाप्तः प्राजापत्यः पशुरित्येतदुक्ते॥
यथा भागे
अथ द्वितीय पक्षे वायव्यः पशुः। तत्र विशेषः। आवाहने। वायुं उपांशु आ४ वहेत्युद्धेः एकया च दशभिर्जिज्ञ वरिति कृत्स
ता पुरोनुवाक्या। होता यक्षद् वायुं उपांशु। छागस्य वपाया इति प्रैषः। पीवो अन्ना रयिवृधः इति याज्या। अथ पुरोडाशे॥ रा
ये नु यं जज्ञतुरिति पुरोनुवाक्या। होता यक्षद् वायुं उपांशु पुरोडाशस्येति प्रैषः। प्र याभिर्यासि इति याज्या। अत्र केचि
त्प्राजापत्यं पशुपुरोडाशं कुर्वन्ति। तत्पक्षे प्रजापते न त्वदेतान्य इति पुरोनुवाक्या। होता यक्षत् प्रजापतिं उपांशु पुरोडा
शस्येति प्रैषः। येन द्यौरुग्रा इति याज्या। अंगयाज्ये। कुविदंगेति पुरोनुवाक्या। होता यक्षद् वायुं उपांशु छागस्य हविष
आ प्रियं दध० करद् एवं। वायुं उपांशु जुषतां हविरिति प्रैषः। प्र वायुमच्छेति याज्या। वनस्पति प्रैषे। होता यक्षद्० धिया वन्न।
वायोः उपांशु। छागस्य हविष इति प्रैषः। स्विष्टकृत्प्रैषे होता यक्षदग्निं स्विष्टकृतमयाडग्निः। वायोः उपांशु छाग
स्येत्यादि। सूक्तवाकप्रैषे आग्निमद्य० बध्नन्। वायवे उपांशु छाग। सूपस्था० रभवत्। वायवे उपांशु छागेन। अघस्तं
मेदस्त इत्यादि। सूक्तवाके। वायुः उपांशु हविरकृत देवा इत्यादि। अत्रानुक्तं सर्वं प्राजापत्यवज्ज्ञेयं॥ इति वायव्यः
पशुः॥ पंचपशुपक्षास्तु प्रायो न प्रचरन्ति॥
इत उत्तरं मेधि विद्यमानैः पयस्यैव पर्य
तं स्त्रीसेवनं वर्जयेत्॥

॥ केचित् यामनमते पि सन्दश सामिधेन्यः परं तु पृथुपाजा इति द्वे उक्त्वा
नेसमास्त्वाग्न इति द्वयोरावाप इति विशेषः। अस्माकं तु नित्य एव॥
पन

सप्तत्रिंशद्दिनसाध्यः। तत्र सप्त दीक्षा द्वादशोपसद [illegible] द्वादशाहो धर्मा भवंति। प्रकृतित्वा
त्। द्वादशाहे चाग्निष्टोमधर्मा भवंति। १

श्रीगणेशाय नमः॥ ॥ विधिहरिहरमुख्यैर्देवसंघैर्वरिष्ठैः रभिमतफलसिद्ध्यै स्तू
यमानं सहस्रैः तरुणतरणितेजोजालजैत्रं पुरस्तात् दिहनवतु मम श्रीवक्रतुं
डाख्यमोजः॥ ॥ श्रुतिस्मृत्यर्थरूपाद्वादशाहसंशयासंकरः रामशर्मणा। संक्रान्तौ पौंडरी
कस्य प्रयोगोऽस्त्वन्यतेऽधुना॥ ॥ अथ शांखायनसूत्रानुमतः पौंडरीकस्य क्रतोः
प्रयोगो लिख्यते। तत्र प्राकृताग्निष्टोमप्रयोगे क्रतुरत्नमालेर्वजागतिः तता नैकितो
विशेषो व्याख्यायते। तत्र [illegible] भूतेष्विः। सात्र हविष्कापंचत्वं। अग्निर्बलवता
त्। अग्निः क्षत्रवान्। अग्निः क्षत्रभृदिति। तत्र कुप्रपद्यादिपक्षद्वारा सामिधेन्यः। अग्ना
वाहने। अग्निमग्नी ४ वह। सोममग्ना ४ वह। अग्निं बलवंतमा ४ वह। अग्निं क्षत्रवतमा ४ वह।
अग्निं क्षत्रभृतमा ४ वह। देवानित्यादि। उत्तमे प्रयाजे ये ४ यजामहे स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं
स्वाहाग्निं बलवंतं स्वाहाग्निं क्षत्रवंतं स्वाहाग्निं क्षत्रभृतं स्वाहा देवाइत्यादि। पात्रभ्याज्यभागौ
प्रधानं। अग्निं बलप्रजाव० द्विवोरम्। भू० ये ४ बलवते० प्रभु ज्याव्यो ४ मह इजो। अर्यंतिस्त्वा० तयोरम।

द्रमममहा अतेपि वचनं विकल्पेन भवति। सति वचने तद् अग्निं बलवंतं

शांखायनवचोऽरण्यउद्धावरपा[illegible]र्भसा[illegible]रं सतां पदमुपाश्रये॥ ४

तत्र चयः पक्षाः। प्रथमेऽग्निः प्राजापत्यः पशुः। द्वितीये वायव्यः। तृतीये पुरुषा आजाविगोऽश्वाः पंच पशवः। तत्राग्नीषोमीयस्य पशुप्रयोगो लिख्यते। द्
मध्ये
अग्नये कामाय
गो

नू० ये० ग्निं क्षत्रवन्तं मस्या कृ मन्ने० पाहा ४ वो ४ यज्ञ् । ओ० जः ० । अग्ने द्युम्नेन० । प्रयोगः । नू० ये० ४ ग्निं क्ष
त्रभृतं स्वदस्व इत्या० हाना ४ वो ४ यज्ञ् । ओ० । पिबाहि० जिह्वो ३ मैंये ४ यजा० ग्निं स्विष्टकृतम्
या० ऽग्निरग्नेः प्रिया० ० दू सोमस्य प्रि० ऽग्नेर्ब्र ह्मण एव ततः प्रि० ० ऽग्ने क्षत्र वतः प्रिया० ० ऽग्नेः क्षत्र भृ
तः प्रि० दूदे वानामित्यादि। अग्ने यदद्योनि या आ। सूक्तवाकः। अग्निर्हविरं० । सोमो ह० । अग्निर्ब्र
ह्म एवा ह० । अग्निः क्षत्र वान्ह० । अग्निः क्षत्र भृद्ध० । देवा आज्यपा इत्यादि० अत्र यद्दनु क्तं तत्स
र्वं प्रकृतिवत्॥ संतिष्ठत इष्टिः॥ ॥अथैककपशु॥ तत्र सर्वं निरूढवत्। विशेषस्तूच्यते।
आवाहने। आज्यभागपक्षे। अग्निमग्न आ ४ वह। सोममा ४ वह। प्रजापतिं उपांशु। आ ४ वहेत्यु
च्चैः। अनाज्यभागपक्षे प्रजापतिं उपांशु। अग्न आ ४ वह। ततो वनस्पतिमा ४ वहेत्यादि। अ
ध्रिगु प्रैषमेध्यपनयमे धर्मिणि विशेषः॥ एवं स्वाहाकृतिर्नौ तन्त्रे कृत्वाऽज्यभागपक्षे तौ द्वध
चं तौ सप्रैषौ। अनाज्यभागपक्षे तयो रभावः। वपायागो। हिरण्यगर्भः० । धेम उपांशु। उंश्ह्मा
तेतायक्षत्। प्रजापतिं। उपांशु। छागस्य वपाया इत्यादि। मे नू० ये० प्रस्मै हि० विभेम उपांशु।
वो ४ यज्ञ्। ओ० जः। पशुपुरोडाशः। पूर्ववन्नज्ञ तौ चेदन्न तार्जधावयेयो। प्रजापतिं दा० । विभेम उपांशु।
कर्तव्यो
माज्यभागौ

सूक्तवाके इदं द्यावापृथिवी इत्यादि तयो रावि[illegible] त्यं तमुक्त्वा। [illegible] उपांशु। हवि॰ कृता। देवा आज्यपा इत्यादि॥ १२
यथायाज्याभागपक्षे तयोरपि निगमनं प्राप्तौ उपांशु कार्यं। १२ ॥ आपतिः
जाप
या ज्यानुवाक्ये समे

होता यक्षत्। प्रजापतिं उपांशु पुरोडाशस्येति प्रैषः। भू॰ ये४ येन द्यौरुग्रा॰ धेम। उपांशु। वौ४षट्।
ओजः। के विदन्नवायव्यं पुरोडाशं कुर्वन्ति तेनमक्षो। स्याये नु यं॰ निरेक्षो उपांशु। उ३म्। होता यक्षत्। वायुं
उपांशु। पुरोडाशस्येति प्रैषः। भू॰ ये४ प्रयाभिर्यासि॰ उपांशु। वौ४षट्। ओजः। कातीयानां तु
प्राजापत्य एव पुरोडाशेन वायव्यः। इ[illegible]ति [illegible] अग्याग्ने। यः प्राणतो॰
विधेम। उपांशु। उ३म्। होता यक्षत्। प्रजापतिं उपांशु। छागस्य हविष आदत्ताम॰ ग्रभः। यस्तन्न॰ मानी।
पार्थ॰ करदेवं। प्रजापतिः जुषतां हविर्होतर्यज। भू॰ ये४ यं क्रन्दसी॰ विधेम। उपांशु [illegible]। वौ४
षट्। ओजः। देवं प्रावनं॰ त्रिष्टो३म्। होता यक्षद्वनस्पतिम॰। घेनाय[illegible] प्रजापतेः। उपांशु। छागस्य
॰ नि। नुत्रेतेन॰ [illegible] मी [illegible] यज। वनस्पते रशनया [illegible] त्यादि [illegible] पुरोनुवा
क्या। होता यक्षदग्निं स्विष्टकृतमयाडग्निः। प्रजापतेः। उपांशु। छागस्य हविषः प्रिया धामान्य
याड्वनस्पतेः प्रिया पाथांस्य ख्याति[illegible] अग्नेयदद्येति याज्या। सूक्तवाके प्रैषे। अग्निमद्य॰ पुर्य
पुरोडाशं बध्नन्। प्रजापतये उपांशु। छागं। सूप॰ स्थवह। प्रजापतये उपांशु। छागेन। अघत्त मेद
स्तः प्रतिपचताग्रभीदवीवृधत पुरोडाशेन। [illegible] इत्यादि। अत्रानुक्तं सर्वं निरूढवत् [illegible]॥ अ
समाप्तश्चैष काण्डः॥ ११ अमावास्यादिने [illegible] कविंशतिः सामिधेन्यः [illegible] प्रयाजाश्च दश होति
प्राजापत्यः
शाखायां यो विशेषः। उक्तः ए
[illegible] प्रयोगः। तत्रहे सति प्रभाग
शोधः प्रथमपत्र निरे
कद्दष्टे
—प्रथर इतीनतर समाप्तस्या इति मा[illegible] को [illegible] नापेद। X
शाखा म

Marginal note (right): [illegible]

श्रीः॥ अथ दीक्षणीयेष्टिः॥ सा च साग्निचित्ये त्रिहविष्का पंचहविष्का वा। निरग्निचित्ये एकहविष्कैव।
वार्त्रघ्नौ वाज्यभागौ पंचदश सामिधेनीका। तस्यां विराजौ स्विष्टकृतो नित्ये वा। अथ
प्रयोगः। कं प्रपद्यादि पंचदश सामिधेन्यः। आ वह इन्ते। अग्निमग्न आ४ वह। सोममा४ वह।
अग्नाविष्णू उपांशु। आ४ वहेत्युच्चैः। वैश्वानरं उपांशु। आ४ वहेत्युच्चैः। आदित्यान् उपां
शु। आ४ वहेत्युच्चैः। पंचपक्षे। अदितिं उपांशु। आ४ वहेत्युच्चैः। सरस्वतीं। उपांशु। आ४ वहे
त्युच्चैः। देवानित्यादि। उत्तमे प्रयाजे। ये४ यजामहे स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं स्वाहा। अग्ना
विष्णू उपांशु। स्वाहेत्युच्चैः सर्वत्र। वैश्वानरं उपांशु। स्वाहा। आदित्यान् उपांशु। स्वाहा। ~~पंच~~
स्वाहा।५ पंचपक्षे अदितिं उपांशु। स्वाहा। सरस्वतीं। उपांशु। स्वाहा देवा इत्यादि। वार्त्रघ्नावाज्यभा
गौ। अथ प्रधानं। अग्नाविष्णू महि० मा वरण्यं। उपांशु। उ३म्। उच्चैः। ये४ हे। अग्नाविष्णू
अग्नाविष्णू मा यि धाम० मुक्षरणय। उपांशु। वौषट्। ओजः स०।१॥ वैश्वानरं नो वे० मह। उपांशु।
उ३म्। ये४ हे। वैश्वानरं नाभिं यज्ञानां० देवाः। उपांशु। वौषट्। ओजः स०।२॥ मा न्ध्रुक्षत्रि०
क्षयो। उपांशु। उ३म्। ये४ हे। आदित्यान् धारयंत आदित्यासो० ऋणानि। उपांशु। वौषट्। ओ

देवा इत्यादि ६

ज्र: स । ३ पंचपक्षो । उत त्वामदिते० ब्रूये । उपांशु । उं मौ ॥ भू: ये ४ हो । अदितिं महीमू सुमात० एतीति ।
उपांशु । वौषट् । ओ ज्र: स० । ४ पावकानः स० । वस्तु । उपांशु । उं ३ मु उ श्रौ: ॥ भू: ये ४ हो । सरस्वती
मिमा सुकानो० द्वक्षम् । उपांशु । वौषट् । ओ ज्र: सं० । ५ ॥ अथास्विष्टकृत् । पिप्रीहि देवान् जि
ष्ठोरम्या भू: ये ४ ये जामहे । अग्निं स्विष्टकृतमयाळग्नि रग्नेः प्रिया धामा न्ययाट् सोमस्य प्रिया
धामान्ययाट् । अग्नावि ष्णो: उपांशु । प्रिया धामान्ययाट् । वैश्वानरस्य उपांशु । प्रिया धामा
न्ययाट् । आदित्यानां उपांशु । प्रिया धामान्ययाट् । पंचपक्षे । अदितेः । उपांशु । प्रिया धामा
न्ययाट् । सरस्वत्याः । उपांशु प्रिया धामान्ययाट् देवानामित्यादि । अग्ने यद्द्यो निमाज्या ।
3 अथ वाजे ब्रह्मो अग्ने दा० नाजो रुम् । पूर्ववन्निगदमुच्चार्य इमो अग्ने वी० भू ये ४ वौषट्
। ओ ज्र: । स० । ६ इमादि उत्तमो दृ ततीयसवन पुरोळाशोभायाः प्राक् । उपहूतो यज्ञ
ऊमान उत्तरस्यामित्यादि स्था ने उपहूतोयं यजमानो स्य यज्ञस्यायुरउदृच मशीयेति तत
उत्तमे क्रि २ स्मिन्नुपहूत इति ब्रूयात् हो । ततीयसवन पुरोळाशेळायां पुरक्ताति व ब्रूयात् । एव उत्तमाद
कः प्राक् सूक्तवाके । अस्यामृधक् होत्रायां देवं गमायायाशास्तेयं यजमानोऽ सय ज्ञस्यायुरउदृ
चमशीयेत्याशास्त इत्यस्यायां ये यदने कोति प्रकृति व ब्रूयात् । [illegible] कामयम हएग स्पलिष्टान्तिः ।
तिपठित्वा

3

उत्तमेऽक्रितुप्रकृतिवदूया नामग्रहणं च कुर्यात्॥ सूक्तवाके अग्निर्हवि॰। सोमो हवि॰। अग्नाविष्णू उपांशु
हवि॰। वैश्वानरः उपांशु हवि॰। आदित्याः उपांशु। हविरजुषन्त। तां मनीरृधं तां महो ज्यायो क्रत। पंच
उपांशु। पक्षे अदितिः। हवि॰ क्रत। सरस्वती॰ उपांशु। हवि॰ क्रत। अस्यामृधद्धोत्रायां देवंगमायाम् आशास्तेऽयं
यजमानोऽस्मिन् शस्याः सुर इत्य च मनशीयेत्याशास्ते यदनेनेत्यादि प्रकृतिवत्। पत्नीसंयाजा
न्तेमम्मिष्टिः॥ (संनिष्ठते दीक्षणीया। प्रायणीयेष्टी राजक्रयश्च प्रकृतिवत्। साग्निविते आतिथ्या पंचहविष्का
एकहविष्का वा। अन्यन्नावेएकहविष्के वा। तत्र आग्नेयेऽष्टौ पुरोडाशो। वैश्वदेवबार्हस्पत्यो चरू। वैश्वानरो
वक्रपाल। ॥ अथ प्रयोगः। आसन्नेषु हविःषु अग्निं मन्थनीयाः। ततः कं प्रघादि सप्तदशसामिधेन्यः।
वाचा होतो अग्निमग्ने आ४ वह। सोममा ४ वह। अग्निमा४ वह। इं इंआ ४ वह। विश्वान्देवान्। उपांशु। आ४
वह। बृहस्पतिं उपांशु। आ४ वह। विष्णुं उपांशु। आ४ वह। देवानित्यादि॥ उत्तमप्रयाजे। ये ४ यजामहे स्वाहा
ग्निं स्वाहा सोमं स्वाहा। अग्निं उपांशु स्वाहा इं इं। उपांशु। स्वाहा। विश्वान्देवान् उपांशु। स्वाहा। बृहस्प
तिं। स्वाहा। विष्णुं। उपांशु। स्वाहा देवा इत्यादि। आज्यभागो। प्रधाने। अग्निर्वृत्राणि जङ्घनत्। उपांशु।
ईडूम्। जु॰ ये ४ हे। आग्नेयं ज्योतिषस्य॰ वामदेवो। उपांशु। वो ४ मदाओ। इं इं नोयिष्यतमपरि॰। वामदेवो उपांशु ईडूम्।
जु॰ ये ४ हे॥ आदित्यस्वहरि॰ उपस्वा उपांशु। वो ४ मदूओ ईडूम्। विश्वेदेवास॰ इत उपांशु ईडूम्। जु॰ ये ४ हे स्त्रीणां मिहे
इं इं
विश्वान्देवान्। १

बृहस्पतिं

मि० द्यच्छम्। वो ४ नदू उक्थ्यः।।श्रुचिमवर्द्धौ० व मे। उपांशु। उ इ म्। नू० ये ४ इतोराग्मासो० वसानः। उपांशु वो ४ नदू। ओ
जः। वि क्षो तु कं० गायः। उपांशु। उ इ म्। नू० ये ४ इम। विश्वे प्रतद्विष्णु० विष्णो। उपांशु। वो ४ नदू। ओजः।। हे ता रा वित्ररथ०
ऊनानो इम्। ये ४ इन्द्राग्नी स्विष्टकृत मयाज्या अग्नेरग्ने। प्रिया धामान्ययाट् सोमस्य प्रिया धामान्ययाट्। अग्नेः। उपांशु।
प्रिया० ट्। इहस्पा उपांशु प्रिया० ट्। विश्वेषां देवानां। उपांशु प्रिया० ट्। बृहस्पतेः। उपांशु प्रिया० ट्। विष्णोः।
उपांशु० प्रियाधामान्ययाड् देवानामाज्यपानां प्रियाद्दि। यस्त्वास्वश्व इति याज्या। तदुक्तोपहूतोनोदि। प्र
यमेजांतेयामिष्टः।। एकइति विष्णातु प्रहीनवत्।। ततस्यानूनआचमरीनादि। सोमाप्यायनमंत्रेस्तुत्यापदेवे
कु वचनांतेयोक्थ्यं। सु न्या उद्वचमरीवेति। प्रवर्ग्यः प्रकृतिवत्। अत्र द्वादशोपसदः।। उपसद्यायेतिति
स्तः सामिधेन्यः। अग्निः सोमो विष्णुर्देवता आज्यभागस्तु गायत्रपनं [redacted] ब्रूयात्। अग्निर्देवानामिय उपुरुद्वति
मुन्यारो नुनाक्यायाज्यायाग्नेः। त्वं सोम क्रतुभिरस्या हुमुसु सोमस्याथः। इदं विष्णुस्त्वो तारो विष्णोः। उपां
सुचरणोइतिपो मर्द्धि मुपसतु।। ततोधर्म्यो रात्रहुहे सोहिते वर्मणि-नं ततः पात्र सेसो इष्टकासादनादि कर्म।
तर्वाहिते तां सम्यावितिभ्यः पश्चाद् दवास्थिताग्नितिभ्यः प्रणीयमानाभ्योनु ब्रूही। अग्निभ्यः प्रणीयमानेभ्योनु ब्रूहीति
वाध्वर्युणोसंप्रेषितो वक्ष्यमाणमंत्रानुपांश्वेनु ब्रूयां वक्ष्यति प्रणीयमाने [redacted] नुगच्छेत्। तेनैवायथा।
पुरीष्यासो अग्नयः। ... भरो इ। विश्वेभिरग्ने। यहोइ अग्नेविश्वेभिरग्नि। यजो इमूर्तिः।।
अत्रस्वस्त्रेयद्यपि सामान्यतोनु ब्रूत पश्चादनुसमेतीत्युक्तं तथाप्यध्वर्युरन्याविष्टानेनाध्वर्यात्रिः कृत्वा ततोनुगच्छेत्।।

१ अग्निर्वृत्राणीत्यादि   प्रवर्ग्यं कृत्वा   ४ अग्ने वृत्राणि ॥ ६

५ यउग्र इवेत्यादि

प्रवर्ग्या

तथा च कात्यायनः। त्रिः कृत्वा याम्यं पूर्वा विनिन्द्ध्रुत्वेति॥ ततो ध्वर्युः स्वसूत्रोक्तं कर्म। ततो पराह्णे आपराह्णिक्युपसत्। सो तत्रेमां मे अग्न इतितिस्रः सामिधेन्यः। याज्यानुवाक्या नां विपर्यासः। यउग्र इवाग्निर्वृत्राणी त्यग्नेः। अया ते पुरुस्तुतं सो मक्रतुभिरिति सोमस्य। त्वम् स्तोतारो यः पूर्व्यायेति विष्णोः॥ इत्यापराह्णिक्युपसत्। अनयेव रीत्या पूर्वाह्णिक्यापरा ह्णे चचतुरहं कुर्यात्॥ अथ पञ्चमे दिने। पूर्वाह्णे इमां मे अग्न इतितिस्रः सामिधेन्यः॥ याज्यानुवाक्यास्तु पूर्वोक्ता पौ र्वाह्णिक्युपसद्वत्। अपराह्णेऽप्युपसद्यायमग्न इतितिस्रः सामिधेन्यः॥ याज्यानुवाक्यास्तु पूर्वोक्ता पराह्णि क्युपसद्वत्। एवं पूर्वाह्णि आपराह्णे च तुरहं कुर्यात्॥ अथ नवमे दिने पूर्वाह्णे उपसद्यायेतितिस्रः सामिधेन्यः॥ याज्यानुवाक्याः प्रथमदिने यथा पौर्वाह्णिक्युपसद्वत्। अथापराह्णे इमां मे अग्न इतितिस्रः सामिधेन्यः॥ याज्यानुवाक्या यउग्र इवेत्यादि प्रथमदिनीयापराह्णिक्युपसद्वत्। एवं चतुरहं कुर्यात्। इति द्वादशोपसदः॥ ततोऽप वसत्यौ प्रवर्ग्योत्सादनं कृत्वा ध्वर्युरग्निप्रणयनं कुर्यात्। तत्रैताम्रदेवदेव्येत्यादि मन्त्रान्पठेत्। अग्नौ प्रणी यमाने अस्तावायुः। शशान इति स्तं कुर्जपधर्मेण पठेत्। तेन नाधीत्ययोः स्त्रिरात्रिकेः॥ ततो मा वैश्वानरीयाष्टः।

प्रकृति मत्कुमति

त्रयोदशार्थे

प्रथमे प्रथम दिनप्रथमोपसदिरस्ता यां चयनेपरिश्रयणे जाते प्रसौ आसामभिस्तुते होता। यम्या ध्वर्युः लाऽग्नु च मनुशंसेति प्रावितश्चिन्यस्पपश्या उपविश्य पिता मातरिश्वा। शंसेषत्। अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निः। इन्द्रो ज्योतिर्ज्योति रिन्द्रः। सूर्यो ज्योतिर्ज्योतिः सूर्यः। इतिनुमंत्रः। ततआपराह्णिक्युपसत्। एवं उपवसैह्नि प्रवर्ग्योपसदोप्र कृतिवत्परिसमाप्य

१ प्रवर्ग्यः। ततः

१० अग्निर्न्त्वमतिरथं जपेति प्रेतितो

४ स मे र्वेष्ठ आसने संस्कृत्योपविश्य संप्रेषितोऽस्मि । इति सूक्ते वैश्वानरं यज्ञेनासि अश्वुतोर्न्युलएव वैश्वानरोऽत्र देवता । बध
वैश्वानरायेति ९ धर्मुः सम्पुलं कुर्यात् । न हा वैश्वानरो न कृतय इति केन आपुरोनुवा
पक्षद्वयं । १ प्रधान १ [illegible] सामिधेन्यादि अन्त्र १ क्या १ ए होङ्गीतियाज्या ।
तस्यां याज्यानुवाक्या भ्यायागमात्रं [illegible] प्रयाजानुयाजवर्जं एक क्लेष्टि र्वा । प्रथमपक्षो यथा । आग्नीध्रेतो होता
ऽच्यम्य स वरेण प्रविश्य [illegible]
[illegible]
[illegible] रे ता वानं ने • महो [illegible] म् । कल्याना पुरोनुवाक्या । वैश्वानरं [illegible] य ङ्रेत्नु स्के
तः ये ४ ह । वैश्वानरं नाभिं यज्ञानां • दे [illegible] बोजि ह । ओजः । एताव देन कर्म । नाडनेस्विष्टकृद्यादि नापिपूर्वं सामि
धेनि संख्यानात् ॥ अथ द्वितीयपक्षे के प्रपद्यादि सप्तदशो सामिधेन्यः आवाहने । अग्निमग्ना ४ वह । धेन्यादि
सोमया ४ वह । वैश्वानरं [illegible] मा ४ वह । देवानित्यादि प्राकु स्त्रुगादापनात् । स्त्रुगादापनाद्युत्तमप्रया
जांतकर्मणो ऽपः वार्त्रघ्ना नाज्य भागौ । रे ता वानं नाभिं यज्ञानाम् प्रधानस्य याज्यानुवाक्यौ । यमाहि मिति
देवानिति स्विष्टकृतः पुरोनुवाक्या ये ४ हे ग्निः स्विष्टकृतमयाडग्निरग्नेः प्रिया धामान्ययाट् सोमस्य
प्रिया धामान्ययाट् । वैश्वानरस्य प्रिया धामान्ययाट् [illegible] मित्यादि । अग्नेय दद्यो तियाज्या । न तेड ओण
कानादि भक्षणं तो । अनुयाजा नानं । सूक्तवाके [illegible] अग्निरिदं हतो सोमो ऽहतो । हतो वैश्वानरो [illegible] ।
हवि • हतो देवा आज्यपा इत्येतत्स्थाभावो । अग्निर्होत्रेणेत्यादि पत्नीसंयाजांतं ॥
तनोऽहविष्कानिप्रयत्न निमग्ना सोम प्रणयनं वच्चक्षति वत्ता ऽग्नीजोपाधी पशौ विशेषः । पशुपुरोडाशयागानं त
रं प्राकृतस्विष्टकृतो ऽष्टानां देवस्य संज्ञकानां हविर्यागानां । देवताकमस्ता यथा यथोक्तः । अत्र पुरोनुवाक्यापा
ठे पिहे तु इवाधिकारः । [illegible] पांशुत्वेवा [illegible] वर्षुवराग्नुत ॥ आ विश्वदेवं न सत्पतिं यइति सवितुः सत्य प्रसवस्य । ९
एतेषा

ह ज्यस्त ह्नेर्हेतुरित्यादि । देवानामाज्यपानां प्रिया धामानीत्यस्याभावः । ५

अग्निर्होताग्रहपतिर्हव्यवाडग्निरित्यग्नेर्गृहपतेः।१ त्वं च सोममनो वशो ब्रह्मा देवानामिति सोमस्य व
नस्पतेः।२ बृहस्पतेः प्रथमं हं सेहिनसाखिषिरिति बृहस्पतेर्वाचः।३ प्रथर्पुषशात। बृहस्पतेर्बृहस्प
देवता २ तिर्वाचस्पतेः।४ इंद्रं वयं महाधन इंद्रं नो लोकमिति इंद्रस्य ज्येष्ठस्य।५ यथा नो अदितिः करत् पशुपतेस्तो
मान्यशुपा इति रुद्रस्य पशुपतेः।६ मित्रस्य चर्षणीधृतो महो आदित्स इति मित्रस्य सत्यस्य।७ इमंमे
वरुणश्रुधि यत्किंचेदं वरुणेति वरुणस्य धर्मपतेः॥८ अत्र सर्वत्र मात्रया याव देवतादेशः कार्यः॥ त
था। आविश्वदेवं० सवितारं। उपांशु। ई २ मु। ये ४ हे। सवितारं सत्यप्रसवं नमामि ये० मस्य तत्। उ
पांशु। वो ४ वट्। ओजः॥ एवमग्निर्गृहपत्यादौ सर्वत्र॥ एतदनंतरं सर्वपृष्ठाख्यानि दर्शाहवींषि भ
वंति॥ अर्वतस्स्वाऽस्माकं हवामहे। स्माकमग्ने अध्वरमित्यग्नेर्वासांतिकस्य गायत्रस्य त्रिवृतो रथं
तरस्य।१ इंद्रो विश्वस्य राजति मा दयस्व हरिभिरिति इंद्रस्य त्रैष्टुभस्य पंचदशस्य बार्ह
तस्य।२ विश्वे देवास स्त्री आगत स्त्री ले बर्हिषि समिधान इति विश्वेषां देवानां वार्षिकानां ज्ञा
गतानां सप्तदशानां वैरूपाणां।३ ऋतेन यावृतावृधा ब्रह्मावसि सत्तमिति मित्रावरुणयोः शा
रदयोरानुष्टुभयोरेकविंशयोर्वैराजयोः।४॥ बृहस्पते जुषस्व न इदं वापि विश्वे देवा इति व

कोशायच... सुसन्नेति मानि न समाम्नातानि ५

6

इस्यते है मंतिकस्यपां कस्य त्रिरणवस्य त्राकरस्य। ५ अनागसो अदितये वाममघस वितरिति स
वितुः शोशिरस्यात्रिष्टुंदस स्पर्त्रियस्त्रिंशास्पुरे वतस्य। ६ अन्वद्यनो अनुमतिरन्विदनुमतेत्व
मिति कल्पज्जे अनुमतेः। ७ वैश्वानरो न ऊतये इति वसिष्ठो अग्निरित्यग्नेर्वैश्वानरस्य। ८॥
हिरण्यगर्भः समवर्त्तताग्रे प्राणतो निमिषत इति कस्य। ९ उत त्वामदिते महि महीमू षु मा
तरमिति अदितेस्त्रिष्टुप् त्स्याः। १० अत्रापि सर्वत्र सगुणानां देवतानां द्वितीयां तो देवतानि
र्देशो याज्यायां कर्त्तव्यः॥ अग्निं वा सं नितं गायत्रं त्रिष्टुभं तथा थंनरमित्यादि। एतेषां देवसमुच्चि
तीनामावाहनादिषु निगमनाभावः॥ अथ स्विष्टकृत्। इळामग्ने इति पुरोनुवाक्या। अग्न्युत् होतुः
गार्हपत्यस्य नः। अग्निं सुदीतिं मिति याज्या। इत्यग्नौ होमीयेपशो वितेषाः। अन्यं सर्वं प्रकृति
वत्॥ ॥ इति श्री नवग्रहमखहारिकोपाख्यधरणीधरात्मजउद्दयाशंकरकृते शांखायनसूत्रा
नुसारिलि पौंडरीकप्रयोगे ऽग्नीषोमीयपशुतः प्रसंगः समाप्तः॥ ॥ ॥ ॥

कांसन
८ ध्रुविसगुणः प्रेष्य प्रैषयोर्मैत्रावरुणस्य पुरोनुवाक्या। प्रैषस्य होतायक्षद
८ ग्निं स्विष्टकृतं पुरोनाराशंस्य जुषतां हविर्होतर्यजेति। देवता देशो विनाग्नि
८ सुदीतिमितियाज्या॥ निर्गुणः प्रैष्यः सत्रविकृत एव प्रकृतिनः॥

मू. ये ४ हे ग्निं स्विष्टकृतम ८

धागः संख्या धर्ये वे सगुणो यज प्रैषयोरा तत्र

अथैकादशसुत्याहां। तत्रादौ प्रथमेऽहः। तत्र प्रातरनुवाकादि बहिष्पवमानस्तोत्रान्तं तदुपांतमग्निष्टोमवत्। अथ सव
नीयः पशुः। तत्र सर्वेष्वहस्सु ऐंद्राग्न इत्येकः पशुः। अथवा प्रथमेऽहन्याग्नेयः। द्वितीये सारस्वतः। तृतीये सौम्यः। चतुर्थे पौ
ष्णः। पंचमे बार्हस्पत्यः। षष्ठे वैश्वदेवः। सप्तमे ऐंद्रः। अष्टमे मारुतः। नवमे ऐंद्राग्नः। दशमे सावित्रः। एकादशे वारुणः। अथवा अ
ग्निष्टोमसंस्थे एक आग्नेयः। उक्थ्यसंस्थे द्वौ आग्नेय ऐंद्राग्नौ। षोडशिसंस्थे त्रयः। आग्नेय ऐंद्राग्न ऐंद्राः। अतिरात्रसंस्थे
चत्वारः। आग्नेय ऐंद्राग्न ऐंद्र सारस्वताः॥ प्रत्यहमाग्नेयपशुस्तु न भवति। शिष्टा यामे वा वृष्टं तु आग्नेयमिति श्रुतेः। द्वयो
रेकेषु त्रिषु पक्षेषु प्रथमपक्षोक्तः एकोऽपि विकल्पस्तथापि द्वितीयपक्षे प्रथमं बलं न्येयमयोगान्नेरक्षते। परिव्ययणीयां। आग्नेयमे
यनीयाश्च प्रकृतिवत्। केवलं पशुप्रत्ययात् द्वसाम द्वादशसामिधेन्यः। आवाहने। आज्यभागपक्षे। अग्निमग्न आ४वह। सोम
मा४वह। अग्निमा४वह। अनामाज्यभागपक्षे आज्यभागदेवते न भवतः। पशुदेवतापदात्परं सँ बुध्यतमग्निमपह्नर। द्वितीयां नर
मा४वह। अग्निमग्न आ४वहेति। याज्यानुवाक्याः पशुदेवतायाः पूर्वं तो सर्वेषां वषट्कर्तृणां तो कार्यौ। अनाज्यभा
गपक्षे। अग्निमग्न आ४वहेति। याज्यानुवाक्याः पूर्वं तो प्रवराद्यनौ वोध्यौ। अथ विवेकः सर्वेषु पशुषु उक्षोमः॥ ततो वनस्पति
गपक्षे पशुपुरोडाशात्पूर्वं तो प्रवराद्यनौ वोध्यौ। अथ विवेकः सर्वेषु पशुषु उक्षोमः॥ ततो वनस्पति
मार्जने-ना४ मा४वह। अग्निं वसुमंतमा४वहेत्यादि प्रकृतिवत्। वपायागे। अग्नेनयमि प्रिरावृबाक्या। होता यक्षदग्नि
भागस्येति प्रैषः। तु वोऽयनु स्योनियाज्या। ततो धिष्ण्योपस्थानप्रभृति कर्तुमाज्ञानं प्रकृतिवत्। अथ शस्त्रा
णि। तत्र पक्षद्वयं। व्यूढः समूढश्च। तत्र प्रातःसवनस्त्रानुक्रमवरोनप्रथमं व्यूढपक्षं प्रदर्श्य पश्चात्समूढपक्षं प्रदर्शयते॥
तोर२ या ज्यायां प्रकृतिविशेषो नाज्यरक्षते। तत्रादौ होतुराज्यं। प्रितामातारिष्येत्यादि। जातवेदो उपप्रयंतो अध्वरं स्तर
अद्वदशः। आद्या त्रिः तस्यां पदविग्रहः तां च। उतत्वमस्तु। स्तुमो३मा त्रिः॥ इत्याज्यं। अथ प्रउगशस्त्री।
तेरयो३मौ
तोचता

ओं तदहरारभ्यैव वस्तुतः
ऊर्ध्वं प्रातःदानं न भवति
द्वादशदिनपर्यन्तं

तत्र मलिवदेका ॰ अथ मैत्रावरुणस्य प्रशंसी शों॰ आ नो मित्रावरुणा तिस्रः। तत्राद्यात्रिः। दधो२ शो मित्रं वयं हवा-
तिस्रः। धसो२ शों॰ इति वां सुरउदितेतिस्रः। तयो२ शों ते स्याम देव॰ महो२ म त्रिः॥ अथ ब्राह्मणाच्छंसिन आज्यं
॰ शों आ याहि सुषुमा॰ तिस्रः। आद्यात्रिः। महो शों इन्द्र मि त्राधि॰ द्वे॰ एष यो२ इन्द्र वाजेषु॰ ऐ कातिमो२ शो
उद्घे दमि॰ तथो२ शो॰ सनइ॰ द्वे इन्तो मृ त्रिः॥ अथाच्छावाकस्याज्यं॰ शों इन्द्राग्नी आ गतं सुतं तिस्रः। आद्या
त्रिः। तं पतो२ शो२ इन्द्र अग्ना नमो दह्ह ॰ तिस्रः। स निष्यवो२ शों इन्द्राग्नी अवसा हि यजतो२ शोगो
म हिरण्यवक्ष॰ एवा मसे२ स्वे॰ ॰ानि सार्वाणि ईर्चशः॥ ॥ ततो सर्वेणा हि दधिघर्मा नेप्रक्षेतिवत्॥ ततः
सुपुरोडाशः। पूर्ववन्नाम्य भागोन ॰ तो वेदमवार्त्रघ्नो कार्यो। अग्ने त्वं पारया न॰ शंयोः। होता यक्षदग्निं पुरोडा
शस्येति प्रैषः। घी४ देव वः सुन्वास॰ जिगाती४ वोषदृ॰॥ इदं कामहे॰ वस्यो२ ह्रं। होता यक्षदग्निं पुरोडा
शस्येति प्रैषः। अग्नि ॰ द्वी॰ ति विप्रेतिया ॰। ततः ॰ पक्वानाहि। ततः ॰ ति पुरोडाशः॥ ततो दक्षि
णा। तत इडायां ॰ त्यते या ॰। ततो मरुत्वतीयं शस्त्रं। अध्वर्यो शोंसावो इत्या हूय। त्वा रथं मि लि ति ॰ ईर्चशः४
ईर्चशः४ स्त्रो शंसेत्। तत्राद्यापादे विग्रहत्रिः शंसेत्। तत आहूय इन्द्र सोमं इति तिस्रो शस्त्वा हूय इन्द्र नेदीय इति प्र
गाथं ककुबुत्तरा ॰ शस्त्वा हूय प्र नूनं ब्रह्मणस्पतिरिति प्रगाथं ककुबुत्तरा ॰ शस्त्वा हूयाग्नि ने ॰ सस २
त्ये ॰ पञ्चः शस्त्वा हूय तं ओम ॰ दुतिरिति ॰ शस्त्वा हूय। यु॰॥ ॰ इत्येका दश ॰ पञ्चः
शस्त्वा हूय इमं ॰ त्वोमिति निविदपञ्चः शस्त्वा ॰ तस्य शस्त्वा हूय नम यानिः परिहृता हि॥ ॥
॰पञ्चः १ पञ्चः
॰ स्य

२ दिन ॰ पञ्चः शस्त्वा हूया

अथ निष्केवल्यं॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय अभि त्वा शूर नोनुम इति प्रगाथं ककुभुत्तरां कारं शंसेत्। तमाद्यां त्रिः।
तत आहूय अभि त्वा पूर्वपीतय इति कुकुभुत्तराकारं प्रगाथं शस्त्वाहूय मा यद्वा नानेति धाय्यां पच्छः शस्त्वा पिबा सुतस्य रसिन इति प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्वाहूय मानं इंद्रो हरा दानं गायत्रादि त्रैष्टुभं शार्दंस्य सूक्तस्य पञ्च पच्छः शस्त्वाहूय इंद्रे देवमिति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टाश्च तस्रः पच्छः शस्त्वाहूयोत्तमां पच्छस्त्रिः शंसेत्॥ ॥ तस्य यमुत्तमं कृत्वा अग्नेर्वर्चस्विन्वर्चस्वी त्वं देवेष्वसि वर्चस्वान्हं मनुष्येषु भूयासमिति मंत्रेणायजमानो निग्राह्यं अभक्षयेत्। मंच इति विशेषो न्यस्तं न भक्तिवत्। ततो मैत्रावरुणस्योक्थं। अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय कयान श्चित्र इति तिस्रोर्धर्चशः शंसेत्। तमाद्यां त्रिः। तत आहूय कया त्वं न ऊत्येति तिस्रोर्धर्चशः शस्त्वाहूय कस्तमिंद्र त्वावसु इति प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्वाहूय प्रभावं इत्येकां पच्छः शस्त्वा सद्यो ह जात इति पञ्चर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वाहूय एवा त्वामिंद्रे निविदं द्वादशर्चस्य सूक्तस्य दशपच्छः शस्त्वाहूयोत्तमां त्रिः पच्छः शंसेत्॥ अथ ब्राह्मणाच्छंसिनः पृष्ठं। अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय तं वो दस्ममृतीषहमिति प्रथमां तिस्रो द्व्यती कृत्वा शंसेत्। तमाद्यां त्रिः। तत आहूय तत्त्वा यामि सुवीर्यमिति प्रथमां तिस्रो द्व्यती कृत्वा शस्त्वाहूय कन्नव्यो अतसीनामिति प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्वाहूय अलिंगाते अरत्नयुजे त्येकां पच्छः शस्त्वेंद्रः पूर्भिदातिरद्दिति पञ्चदशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वो दुग्ध लाली निविदं तर्वस्य सूक्तस्य पंच पच्छः शस्त्वाहूयोत्तमां त्रिः पच्छः शंसेत्। अथाच्छावाकस्य पृष्ठं॥ अध्वर्यो शोंसावो तरोभिर्वो विदद्वसुमिति प्रगाथं तिस्रो द्व्यती कृत्वा शंसेत्। तमाद्यां त्रिः। तत आहूय तरणिरित्सिषासतीति प्रगाथं तिस्रो द्व्यती कृत्वा

तत्वेज्ञोपक्राने। उपक्रूलोयंयज्ञमानो ऽस्यमज्ञस्मात्तु रूउदन्तमशायेतितास्मिन्नुपक्रूमइतिक्रूयात्॥ ५

अग्नितष्टेवेतिद्वत्रौर

क्रूयो

शस्त्वाक्रूयकृत्न्वस्याकूतिमिति मयाथिमद्रुर्वशाः शस्त्वोक्रूनोलोकमनदनेऽस्मीमेध्वा पच्छः शस्त्वा क्रूयइद्विर्भ

इथइतिपंचर्चस्सूक्तपच्छः शस्त्वो ~~[illegible]~~ र्चस्यसूक्तस्य सुद्व पच्छः शस्त्वा क्रूयोन्तमां

त्रिः पच्छः शंसेत्॥ [illegible] निः सर्पणाद्यादिमयहोतं ततोमनोता [illegible] ज्ञेनेत्वमस्माद्विति पुरोनुवाक्या

होतायक्षद् [illegible] श्वारास्यहविष इतिप्रैषः प्रक्रूतिवत्। अश्वारवोमननोतिया ऽस्या ततोवनस्पतियागादि

8 सावित्रयागांतं प्रक्रूतिवत्। [illegible] शोशंसावोरेद्वमाक्रूय नक्षाबितुर्वश्यो मद्इतिस्तोद्भ्रर्वशः

शेत्। तत्राद्यांपदद्विर्ग्याहं त्रिःशंसेत्। तदभाक्रूयाद्यांनोदेवयश्चवितरित्यतिनिस्त्रोद्धर्वशः शस्त्वा क्रूय मुद्धते

मनइतिचतस्त्रः पच्छः शस्त्वा क्रूययविताद्देवइतिनिविद् पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य पंदेमी शस्त्वा क्रूयैकयासद्दश

पंचर्चस्य सूक्तस्य निरित्येकांकल्पजां पच्छः शस्त्वा क्रूय मुघाचावायइ शेरिति पंचर्चस्य सूक्तस्यसप्तच तस्त्रः पच्छः शस्त्वा क्रूयद्यावा

हृथिवीसो मस्य निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टां पंच र्चीं शस्त्वाक्षेरूपक्रूत्नुमित्येकामर्द्धर्वशः शस्त्वा

इमेहवोमनसेतिसर्वस्य सूक्तस्यपचद्र पच्छः शस्त्वा क्रूयसनवाद्देवाइति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्या

वशिष्टां सप्तमी शस्त्वा क्रूयमेनेइत्येकां पच्छः शस्त्वा क्रूययेयोमातेत्येकां पच्छः शस्त्वा क्रूये वापित्रइत्येकां पच्छः

शस्त्वा क्रूय ~~[illegible]~~ इयोनविकानिति चतुर्चस्य सूक्तस्यसप्त पच्छः शस्त्वा क्रूयाविश्व

देवाः सोमस्येतिनिविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टामृचंमीपच्छः शंसेत् [illegible] इयोनविष्ठानि पंच पच्छः

शस्त्वा क्रूयानिविदं शस्त्वाषष्ठीं शंसेत्। उत्तमेवापरिशिष्टपोतिवचनात्। तत्त्वाक्रूयादितियोरिति प्रक्रूतिवत्तारि

यानीमाक्रूयात्॥ इति पञ्चदशः॥

शेषं

ऋच्याग्निमारुतान्त्यर्धे शोशोंसावो इत्या ऋ य वैश्वानराय पृथुपाजस इत्येकादशार्चस्य सूक्तस्य दशम ऋचः शंसोतो नवाथौत्तिः
यातेनैवाद्रे ऋ याग्नि वैश्वानर सोमस्य मन्द्यदिति निविदं शस्त्वा ऋ याने पिनद्दिन्ये कां पञ्चः शस्त्वा मे शाद्दुये निपंच दर्शस्य सू
ताना आद्यं ऋ याग्नि वैश्वानर सोमस्य मद्रितोदे वा इति निविदं पञ्चः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टां पञ्चदशीं शस्त्वा ऋ य य ज्ञा य ज्ञा वइति
कस्य दुर्दशा पञ्च शस्त्वा ऋ य मरुतो दे वा इति प्रगाथं ककुभुत्तरा कारं शस्त्वा ऋ यमत्न प्रसानव्यस्यादिति
प्रगाथं ककुभुत्तरार्धं शस्त्वा ऋ य दे वो वो इविलो दा इति निविदं पञ्चः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टां मन्त्रमृ षीपि
दर्शस्य सूक्तस्य पञ्च ऋचः शस्त्वा ऋ याग्निर्जातवेदा इति निविदं पञ्च शस्त्वा नवोशस्त्रे उपप्रयन्तु इत्येतस्य स्थाने अवोदे
ऋचः शस्त्वा ऋ यास्फो हि श्रीमादि समानम्प्र हत्या पितामातारश्चैत्यादि जातवेदा इत्यंतम् कोदूरिर्वान्व
दि दोषे वैतस्य सूक्तं शंसोतो नवप्रयोगः ॥ एतावान्नेववि शेषो नान्यः ॥ ततो
शस्त्रं ऋ य ॰ ॰ ॰ मर्दय ऋचः शंसे त् ॥ — याया मय इति
~~ॠ ऋ ऋ ऋ स्त्रः~~ वरः शस्त्वा ऋ य ॥ सुक्तस्य ॰ अथ वदन्नय यज्ञोगो नैविंथ तां भेदस्त्वः
एकादशानुजाः सूक्तवाक प्रेषो ॥ अग्निमद्य ॰ वषट्कृते सोमस्य व इदमा वो पोश्चीवीमादि तयो रावि होर्तु नासुतको आप्य
प्रतिपद्यतां ग्रभीदवीधे तां पुरोडाशो ॥ ॰ ॰ ॰ ॰ ॥ स्विष्टकृ वा कृ ॥ इदमा वा ॥ अग्निर्है ॰ कृतो यत्र स्यानि ॰ ॰ ॰ इत्यादि
प्रतिपद्यतां ॰ भागपक्षे एतयोरभावे ॥ अग्नि ॰ कृतस्योमो हविः कृतो ॥ भागपक्षे एतयोरभावे ॥ यादि शाद्धंन कुर्याति ॥ सारियो जन्तो जि
भागपक्षो ॥ अग्निर्है नि ॰ कृतस्कोमो हविर ॰ कृतो अग्ना ॰ ॰ ॰ त्याशा स्तो यदनेन ॰ ॰ ॰ देवया ॰ इदं ४ कौस्द ॥ अग्नि रमे हो
अस्या मृध ॰ यं यजमानो स्य यज्ञस्यागुर ३ ह्वयमशासे त्या ॰ ॰ ॰ इतिप्रैषौ ॥ नूः ये ४ य ॰ ॰ ॰ समग्न बनस्पते रुद्र वनआदित्यवन्तः उक्त
छास्तु ऋ मति तुरीतु का का ॰ ॰ ॰ सोमा नानिंद इति प्रैषौ ॥ इदम दृए वसद्यान्निं ॰ ॰ ॰
नतोऽस जेवि तए ॰ मैत्रावरुणः ॥ पराया हि मघ ॰ दक्षिणा वो रेमा ॥ इदम ॰ ॰ ॰ नित्येतस्याः स्थाने आयेदस्त्वं मघ वा ॰ ॰ ॰ नवदे हो तप
विमुच्यते वाज वतं ऋ हं वा ॰ ॰ ॰ प्रतिग्रेणं ऋ याहीअथ वा पराया हिमघ ॰ ॰ ॰ ॰ ॰ तां ॰ ॰ ॰ वीमि विश्वेभ्यो देवेभ्यो ग्रासणे
शायाइति ॥ ततः ॰ ॰ ॰ स्व साधि ऋ स सपन्याद्दुपविश्य ऋचः सुता ॰ ॰ ॰ विश्वे भ्यो देवेभ्यो ग्रावस्तुः ॰ ॰ सोमपेभ्यो पंक्ति २
र स्यानि मुते विश्वे देवा ॰ ॰ ॰ ऋचः सुता ॰ ॰ ॰ ॰ ॰ ॰ ॰ अत्रार्धंकोस समान नामश्च इत्यादिनाः ॥ ५

शेत्रा तन्त्राद्यान्ति। तस्मापदति ग्रहणं चात तआ७ हिरण्यगर्भनीनरंस्येकांशस्त्वा
काम्यपोराज्ञाने ध्विलेकांशस्त्वा ।१९ इति २

न्मः सोमेभ्यः सोमपेभ्यो ब्रह्मन्त्वानं पृच्छेति ब्रूयात्। ततो होता उकुवषट्कारं ब्रूयात्॥ ततो धाना भक्षणादि पत्नीसंयाजांतं प्रकृति
वत्कुर्यात्॥ इति प्रथमाहः॥ हारियोजनं पाद्यरस्त्वीथरस्त्र नुनादपाशं कुरु एणशां स्वायन सूत्रानुसारेणेति योऽहरी कृप्रयोग
प्रथममहः समाप्तिमगमत्। अथ द्वितीयमहरारभ्यते। तत्रशात रनुका द्याग्निमंथनी यांतं प्रथममहदिनवत् सारस्वतः पृष्ठः॥
आवाहनो अन्वास्यभागपक्षो। सरस्वतीमग्न आ४वह। वनस्पतिमावहेत्यादि। आज्यभागपक्षे योविशेषः सप्रथमदिनप्रयोग
अग्निश्रयणे समेधपत्र प्रहतिं५ विलोकनीयः। वपायागे। आनो हि वो वृहत इतिपुरोनुवाक्या। होता यक्षच्चार स्वतीं छागस्य वपाया इति प्रैषः। पावीरवी कन्ये
तिया ज्या प्राईजाद्य तु या जा नेप्रकृतिवत्। अथ हेतर्यात्या। पितामातरिश्वादि ज्ञानवेदरत्यंतमुत्पा ऽआमिहंते रगीन
हरस्मिन्मदृशार्वस्यरात्रसे काद्रशार्द्ध वेशः शस्त्वोहूय वाक्यं तितिःशसेत्। अथ प्रउगं। शीसावो वायुरग्नेगा इति सकृच्छस्त्वा पा दृष्टा हूय
भो यतेसर्वत्रिणि इति त्रिःशस्त्वा। नियुत्वान्वायवेति कांशस्त्वा तीवाः सोमास आगहीति कांशस्त्वा हूयं शुक्र स्याद्य गनाशिरइत्येकं
१ शस्त्वा इमा देवा अश्विस्वरोति द्वे शस्त्वा हूयां यं वामित्रावरुणेति तिस्रः शस्त्वा हूय दैव्यावध्वर्यू इत्येकांशस्त्वा गोमदूषु नासत्ये
तिति स्रः कः शस्त्वा हूयें ६३ कोमिरित्येकांशस्त्वा इंद्रो अंगमहदूयमिति तिस्रः कः शस्त्वा हूय। विश्वान्देवान्तिष
प्रकृतिवत् ऽउम द्वौ शस्त्वा विश्वेदेवास आगतेति तिस्रः शस्त्वा हूय यो नस्या नः सरस्वती प्रीरेति द्वे शस्त्वा हूय सा नो विश्वाऽद्रतित्रिः
परिदध्यात्। अन्यत्सर्वं [redacted] वर्षहर्व वंशः॥ अथ मैत्रावरुणस्याज्यं शोंसावो इत्याहूय मित्रं न यं इत्याद्य इति स्तवं शं
सेत्। तत्र नायातु मित्रा तनआहूय मित्रं वरुणं पूतदक्षमिति तिस्रः शस्त्वा हूय यानु [redacted]
सइत्येकांशस्त्वा हूयं रस्यातिनं वेतरा इत्येकांशस्त्वा प्रतिवांसूर उदिते इति तिस्रः गांसुध्ये द्वे शस्त्वा हूया नूनी यथा त्रिः
परिदध्यात्। अथ वा लशा कांसनं आज्यं शोंसावो इत्याहूय इन्द्र सि ज्ञानं थ न इति त्रिःशस्त्वा इंद्र इन्द्रयोः सखेति सा क्षी
सवः६ स्त्वा इंद्रवाहेकुनो नेस्येकांशस्त्वा हूय इंद्रेरा सहिदक्षस इत्येकांशस्त्वा ऽ इ इस्वधाम द्वेशस्त्वा। हूयें ~~सम~~
~~ऽहिंसिवनामो इति तिस्रः शस्त्वा~~। उद्वेदभीति द्वे शस्त्वा हूय सन इंद्राशवे इति त्रिः परिदध्यात् २६

~~४ कृयो वामित्रावरुणेति कांशस्त्वा~~ ४ अयं वां मित्रावरुणेति तिस्रः १४
१ इंद्रे वयं महाधन इति तिस्रः शस्त्वा २

२

तोशायत्रहणाकुय२ सर्वेषां होत्र काणां शस्त्रारम्भे हृद्वर्शः शंस नीत्र२

ॐ अग्नये नमो दृदि

अथाछावाकस्या जीशोंसावोइत्याहूय। इन्द्राग्नी नईतिनिरुक्तं मध्ये प्रथमांत्रिः शस्त्वा ततो हृद्वर्शः शंसेत्। ततआहू
यताकुवेयपोरिहमितितिस्त्रः शस्त्वाहूय। इन्द्रे अग्नी मईति निरुक्तं शस्त्वा। इन्द्राग्नी अवस्था गतौ ति निरुक्तं मध्ये
हृदेशस्त्वाहूय तृतीययापरिदध्यात्॥ ऊं वैः १६ ततो निः सर्पणादि दधिघर्मान्तं। पशुपुरोडाशः। वार्त्रघ्नावाज्यभागौ।
सरस्वती देवयन्त इति पुरोनुवाक्या। अथ होता पशुसौरस्वती पुरोडाशस्यैतिमेधः। पशोदश आयायसेति याज्या। स्विष्टकृ
दाहिमरुत्वतीयया गोतम कति वत्। अथ मरुत्वतीयं शस्त्वा। अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय। वैश्वानरस्य वस्पतिमिति निरुक्तो
हृद्वर्शः शंसेत् तत्रागाथान्त्रिः। तस्योपरिविश्वस्येति ततआहूये इन्द्र सोमपा एक इति। तिस्रो हृद्वर्शः शंसेत्। नेदीयए दिहातिथ हूय
गाथं ककुत्तरशारं शस्त्वाहूय। तिष्ठा सुतस्येति इति प्रगाथं ककुत्तराकारं शस्त्वाहूय। अग्नेनेति त्रयोविंशपद्धः शस्त्वा
हूय त्वं सोम क्रतुभिरिति एकोपद्धःशस्त्वाहूय। पिन्वं त्यप इत्येकोपद्धः शस्त्वाहूय। इन्द्र सोम सोमपत इति सप्तदशार्चस्य सूक्तस्य
नवपद्धः शस्त्वाहूय। इमे रुद्धानितिनिविदं पद्धः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टादर्शम्यादि सप्तपद्धः शस्त्वाहूय सप्तदश्या
त्रिःपद्धः परिदध्यात्॥ अथात्र केवलं अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय। अभि त्वा शूर नो नुम इति प्रगाथं ककुत्तराकारं शंसेत्।
तत्रगाथांत्रिः। ततआहूय। त्वमिद्धि हवामहे इति प्रगाथं ककुत्तराकारं शंसेत्। ततआहूय यद्वावान इति धाय्यां पद्धः शस्त्वा पद्धः
हूय। ओमयं शृणवादिति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वाहूय यातू ऊतिरवमा योतिनवर्चस्य सूक्तस्य पंचशः शस्त्वाहूय देवः सोम
मितिनिविदं पद्धः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टास्तिस्रः शस्त्वाहूय नवम्या परिदध्यात्। अत्र यजमान इन्द्रौजस्वि
नोजस्वी त्वं देवेष्वस्योजस्वन्तं हमं मनुष्येषु कुर्यात् सामानि पहवेषु वर्कमेति तिस्रः ह्लीत्यलं ध्यायेत्॥ ॥ अथ मैत्रावरुणस्य पृष्ठ

अथ वा हृदयं

अध्वर्यो शोंसावो३ इत्याहूय कयानश्चित्र इति तिस्त्रोऽर्धर्चशः शंसेत् तत्राद्यां त्रिः। तत आयेऽहूय आ तं न इन्द्रेति तिस्त्रोऽर्ध
र्चशस्तु शस्त्वाहूय अभि त्वामिंद्रेति प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्वाहूया प्रत्यावइत्येकां पच्छः शस्त्वा शंसा महेति पंचर्चं सूक्तं
पच्छः शस्त्वा यन्न इंद्रो जुजुष इत्येकादशर्चस्य सूक्तस्य दशपच्छः शस्त्वाहूयैकादशीं त्रिः परिदध्यात्॥ ॥अथ
ग्रा॰ स्तस्याः प्रसिन पृष्ठं॥ अध्वर्यो शोंसावो३ इत्याहूयाभि नः सुराधसमिति प्रगाथं तिस्त्रो बृहतीः कृत्वा शंसेत्
तत्राद्यां त्रिः। तत आहूयामेसुतसुतौ इति प्रगाथं तिस्त्रो बृहतीः कृत्वा शस्त्वाहूय यक्नवो अतसीनामिति
प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्वाहूय यश्च स्वगाते श्रलमजेत्येकां पच्छः शस्त्वाऽसावि सोमः पुरुहूत तोदशर्चं सूक्तं पच्छः
10 शस्त्वोदु ब्रह्माणीति षड्चस्य सूक्तस्य पंच पच्छः शस्त्वाहूय षष्ठ्यां त्रिः पच्छः परिदध्यात्॥ ॥अथाछावा
कस्य पृष्ठं॥ अध्वर्यो शोंसावो३ इत्याहूय त्वामिद्धि हवामहे इति प्रगाथं तिस्त्रो बृहतीः कृत्वा शंसेत्। तत्राद्यां त्रिः॥ तत
आहूय वयमेनमिदा ह्य इति प्रगाथं तिस्त्रो बृहतीः कृत्वा शस्त्वाहूय इन्द्र नेदीय एदिहीति प्रगाथमर्धर्चशः श
स्त्वाहूयो ऋतेनो जो ऋतनु नेषीत्येकां पच्छः शस्त्वाऽपूर्व्या पुरुतमानीति पंचर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वाऽस्मिन्न इति द
शर्चस्य सूक्तस्य नव पच्छः शस्त्वाहूय दशम्यां त्रिः पच्छः परिदध्यात्॥ ततो निः सर्पणाद्यादि अग्रहोतं॥ ततोऽनुयाजा
ततोऽंगयागः॥ सरस्वत्यभि न इति पुरोनुवाक्या। होता यक्षत्सरस्वतीं छागस्य हविष आ ददय॰ भः। पश्चान्न॰ कर
देवं सरस्वती जुषाणामिति प्रैषः॥ इमा जुह्वाना इति याज्या॥ वनस्पतिप्रैषः। होता यक्षद्वन॰ धितो यत्र सरस्वत्याश्छा
गस्य हविषः प्रि॰ धामानि। तत्रैनं प्र॰ इमीयांसमिन्द्र॰ र्यजति। स्विष्टकृत्प्रैषः। होता यक्षदग्निं स्विष्टकृतमयाडग्निः स
रस्वत्याश्छागस्य हविषः प्रि॰ धामान्ययाड्वनस्पतेरित्यादि पुरोनुवाक्या। इमर्वं प्रकृतिवत्। ततः सवनीयपुरोडाशस्यादि
सावित्रग्रहांतं॥ ॥अथ

वैश्वदेवं शस्त्रं ॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय विश्वो देवस्य नेतुरित्येकां पदं विगृह्याग्निर्दूर्वं शः शस्त्वा ऽस्याहि स्व
शशस्त रमिति द्वे अर्द्धर्चशः शस्त्वा हूया विश्वदेवामिति तिस्रो ऽर्द्धर्चशः शस्त्वा हूय तद्देवस्य सवितुरिति सप्तर्चस्य
सूक्तस्य षट् पच्छः शस्त्वा हूय सविता देव इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य परिशिष्टां सप्तमीं शस्त्वा हूय
एकया चेति कश्यजां पच्छः शस्त्वा हूय ते हि द्यावापृथिवी इति पञ्चर्चस्य सूक्तस्य चतस्रः पच्छः शस्त्वा हूय द्यावा
पृथिवी सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टां पञ्चमीं शस्त्वा हूय सुरूपकृत्नुमित्येकामर्द्धर्चशः श
हूय स्त्वा तक्षन्रथं सुवृतमिति पञ्चर्चस्य सूक्तस्य चतस्रः पच्छः शस्त्वा हूय ऋभवो देवाः सोमस्येति निविदं पच्छः श
स्त्वा सूक्तस्यावशिष्टां पञ्चमीं शस्त्वा हूया यं वेन इत्येकां पच्छः शस्त्वा हूय येभ्यो माता इत्येकां पच्छः शस्त्वा हूय ये
वा पि च इत्येकां पच्छः शस्त्वा हूय यूयस्य चोरथ्यामिति पञ्चदशर्चस्य सूक्तस्य चतुर्दश पच्छः शस्त्वा विश्वेदेवाः हूय
सोमस्य मत्सन्तिति निविदं शस्त्वा सूक्तस्यान्तमां शस्त्वा हूयादितिर्द्यौरिति मन्त्रान्तं परिदध्यात् ॥ ११
अथाग्निमारुतं ॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय पृक्षस्य वृष्ण इति सप्तर्चस्य सूक्तस्य षट् पच्छः शस्त्वा ऽग्निर्वैश्वानर इ या
ति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य सप्तमीं शस्त्वा हूय ने पितरित्येकां पच्छः शस्त्वा हूय वृष्णे शर्धाय सुमखाय वेधसे इति पञ्चदशर्चं
स्य सूक्तस्य चतुर्दश शस्त्वा पच्छः शस्त्वा हूय यं मरुतो देवाः सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा हूय यज्ञायज्ञा व इति प्रगाथं ककु
बुत्तराङ्कारं शस्त्वा हूय देवो वो द्रविणोदा इति प्रगाथं ककुबुत्तरां कृत्वा शस्त्वा हूय नू चित्सहोजा इति सप्तर्चस्य सूक्त
स्य षट् पच्छः शस्त्वा ऽग्निर्जातवेदा इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य सप्तमीं शस्त्वा हूयापो हि ष्ठेत्यादि प्रकृत्या समानी ॥
हूया

उ सूक्तस्य पञ्चदशीं पच्छः शस्त्वा

प्रउगं[illegible]ष्वेत्तनमायोति ७
[illegible]प्रउगं शस्त्वा

अथ मैत्रावरुणस्य प्रउगं ॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय एह्यग्ने वीतये गृणान इति स्तोत्रियं शंसेत्। तत्राप्यृचः। तत आहूयाग्निरग्नि भारत इति स्तोत्रियं शंसेत्। तत आहूय एवा पाहि प्रत्नथा इति स्तुः प्रउगं शंसेत्। अथवा एता
सरस्वानेव प्रगाथ इति निन्यं तत्र यं शंसेत्। [illegible] नित्यान्यपि [illegible] विकल्पोपि [illegible] अन्यानि [illegible] इति श्रुते
स्त्रेउ न्यो प्रयोगो [illegible] ततः प्रसव्य [illegible] इति स्तोत्रियं सूक्तं प्रउगं शस्त्वा इंद्रा को वां वरुण
[illegible] पुनर्[illegible] इति [illegible] सूक्तं [illegible] प्रउगं शस्त्वा आहूय [illegible]
[illegible] ॥ अथ ब्राह्मणाच्छंसिन उक्थं ॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय एवा [illegible] इति
प्रउगं परिदध्यात्। ॥ अथ [illegible] तत आहूय एवा [illegible] इति स्तोत्रियं शस्त्वा आहूय [illegible]
[illegible] शंसेत्। [illegible] इति स्तोत्रियं प्रउगं शस्त्वा [illegible]
स्तं [illegible] प्रउग शस्त्वा [illegible] आहूय [illegible] प्रउगं परिदध्यात्। ॥ अथाच्छावाकस्योक्थं
[illegible] प्रउगं शस्त्वा आहूय [illegible]
अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय [illegible] इति स्तोत्रियं शंसेत्। तत्राप्यृचः। तत आहूय [illegible]
[illegible] शस्त्वा [illegible] इति [illegible] शस्त्वा आहूया [illegible]
[illegible] प्रउगं शस्त्वा [illegible] इति स्तोत्रियं शस्त्वा [illegible] सूक्तं [illegible] प्रउगं शस्त्वा आहूया
[illegible] प्रउगं शस्त्वा [illegible] इति स्तोत्रियं शस्त्वा [illegible] सूक्तं [illegible]
[illegible] परिदध्यात्। समाप्तानि शस्त्राणि। [illegible] इति स्तोत्रियं शस्त्वा आहूय [illegible] परिदध्यात्। एवं [illegible]
[illegible] सूक्तं [illegible] २
[illegible] ततः एकादशानुयाजाः। सूक्तवाक[illegible] इत्यादि तथा रा
[illegible]
[illegible] इति [illegible]

[illegible] १४ [illegible]

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

[illegible] इति [illegible] सूक्तं [illegible]

[illegible] १२

मुक्त संतं ——
इति ... ग्रोक्ति । तस्योपरविय
हएँचानतआ ७

निहलं सुमुक्त्वा । सरस्वतीहविरग्नेतुमनारी । ग्रथ तम्महोऽध्यायो कृता । कृनस्यतिरित्यादि प्रथमहि नवत्स्य पत्नीसंमार्जी
तंकुर्यात् ॥ ६ ॥ निर्ध्यलिङ्काय वहारिकेफास्य प्रस्तीध स्सुतुना हयशा शंकुरेण विरचिते शांखायनस्य आनुमायीतिपौं
डरीकप्रयोगे द्वितीयमहः सूमाप्तिमगमत् ॥ अथ तृतीयमहरारभते ॥ तत्र प्रातरनुवाकादि ... प्रथमी
यां तं प्रथममहिनवत् । सोमपृष्ठः । आवाहने ... नागपक्षे । सोममृत्स्नमाहमहानन्यतिमानहइत्यादि
अध्रिगुप्रैषे धपतसरान्ति । यप्यापागो त्वं सोमन्नपिङ्क्तिनोमननापितिधुरोनुवाक्या । होतायक्षत्सोमं छागस्यव
पाया इति प्रैषः । याते धामानि हविषेति याज्या । ततो माऽईनाहतुयाऽांतं प्रक्ल्प्तिवत् । अथ ... । पताम
नरिष्ये त्यादि ज्ञातवेद इत्यन्तमुक्त्वा युक्ष्वाहि देवहूतमानिति षोऽशर्वस्य सूक्तस्य पंचदशाद्वचेशः शंसेौ ऽकृय
षोडशुश्यान्तिर् ई ऽ शःपरिदध्यात् ॥ ॥ अथ प्रउगशस्त्रं । शोंसावोइत्या कृय वायुरग्रेगाइति सूक्तं शस्त्वा वाय
वायाहि वीतय इत्येकां त्रिः शस्त्वा वायो याहि शिवादिवङ्गति द्वे शस्त्वा कृय । हरएमतर्त्तनीनरेत्येकां शस्त्वा । इ इन्द्रव
वायवेषां सुतानामिति द्वे अयं यो मध्यान्सुत इत्येकां शस्त्वा कृय काव्यया राजानेषु इत्येकां शस्त्वा । मित्रं वरु
णे वयमिति तिस्त्रः शस्त्वा कृय देव्यावद्धोर्मूइत्येकां शस्त्वा । अश्विनावेहागच्छतमिति तिस्त्रः शस्त्वा कृय विश्वान्दे
वानिति विश्वान्देवांशस्त्वा इ इ उ चक्रे मितिरित्येकां शस्त्वा । याहि इन्द्र सुतामति तिस्त्रः शस्त्वा कृय विश्वान्देवानिति
सपूर्वार्द्धं शस्त्वा सजूर्विश्वेभिर्देवेभिरिति तिस्त्रः शस्त्वा कृय उतनः प्रियाप्रियासु इति द्वे शस्त्वा कृय ... भिः
त्रिः परिदध्यात् । अन्ते सर्वो ... ऽदेर्न शः ॥ ८ ॥ अथ मैत्रावरुणस्याज्यं । ... शोंसावो ... मि

२ भद्रंतिनकृत्स्ना

१ प्रवोमित्रायगायतेतिपंच

यं कुर्वेहूतदृक्षमितितिस्रः शंसेत्। तत्राद्यांत्रिः। ततआहूयायं वांमित्रावरुणेतितिस्रः शस्त्वा हूयपुरं दृक्षं ध वत्सतोति
एकांशस्त्वा ऽनो बहस्तिशमहसाइत्येकांशस्त्वायं रक्षंतित्रवेतसइत्येकांशस्त्वा कृष्णा ऽवाम्सस्वायइत्येको
शस्त्वा समुनीतीनोवरुणइत्येकां शस्त्वा प्रनिवांस्सरउदेनइसंतिस्तरां मध्ये द्वे शस्त्वा हूयतत्तृतीययाः
त्रिः परिदध्यात्॥ ९६ ॥ अथ आलागाहूस्तिनवाज्यो [illegible] शोंसावोरत्या हूयंद्रोगसोइदृक्षसइत्येकांत्रिः
शस्त्वाऽदृहे स्वधामिति द्वे शस्त्वा हूयं द्विदृथो वो अस्थानिरिति तिस्रः शस्त्वा हूय इयाहिनित्रभानो
12 इतितिस्रः शस्त्वा सुरूपकृत्नुमिति द्वे शस्त्वा हूयं उद्दृशीति द्वे शस्त्वा हूयमसनइ इतित्रिः परिदध्यात्॥ कव: २५
अथाश्रावाकस्याज्यो [illegible] शोंसावोइत्या हूयता हूने यथोरिदृमितितिस्रः शंसेत् तत्राद्यांत्रिः। ततआहूय
इयंवामस्यमन्मनइतितिस्रः शस्त्वा हूयइ अग्नीइपक्षयेरातिपंच शस्त्वा ऽइअग्नीअपवसाग
तोतितिस्रणांमध्ये द्वे शस्त्वा हूयं तत्तृतीयस्यात्रिः परिदध्यात्॥ कवः १०॥ ततोनिःसर्पणादि हविर्धर्मांते
ततः पशुपुरोडाशाः। नात्र आप्याजन्यो। त्वमिमा ओषधीः सोमविश्वा इति पुरोनुवाक्या। होता यक्षत्
सोमं पुरोळाशस्येति प्रैषः॥ स्वाहाहूयुत्तुह्रश्च न नास्वधितिया ज्या॥ स्विष्टकृदादिमरुत्वतीयग्रहेणा नप्रा
तिवत्। अथ मरुत्वतीयशस्त्रं॥ ॥ अध्वर्योशोंसावोइत्या हूयसंतवशिखा सोमाइतितिस्रोऽर्धर्चशः शंसेत्
तत्राद्यांत्रिः। ततआहूय मच्चयइस्सतोमाइतितिस्रो द्वे शस्त्वा हूयं इन्द्र मध्यदिहोति प्रगाथं कुकुभुत्तरा कु
इं शस्त्वा हूयमिति द्वे अस्य सां मध्ये तत्र अब्रह्मणस्पतिप्रगाथं ककुभुत्तरा काउरं शस्त्वा हूयाग्निर्नेतेत्र्या पक्षः स

२ तस्योपहृगिल्हह्ली वो   जशास्त्वा ऽ१ नांमर्धनेशः शंसन्

२ स्वाहौ
४ अगाथ्यंतिस्रोबृहतीः कृत्वा

पुरः

स्त्वा कृत्य त्वं सोमक्रतुभिरित्येकां पञ्चशस्त्वा कृत्य पिबं त्वपदत्येकां पङ्क्तिः शस्त्वा कृत्य अर्यमा मनुष्यो देवतातेति पूर्वं च द्वयार्चं सूक्तं पङ्क्तिः शस्त्वा कृत्ये द्रोमरुत्वां सोम सोनिविदं पङ्क्तिः शस्त्वा सूक्तस्यानुशिष्टानन माद्रैः पुरः शस्त्वा कृत्य पंच दृश्या परिदध्यात्॥ ॥अथ निष्केवल्यं॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याकृत्य यद्याव इन्द्र ते शतमिति तिस्रोर्द्धर्चशः शंसेत्। तत्राद्यां त्रिः। तत आकृत्य यदिन्द्र यावतस्त्वमिति प्रगाथं तिस्रो बृहतीः कृत्वा शस्त्वा कृत्य यद्वावानेति धाय्यां पङ्क्तिः शस्त्वा कृत्ये इन्द्रं धातु शरणमिति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा कृत्या हेतु वं नसुन इत्येवाहर्षर्चं सूक्तं पङ्क्तिः शस्त्वा यो जात एव प्रथम इति पंचदशर्चस्य सूक्तस्याद्यो पङ्क्तिः शस्त्वा कृत्ये इन्द्रो देवः सोमं पिबतिनिविदं पङ्क्तिः शस्त्वा सूक्तस्यानुशिष्टानन माद्रैः पुरः शस्त्वा कृत्य पंच दृश्या पङ्क्तिः स्तोत्रं परिदध्यात्॥ ॥अथ वैश्वदेवं शस्त्रं॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याकृत्य तत्सवितुर्वृणीमहे इति तिस्रो र्द्धर्चशः शंसेत्तत्राद्यां त्रिः। तत आकृत्य कृत्याल्लंनरूपत्येति तिस्रोर्द्धर्चशः शस्त्वा कृत्य के स्तोमि इति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा कृत्यापप्राव इत्येकां पङ्क्तिः शस्त्वा युध्मस्पते इत्येवं स्यो तिपंचर्चं सूक्तं पङ्क्तिः शस्त्वा कृत्य समहामस्य यदि त्येकादशार्चस्य सूक्तस्याद्यां पङ्क्तिः शस्त्वा कृत्ये आदश्यां पङ्क्तिः स्तोत्रं परिदध्यात्॥ ॥अथ आग्निमारुतं शस्त्रं॥ ६ अध्वर्यो शोंसावो इत्याकृत्य नयेघवास्तुतावंतश्चातेति तिस्रोर्द्धर्चशः शंसेत्तत्राद्यां त्रिः। तत आकृत्य कुइवेदस्तत्सावेति तिस्रोर्द्धर्चशः शस्त्वा कृत्य कृन्नवो अनसीनामिति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा कृत्य कस्त्वयाकोनामिति प्रल

अत्र यजमानः सूर्यभाजस्विन्भाजस्वीत्वं देवेष्वसि भ्राजस्व्यहं मनुष्येषु भूयासमिति
उपहवमर्द्धमन्त्रियाहं भक्षयेत्॥ ५

ग्नेतइत्येकांपङ्क्तिःशस्त्वाध्वर्यवोभरतेंद्रायसोममित्येकादशपङ्क्तिःशस्त्वा उदुब्रह्माण्यैरतेतिपञ्चपङ्क्तिःशस्त्वा
कूर्याःत्रमयापङ्क्तिःस्तुतिःपरिदध्यात्॥ ॥अथ आग्रायणस्यप्रयोगः॥अध्वर्योशोंसावोइत्याहूयन्तरंगिरि
शिवासनोनिधागरपतिस्त्रोहइतीः कृत्वाशस्त्वान्यान्वा। ततआहूयततोरोचिवोंविदद्वसुइति
प्रगाथचैतिस्त्रोहइतीः कृत्वाशस्त्वाहूयकु इन्द्रस्याकृतानीति प्रगाथमडेचवशः शस्त्वाहूयोकेवो
13 लोकमित्येकांपङ्क्तिःशस्त्वायओजिष्ठइन्द्रेतिपञ्चर्चस्यकूपङ्क्तिःशस्त्वाऽभिनष्टेत्येवंद्वेशयस्यसूक्तस्य
नवपङ्क्तिःशस्त्वाहूयदृशाम्यापङ्क्तिःस्तुतिःपरिदध्यात्॥ ॥ततोनिष्कपर्णोमुख्याद्भित्यपयशांत। ततोमनोता॥
आंगयागे। सोमोधेनुंसोमइनिपुरोनुवाक्या। हीतायक्षत्सोमंआमस्य ~~[illegible]~~ एहीसो
मोजुषतामितिप्रैषः। यातेधामानिहविषेतिमाज्या। वनस्पतिप्रैषोहीतायक्षद्वनस्पतिंयतायन्नसोमस्य
आगस्यहविषइतिप्रथमादिन्नवत्। स्विष्टकृत्प्रैषोहीतायक्षदग्निंस्विष्टकृतंमयाग्निःसोमस्य
भागस्यहविषःप्रियाधामानियक्षत्सतरिच्छंदो। अन्यत्सर्वंप्रकृतिवत्। ततःस्वनीयपुरोडाश
हिसाविकंगहरंत॥

३ पाशिश्मोत्ततीयंसाप्रपच्छः शस्त्वा २ एगोमध्ये ४ सुरूपकृत्नुमित्येकाग्रर्धर्चशः शस्त्वा हूया ४
१ देवौसि ६३

अथवैश्वदेवं। अध्वर्यो शोंसावोइत्याहूय तत्सवितुर्वृणीमह इति स्वः प्रकृतिवच्छस्त्वा हूयाभित्वादेव सवितरिति ति
स्रोऽर्धर्चशः शस्त्वा हूयोदुष्य देवः सविता हिरण्ययेति तिस्रः पच्छः शस्त्वा हूय स घा नो देव इति निविदं पच्छः
शस्त्वा हूये कयान्वो। त्येकां पच्छः शस्त्वा हूय घृतवती भुवनानामिति तिस्रः एगोमध्ये पच्छः शस्त्वा हूय यद्या
वा पृथिवी नो सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा वशिष्टां तृतीयां पच्छः शस्त्वा हूय पूनंश्चो आनोध्यानभोशरेनु ति
वर्गसरूकस्यार्धर्चशः पच्छः शस्त्वा हूय यस्य भवो देवा इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्याव शिष्टाश्च मेकां
पच्छः शस्त्वा हूया यं वनेन इत्येकां पच्छः शस्त्वा हूय ये भोमा तेत्येकां पच्छः शस्त्वा हूये वा पित्र इत्येकां पच्छः शस्त्वा
हूय परावतो ये दिधिषन्त इति त्रिसृष्टरार्चस्य सूक्तस्य षोडश्या पच्छः शस्त्वा हूया विश्वेदेवाः श्रोतामसोम इति
६ निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्योत्तमामर्धर्चशः शस्त्वा हूया दितिर्द्यौरदितिरिति निप्रकृतिवच्छस्त्वा ह्वयात्।।
अथाग्निमारुतं। अध्वर्यो शोंसावोइत्याहूय वैश्वानराय पृथुपाजसे इति पञ्चदशर्चस्य सूक्तस्य चतुर्द
शपच्छः शस्त्वा हूयाग्निर्वैश्वानर इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्याव शिष्टां पञ्चदशीं शस्त्वा हूया तेऽपि
तरि त्येकां पच्छः शस्त्वा हूय धारावरा इति पञ्चदशर्चस्य सूक्तस्य चतुर्दश पच्छः शस्त्वा हूय मरुतो देवो
सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्याव शिष्टा मेकां पच्छः शस्त्वा हूय यज्ञायज्ञा व इति प्रगाथं ककु
भुत्तरां प्लारं शस्त्वा हूया हे वो यद्दति प्रगाथं ककुभुत्तरां प्लारं शस्त्वा हूय त्वमग्ने प्रथम इत्यृचा दशर्चे
स्य सूक्तस्य नव पच्छः शस्त्वाग्निर्जातवेदा इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्याव शिष्टां दशमीं पच्छः शस्त्वा
हूय

हूयापो हि ष्ठीयादि प्रकृतिवच्छंसेत्।।

स्त्र: ४ ८ ऋ इ स ते सुत मि इ इ ति मा त्या ऽ इ ं श व रू ण म धु म त्त म स्ये ति या ज्या । ४

अथमैत्रावरुणस्योक्थं । अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय प्रमंहिष्ठाय गायत इति प्रगाथं त्रिः ककुभः कृत्वा शंसेत्
गाथां त्रिः । तत आहूय प्र सो अग्न इति प्रगाथं त्रिः ककुभः कृत्वा शस्त्वा हूयाभ्यावर्तिप्रथमई त्यत्र पच्छः शस्त्वा
धीरा त्वस्येत्यृचं सूक्तं पच्छः शस्त्वा इं द्रा व रु णा यु व मित्यृचं सूक्तं पच्छः शस्त्वा ऽ ग्ना आ नेति द्वे
पेच ऋचे स्य सूक्तस्य चतस्रः पच्छः शस्त्वा हूय पंचमीं पच्छः स्तो: परिदध्यात् ।। ।। अथ ब्राह्मणाच्छंसिन उक्थं ।।
अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय तं ते मदं गृणीमसी ति त्रिः स्तो ऋ द्वे चशि: शंसेत् । तत्राद्यां त्रिः । तत आहूय तम्वाभिप्र
गायत इति तिस्रो ऋद्वेचशि: शस्त्वा हूय त्रिविष्टिधातु प्रतिमानमिति तृचमेर्ऋद्वेचशि: शस्त्वा ऽ नवो णरय भामि
त्यर्धर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा यो जात इति तृचं पच्छः शस्त्वा ऽ स्तोवस्तुमत रमित्येका दश्यर्चस्य सूक्तस्य द
श पच्छः शस्त्वा हूयैकादश्या त्रिः पच्छः परिदध्यात् ।। ।। अथाच्छावाकस्योक्थं ।। अध्वर्यो शोंसावो इत्या
15 हूय अधा ही दवो गिरस्ये तिति स्तो ऋद्वेचशि: शस्त्वेहात आद्यां त्रिः । तत आहूयाश्रुत्कर्ण श्रुधी हवमिति तिस्रो ऋद्वेचशि: श
स्त्वा हूय त्यं सु मेषं महयेत्यष्टौ पच्छः शस्त्वा नवमीं परित्यज्य शोचिष्केशस्याप्सु वा नीति पच्छः शस्त्वा ~~स्तोति~~
~~यव~~ त्रिष्टुभं सूक्तं पच्छः शस्त्वा उरुं यज्ञायेति तृचं पच्छः शस्त्वा ~~[illegible]~~ मित्येका दश्यर्चस्य सूक्तस्य सप्त
पच्छः शस्त्वा हूयाष्टम्या पच्छः परिदध्यात् ।। ।। अत्र सर्वत्र पाद शब्दे त्याक्षेप भावि ति सर्वातु क्रमवचनेनत्रया
त्रि: दश्राणि महत्स्या स्त्रिष्टुप्तोत्स्या गायत्रि: त्रिष्टुब्कारेण गायत्री अपि न वर्णा । परित्यस्यत्र ने: दृश्यानृचे पारिग
हीता । अतः प्रयोगस्त पैवानिः स्वि तो प्रोक्ताः ।। समाहानि शस्त्राणि । अत्र सम पच्छो यो विशेषः सो निर्दीयते ।
धाज्यशस्त्रे मुपेयाहिदेव हूयमानि निष्केवल्यं परित्यज्य तत्र स्थाने ऋक्छन्दे न स्तोरिदे ति दशार्चस्य सूक्तस्य नवादृचं
५ विलो तुक मिति मडर्चं से वां कुमेणोति ५
इंद्रावि स्रू मदं पती मिति याज्या ।

शः शस्त्वाह्वयद्दशभ्याऽद्वैर्वै शास्त्रैः परिदध्यात्। ततएश्चाद्दशानुयाजाः। सूक्तवाकप्रैषौ। अग्निमद्य॰ होता सोमाय
भागमिन्द्राय॰। ध्यानाः। सूपस्था॰ भवन्सोमायच्छागेनेन्द्राय॰ धानाभिः। अथ तोमेद स्तः प्रतिपद्यन्तासमीद्दीह
मेतो पुरोळाशे। अयाळिंद्रस्तामादी सूक्तवाके। इदं द्यावापृथिवी इत्यादि तेयोरविदीसं तमुक्त्वा। सोमो हविर
जुषतावीवृधत महो ज्यायोऽकृत। वनस्पतिर्हविरित्यादि प्रथमादि नवेतपत्नीसंयाजान्तं कुर्यात्॥ इतिश्रीम
ध्यावहशारिक्वापारमधरणीध्वरस्वनुमादित्याशङ्करेणविरचिते शाङ्खायनसूत्रानुयायिनि पौण्डरीकसू
क्रतोः प्रयोगे तृतीयमहः समाप्तिं प्रपाठः। ॥ अथ चतुर्थमहः प्रारभ्यते॥ अत्र विंशत्यधिकसप्तशतमयः
प्रातरनुवाकः। सर्वसहस्रसंख्याकप्रातरनुवाकवक्ष्यमाणमाघृचामुद्धारे कृते भवति। तद्यथा। अर्वन्तस्त्वेत्यादिशतं।
-णो बृहन्नित्येकोनपञ्चाशत्। प्रवोयक्षमिति त्रिविंशतिः॥ इतिप्रहोतेतिसप्त- आनोयातादि वस्पती। त्रिविंशतिः। आवो
तोवेत्येकोनषष्टिः। इदं द्यावापृथिवी इति पञ्चविंशतिः॥ स्पष्टप्रयोगस्तु मत्कृते सोमसंस्थाप्रयोगे प्रयोगरत्ना
करवे विज्ञेयः॥ इतउत्तरमासवं यनीयां तन्वन्ति वत्। ततः सवनीयः पुरोडाशदेवता कः पशुः। आवाहनेऽ
नाऽस्य भागपक्षे। पुरोगमग्न आदव। वनस्पतिमावह इत्यादि। आग्नेयं मेधपतये मेधमिति। वपायागे। इष्मेगान्ना
शा इति पुरोनुवाक्या। होतायक्षत्सूवर्णंभागस्य वपाया इति प्रैषः। शुक्रं ते अन्यदिति याज्या। ततो मार्जनाद्य हुया
ज्ञानं। अथ होतुराज्यं। पितामातरिश्वेत्यादि जानवे हो इत्थं तमुक्त्वा। आग्निं नरस्वचरं किमिहेरि त्वष्टस्य वस्यसन्तस्य
सभार्द्वैशः शंसेत्। तन्नाभ्यायांपदविग्रहणं। यात्रिष्याः। ततआहूयाष्टमीः अद्वैर्वै शास्त्रैः परिदध्यात्। अथ प्रउगं शस्त्रं

८ प्रवोमित्राय गायतेति तिस्रः शस्त्वा
प्रमित्रयोर्वरुणयोरिति पञ्च शस्त्वा ८

शोंसावो इत्याहूय वायुरग्रेगा इति स प्रउग शस्त्वा । आ नो विश्वाभिरूतिभिरिति नव शस्त्वा । विहि होत्रा अवीता इति द्वे
शस्त्वाहूय हिरण्यवर्त्तनी इत्येकां शस्त्वा इन्द्राय गायत वेपासो मानामिति तिस्रः शस्त्वाहूय काव्ययोराजानेषु इत्येकां शस्त्वा
यज्ञे व्रतस्य सस्तु इति तिस्रः शस्त्वाहूय देव्यावध्वर्यू इति तिस्रः शस्त्वा ऽग्ने निम्नानि रूतिभिरिति ति
स्रः शस्त्वाहूयेन्द्र उक्थेभिरित्येकां शस्त्वा । सा गिरो रथ्यो रिति तिस्रः शस्त्वाहूय निश्चान्दे वानि
निषद्य पदं प्रकृति प्रउग शस्त्वा ऽपत्यं ह जिनमित्येकां सूर्यं हि होति द्वे शस्त्वाहूय देयमद दाद्विति द्वे अर्द्धर्चश
शस्त्वाहूय सरस्वतीति देवानि दद्यति त्रिरर्द्धर्चशः परिदध्यात् ॥ अथवा इयमददादिति तत्र पञ्चः शंसेत् ॥
अन्यास्त्वर्द्धर्चशः एव ॥ ॥ अथ मैत्रावरुणशस्त्रम् । शोंसावो इत्याहूय यार्थं गां मित्रा वरुणेति तिस्रः शंसेत्वा चा ॥ ॥
स्यां पदस्निमन्त्राः तत आहूय पुरूरुणा चिद्ध्यस्तीति तिस्रः शंसेत् तत आहूय मुग्व दक्षोमित्येकां शस्त्वा नो वहे
रित्येकां शस्त्वा यं रक्षन्तीत्येकां शस्त्वा कुथा राधामयेत्येकां शस्त्वा सुक्रतूनीति न इत्येकां शस्त्वा मा कस्याद्भु तक्रतू
इत्येकां शस्त्वा मित्रो नोम्ने त्यं हतिमित्येकां शस्त्वा पाहि नो मद्दतामन इत्येकां शस्त्वा सोम स्या मित्रा वरुणेत्येकां
शस्त्वा प्रति वां सूर उदित इति द्वे शस्त्वाहूय त्वतीमयाचिः परिदध्यात् ॥ स्वः २२ ॥ ॥ अथ ब्राह्मणाच्छंसिन
आज्यं । शोंसावो इत्याहूये द्रोदधीचो अस्थभिरिति तिस्रः शंसेत्तानन्तागाचिः । तत आहूयो तिष्ठन्नोजसा सु
इति तिस्रः शस्त्वाहूये द्रवा हि दिवि भानो इति तिस्रः शस्त्वा पुरुहूत कल्लु मितिस दशस्त्वा इन्द्र उहेद्रभीति द्वे
शस्त्वाहूय ममइ इति त्रिः परिदध्यात् ॥ स्वः २२ ॥ ॥ अथाच्छावाकस्याज्यं । शोंसावो इत्याहूये इयं वाम

15

शंसे

साममभ्य नइति तिस्रः शंसेत् आर्षं त्रिः। ततआ रूपे इन्द्राग्नी मुना मितितिस्रः शस्त्वा रूपे हे इन्द्राग्नी उपोत्तिपह शस्त्वा नो आ इ इन्द्राग्नी अपसास्प री
~~मास्य मा मान्ने~~ तिलिस्रः शस्त्वा · इन्द्राग्नी आ गतमिति द्वे शस्त्वा रूपत तृतीयया त्रिः परिदध्यात्। प्रं अचः २२
प्रथा स्त्वा इ योनि मेधाम इन्द्रश शंसेत्। ततो त्रिः सर्पणमर्हि हविर्धान इति। तत एं पुरोडाशाः। तत्र नानि चैव माना ज्ञाने
भागो। अथ प्रथमापि ति पुरोडाशाः नाम्ना। होता पश्चात् सुभगं पुरो डाशास्य इति ज्योतिः। यास्तोन्र जनन्निति आज्यभागौ। ततः
स्विष्ट इन्द्रादि मरुत्वतीय मागान्ते ज्योति न तृ॥ अथ मरुत्वतीय शस्त्रं॥ अध्वर्यो शोंसावोदैवमा रूप तवा
१ यह्नो विरा मूर्द इति तिस्रो ईर्चशः शंसेत् तत्राधं त्रिः। तस्यां पदं विग्रहणं च। ततः आ रूपे इन्द्र सोमस्तु तमिति तिस्रो
ईर्चशः शस्त्वा कुसेमनो यएदिति तिस्र गायके कुत्सुरा कारं शस्त्वा अरू यममन्नन्त इति सप्त तिस्र गायत्र्य
रूप के कुत्सुरा कारं शस्त्वा रूप माग्निर्नेतिलि का पच्छः शस्त्वा त्वं सोम क्रतु भिरिति का पच्छः शस्त्वा रूप पिन्वं त्य पइत्येका
पच्छः शस्त्वा रूप यत्रु धी इ न मिंद्र मा रियस्य इ त्येव विशत्य त्वं सक्के पच्छः शस्त्वा · इ रूप मरुत्वं इ इ या इ इति तिस्रः
पच्छः शस्त्वा · इमं नु मायिनमित्येका ईर्चशः शस्त्वा रूप पेडो मरुत्वानिति निविदं पच्छः शस्त्वा यवि हो मरुत्वरते
त्येकाम ईर्चशः शस्त्वा रूप वाव्धानो मरुत्सखे त्ये कामनि र ईर्चशः शंसेत्॥ ॥ अथ निष्केवल्यं॥ अध्वर्यो शोंसावो
इत्या रूप पिबा सोममभिद्रमं दतुलं ति तिस्त्रो शंसेत्। तत्राधं त्रिः। तासां द्वितीये पादे न्यूङ्खः कार्यः। सर्वेषां द्वितीय
सप्तमयोरक्षरयोर्द्विर्द्विः प्रयोग अथ सप्तमीयः। मितो ३ ओ ३ सुना स्तृणा ३ ओ ३ इति। अयमात्रु इन्द्रश्री को नूं
पद्या१

३ द्र स्यर्थ स्तु षावद्दर्यथादिरिति

संज्ञको

रथ ।अत्रप्रतिन्धूरकः । ओथो३ ओ३ मो दो३ – ओ३ एवेति । अथ वा वैराजौ न्यूंखः कार्यः । न पूर्वः । सचेवं । द्वितीय
स्यपादस्यादितोये वरे क्ता दृशाक्षर– ओ कारो ऽभ्यसनीयः ॥ एतद् उदाहरणं । यं तो ३ ई ३ ई ३ इति । चिरोकारस्त्र बोर्ध च
तुर्थ दोर्घ कुर्यात् ॥ पुनरेव द्वितीय एवं ओकारो ओकारा भवन्ति ॥ वैराजन्यूंखपक्षे द्वितीयेक्षरे वैराजः शंति न्यूंखो भवति ।
अस्योदाहरणं । ओथो ३ ई ३ ई ३ एवं ।… ध्यायमो देवैति । एवं स्तोत्रियं तृच शस्त्वा तृच धुष्ध बोवोपपानस्य
16 तितिस्रोर्ई चंश: शासते । तत्रोपि स्तोत्रियं तृचवन्मध्यमे पादे न्यूंखः । ततआहृयध दुवानेति धाय्याप…ः शंसेद्
तं मे आदृत्ये द्यमिद्दे न लातय इति प्रगाथमर्द्धर्चशः शंसेत् । तत स्थाने द्विपादुवनान्यूरतिद्रु यो भिअभेषा दृष्टेव
वन्न्यूंखः । ततो ये वृष्ठुर्लि ऋग्यद्दत्ये कांपछः शस्त्वा तृयचुइ श्रुत ३३ इति चतुर्दशाची पछः शस्त्वा दुर्वे
शः शस्त्वा पं कश्यशो पद्धः शस्त्वा वुध्नस्यतेत्रभस्यपंवं संस्कृ पंछ: शस्त्वा त्यमुनः सत्राहाद्दामिष्येभास
ई र्वचंशः शस्त्वा तृच्य द्दो द्दे वइति । तिविद्दे पृछः शस्त्वा धुध्नं संतम्पित्ये वा मद्धर्चशः शस्त्वा तृच यादो दृगारा
ई ई ति गिरई वा शः शंसत् ॥ अथ पृष्ठ्यावद्दण्तस्य पृष्ठौ । अधयोंशोंसावोइलाहृयवृयानश्चिचइतितिस्रोर्ईर्चशः
शस्तेत । ततोऽग्निः । ततआहृयकृपात्वनेद्दति तिस्रोऽर्ई र्चशः शस्त्वा तृयवृस्तामिद्रोति प्रगाथमर्द्ध र्चशः शस्त्वा
तृयाणआवद्दत्यैकांपछः शस्त्वा प्रवो महे महिवृध इति तिस्रो ई र्चशः शस्त्वा न जाम्हइ ३ इ मितिति स्वः पछश
स्त्वासद्योहजातवृइति पं – च चें संस्कृ पंछः शस्त्वा ऽवइ३इतियेकादशार्चस्यसक्नसद शस्त्वा तृयैकादशी प

पंचदश
र्चस्यस
कंस्प

तयोर्द्ध
र्चशः
सनं ॥

पर्चश

छंदांसि परिहार्यान् ॥ पंचमा
लगांश्छंसिनः षष्ठी ।

१ ततो नि: सर्पणादि मनोता ॥ अंगयागो प पश्च पश: परिपातोविनि पुरोनुवाक्या । होता मक्ष सूक्तं छागस्य हविः प्रजानन्निशः । पूष्ण आश्वमुद्धि इनियाज्या । वन स्पतिप्रैषो होता यक्षद्वन-स्पतिं पनदूरसः छागस्य हविः प्रथमदिनवत् । स्विष्टकृत् प्रैषो होता यक्षदग्निं स्विष्टकृतमयाडग्निः पूष्णः छागस्य हविषः प्रियाधा मान्ययाड्वनस्पतेरित्यादि अन्यसर्वं प्रकृतिवत् ततः सं [illegible] मनोता यजुर्वेदाद्वार्हि [illegible] विनियोगः हान ॥ पर्क १०

विष्या । एतेना आभिभूतरामितिनिरूढपशुः । १ छंदोगप्रयाज्ञे मिनुपाति । त्येकामर्द्धर्चशः शस्त्वा

अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय [illegible] शंसेत् [illegible] । ततो सप्तमी रश्मारा

२ पद्य: त्रिः [illegible] र्द्धर्चशः शस्त्वा हूयतमिंद्र जोहवीमीत्येकाम [illegible] शस्त्वा मत्स्यपायितेमदइत्येकामर्द्धर्चशः शस्त्वा

इन्द्रा-मरुता इत्येकामर्द्धर्चशः शस्त्वाहूय कन्नव्यइतिप्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वाहूय [illegible] इत्येकां पञ्चः

शस्त्वा कद्रान सोस्तो नाम लिंद्रमर्द्धर्चशः शस्त्वा यो नावा विनावइति नवपञ्चः शस्त्वाय एक इद्धव्य इत्ये

का द्वादशर्चं सूक्तं पञ्चः शस्त्वो इ [illegible] ति षड्चस्य सूक्तस्य पञ्च पञ्चः शस्त्वाहूय पञ्च [illegible] परिदध्यात् ।

प्रपाक [illegible] अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय [illegible] नामि नित्प्रथगाथं निस्तो [illegible]

[illegible] शंसेत् । [illegible] तत आहूय [illegible] प्रथा गाथं निस्तो [illegible] शस्त्वा हूय कद्

च स्पेति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा हूयो इन्द्रो लोक [illegible] पञ्चः शस्त्वा [illegible] इति नवमर्द्धर्चश

मधुमंतमि शस्त्वा इन्द्र यो मम [illegible] र्द्धर्चशः शस्त्वा [illegible] पञ्चः शस्त्वा [illegible]

र्चस्य [illegible] सूक्तस्य पञ्चः शस्त्वा हूय दशमान्त्रिः पञ्चः परिदध्यात् । [illegible] अध्वर्यो शोंशोंसावो इ

त्याहूय [illegible] देवस्य नेतुरित्येकां त्रिरर्द्धर्चशः शंसेत् । तस्या पदविग्रहः । ततो [illegible] शस्त्वा [illegible] र्द्धर्च

शः शंस्त्वा हूयाद्देवो वा हिरण्यपाणिमूतय इति [illegible] र्द्धर्चशः शस्त्वा हूयाद्देवो यातु सविता [illegible]

सूक्तस्य निस्तः पञ्चः शस्त्वा हूय सविता देव इति [illegible] पञ्चः शस्त्वा सूक्तस्य [illegible] शस्त्वा हूये [illegible]

चदश [illegible] पञ्चः शस्त्वा हूय प्र [illegible] पृथिवी नयो [illegible] पञ्चः शस्त्वा हूये [illegible]

नवस्य सूक्तस्य

[illegible]

स्तुत्य हन्तेर्मित्येकां महद्वर्शः शस्त्वा हूय प्र कंतुभ्यो हुतमिवे येषेकां दश स्पस्य सूक्तस्य दशा पच्छः शस्त्वा हूय मन्तो ग
णो हुवाइ हति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्या वशिष्ठामृचां दशीं शस्त्वा हूय या यं नेन इत्येकां पच्छः शस्त्वा हूय म
षे भ्योभ्रातर्येकां पच्छः शस्त्वा हूय येवापित्र इत्येकां पच्छः शस्त्वा हूय प्रमनुरुं नु देवी पंचविंशत्पूर्वस्य सू
क्तस्य चतुर्विंशतिं पच्छः शंसेद्। तत्रैकविंशाति द्विपदा अवशिष्टाः सात्रिष्टुभः। ततस्त्वा हूय विश्वे देवाः
सोमस्ये निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्या वशिष्टां पंचविंशीं पच्छः शस्त्वा हूया दितिर्द्यौरिति मध्ये वक्ष्यति
17 गायत्रिमारुतां ॥ अथ ग्रावशोशो सावो इत्याहूय प्रसम्राजो असुरस्येति सप्तर्चस्य सूक्तस्य सप्त पच्छः शंसे
त्तत्र ग्रांत्रिः। ततस्त्वा हूयाग्नि वैश्वानरः सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्या वशिष्टां सप्तमीं पच्छः श
स्त्वा हूया तेपितरि त्येकां पच्छः शस्त्वा हूय कुईभ्यकानर इति पंचविंशत्पूर्वस्य सूक्तस्य चतुर्विंशतिं पच्छः शंसे
द्। तत्राद्याएकादश द्विपदाः शिष्टास्त्रिष्टुभः। ततआहूय मरुतो देवाइति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्या
वशिष्टां पंचविंशीं पच्छः शस्त्वा हूय ययज्ञाय ज्ञानव इति प्रगाथं कुकुभुत्तरा कारं शस्त्वा हूय देवो वा इविणो
दा इति प्रगाथं कुकुभुत्तरा कारं शस्त्वा हूय वेधः सुधोत्मानामिति ~~[illegible]~~ स्य सूक्तस्या ~~[illegible]~~ पच्छः
हूय शस्त्वा हूयाग्नि ज्ञातवेदा इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्या वशिष्टां नवमीं पच्छः शस्त्वा हूया पो हिष्ठीया दि
प्रथार्गं ॥ अथ वैश्वानरमारुतस्योक्तं ॥ अथ ग्रावशोशो सावो इत्याहूय अग्निं वो वृधन्तमिति तिस्त्रो द्वर्शः
शंसेत्तत्र ग्रांत्रिः। ततआहूयाग्निंस्तोमेनेति तिस्त्रो द्वर्शः शस्त्वा हूय यज्ञानएव व्यवाधते तिस्त्रः द्वर्शः श

शंमेर

स्त्वा र इत्यथोन रूएइतिस हार्वसूक्तं पच्छः शस्त्वा श्रुष्टीवानं स इत्येका दशार्वसूक्तं पच्छः शस्त्वा पुनीमे वामिति
स्तः२ पंचर्वस्य सूक्तस्यान्तं पच्छः शस्त्वा कृत्य पंक्तीं पच्छः स्त्रिः शंसेत्। ॥अथ आलयायोश्रंसितकर्म॥ अध्वर्यो शोंसो
सावोइत्या हूयत यमु त्वामपूर्व्यो तिस्र गाथिं त्रिस्रः ककुभः कलाशंसेत्तत्रा धान्त्रि। ततआहूय पयोनइद्रसिद्दत्तिम
गाथं त्रिस्रः ककुभं कलाशस्त्वा हूय अग्निएवं यथा बलोति तत्वं पच्छः शस्त्वा इ इ शुनइनि द्वादशर्चं सूक्तं पच्छः श
स्त्वा यो अग्निर्निदिति तत्वं पच्छः शस्त्वा आमइंद्र मिलेका दश्या र्च स्य सूक्तस्य पच्छः शस्त्वा हूये का हरी पच्छः स्त्रिः शं स्त्रा
सेत्॥ ॥अथाछावाकस्योक्तं॥ अध्वर्यो शोंसोंसावो इत्या हूये मामिंद्रसुतं पिबेत्येकां स्त्रिः शंसेत्। ततो वृकिङ्
सेत्॥ ततआहूय पिबासोममिन्द्रायक मितितिस्रः शंसेत्। सवो अद्य
इथी नरइत्येकां त्रिः शायन्नूनमिति एकां शंसेत्। ततआहूय पिबा सोमंमिन्द्राय कमितितिस्रः शंसेत् सवो अद्य
शः। ततआहूयाहं तु वं वसुनः पूर्व्यस्पतिरित्येकादश पच्छः शस्त्वा एतानिध्यासतनेरिति पच्छः शस्त्वा नूमर्तो
शः। ततआहूयाहं तु वं वसुनः पूर्व्यस्पतिरित्येकादश पच्छः शस्त्वा संनो वृष्णो। यष्टव्यं सूक्तस्य सप्त पच्छः श
स्यतइत्तिसप्तर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा उद्रु यशं सेनि तत्वं पच्छः शस्त्वा संनो वृष्णो। ...दोशाशामा स्तोष्य भासीद्धं दोरोषु यस्मा जानइति
स्त्वा हूयाष्टमी पच्छः स्त्रिः शंसेत्॥ ॥अथमाध्यन्दी॥ ...
मो इशाय इम अमानउपानिषेतः॥ अथशस्त्रं शोंसावोइत्या हूये इ अप सूतोनि कल्पे आ स्तिस्तो इंद्रिशाः शंसेत्
तनास्त्वातिः। ततस्त्वा वतः पुरु वसो इति कामदं वेशाः शंसेत्। ततआत्वा वहंतु इ स्य राति, एवं स्वादो रिच्छे नित्
तनास्त्वातिः। ततस्त्वा वतः पुरु वसो इति कामदं वेशाः शंसेत्। तयोर्द्वितीययोः संधाने तं भग वा। सर्वोस्त तीययोः सं
तंवनिरहेत्। सवेन। प्रथमं गायत्रं धाय्यं पातं वसर्षायायानसेत्। तयोर्द्वितीययोः संधाने तं भग वा। सर्वोस्त तीययोः सं

पांचर्चं

गायत्रं।

धानेनावसानं। द्वाभ्यां पांकाभ्यां अणिम्नः। ततइंद्राय साम गायत इत्योष्ठिहं तत् संभाय इरिहोतिआई तच ततवं विहरे हि। वि
हारस्तत्रैव। प्रथम योरोष्ठिहि इत्याई तयोः संधानेनावसानं। तयोर्द्वितीय थयोः संधानेन प्राणकः। तयो स्वराशाक्षरसंधानेना
वसानं। औष्णिहस्य वर्णायक्षराणि याई तस्य द्वादश्याक्षराणि संधाय प्रणम्य मात्र। ततआदूर्ध्वस्मा इतिविंशत्यक्षरा द्विपदा
पुरुनोळो कृष्ण तिविष्टुभंच विहरेत्। द्विपदाया पंचाक्षरेण द्वैपदां पादं संधाय वसप्ति नोयेन द्वैपदेन द्विती यं व्रैष्टुभंयां
प्रणम्यात्। एवं तृतीयचतुर्थयोः संधा संधाने नावसानमणिको॥ ततएजप्रलोनि यो विकुर्व द्वे पदे भवत तवनप्रतेमेद्दवि
इष इति नागतं तत् वं विहरेत्। द्वैपदे नवतुर प्रणेण नागं पाई संधाय येवस्य तयोर्द्वितीयमयोः संधानेन प्रणम्या। ततीय
18 योः संधानेनावसानं तत् तुर्थयोः संधान तम्रण्। ततइंद्र इत्थीवइतितिसत्वं गायत्री गं द्वाभ्यां पादाभ्याम वसाय द्वाभ्या
योः संधानेनावसानं तत् तुर्थयोः संधान तमणिकः। ततइंद्रइ द्वीवइतितिसत्यं गायत्रीणं द्वाभ्यां पादाभ्याम वसाय द्वाभ्या
प्रणम्यात्। पुनरेवं चवाशिष्टेनैकेन गायत्री गाओं मेमे पुरोरथ मि तिपाई संधाय वस्येत्। ततएवस्वाद्वितीयमृक् नीयाभ्याउ
त्यच तुर्थं पंचमाभ्याम वसाय प्रडसमां प्रणम्यात्॥ ततः प्रथम वास्त्र चुभ मित्र मिति तृचं पड्विंशः शंसेत्। ततआयत
तं ती लेकायो च ती रघाण यदि त्वे कांचाड्विंशः शस्त्वा कृत्वा समप्रदे ऽन्हि वहति नि विदः शंसेत्। ततोर्भ क्रोन कुमार कइ ब्राम
ईविंशः शस्त्वा कृत्यो च भृ भरस्य तिवि: रङ्गविंशः शंसेत्। अपाः पूर्व प्राग्रभित्याह्ना - अयो द्रपदवं प्रस्तुं इ इमसमिदि
लिमैत्रेण द्वितानां उशिग् इंद्र थये तु। प्रथमाआगिरास्त्रा ए। - चप समृ द पदं विशब्द। - आजेरावा मुड्ढोई दे वरू
नमानिति परिरत्नम् तस्थाने [redacted] रि इति निदु साये के मद्दन श राश सेतेनवे काशिदृष्ट्वा। प्रउत्पश शस्त्रे इय मद्द
दाद्दितिआरमनन्तवस्थाने प्रगोदे वी तिनिस्वो ड्विंशः पूर्व नतरासे त्। मरुत्वती यं सर्वपृष्ठं भवतशस्त्वा. इंद्र मरुत्व इहेद्दोकी
पष्ठः शस्त्वा हृये शोम रुत्वा नि निविनिदं शस्त्वा सन्नावशान इत्थे योपष्ठः शस्त्वाहकृपाहे हूयेम रुत्वइत्थे ती कि पष्ठः शंसेत्।
ऊ: स्वाअद्वर्ष ... इमं कृमा पिंतमितितृचमुक्तेर।

3 अग्निंनरोहाधि तिभिरिति पंचविंशत्यृचं सूक्तं स्प
चतुर्विंशतिरात्मा ... सप्तविंशम सा ... प्रवर्चे
... तोघाचिंतिस्यापदं पंचहाँचो ... सुधीहवी यो तर

निष्केवल्ये आदितश्चारभ्य इन्द्रस्य नु वीर्याणीत्यन्तं सूक्तवच्छस्त्वा युध्मस्य ते वृषभस्येति पञ्चर्चस्य सूक्तस्य तिस्रः पच्छः शस्त्वा
ऋचे शेदेवराती निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टां चतुर्थर्चं शस्त्वा ऋच पंचम्याऽर्धर्चशः परिदध्यात्॥
तमु वः सबाध इति तृचं मुरुत्वतीये। अथ वैश्वदेवे। आदितश्चारभ्य स्तुतरूप ऋजीषमित्यन्तं सूक्तवच्छस्त्वा
... पच्छः शस्त्वा ऋचं ... देवा इति निविदं शस्त्वा सूक्तस्य
... तस्य स्थाने तन्मे अपर इति ... पच्छः शस्त्वा ऋचं ... देवी निविदं चविंश
... शंसेत्। ततः आहूय पायं येन इत्यादि ... पच्छः शस्त्वा ऋचं विश्वे देवाः सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा
... सूक्तं पच्छः शस्त्वा स्वस्ति नो मिमीतामिति पच्छः शस्त्वा ऋचं आदितिर्द्यौरिति ... परिदध्यात्॥ अथाग्निमारुते
विश्वे देवानो ... पच्छः शस्त्वा ऋचं आदितिर्द्यौरिति ... पच्छः शस्त्वा प्रयं तुथा
आदितआरभ्य ... सूक्तवच्छस्त्वा ऋचं ... इति ... शस्त्वा ... पच्छः शस्त्वा ...
... इति पच्छः शस्त्वा ऋचं ... देवा इति निविदं पच्छः शस्त्वा ...
पच्छः शस्त्वा ऋचं यय ... पच्छः शस्त्वा ऋचं ... इति निविदं शस्त्वा सूक्तस्य
... पच्छः ... शस्त्वा ... इति ... ॥ ... ततः ... इति
... शस्त्वा ऋचं या पो दिव्या ... ॥ ... इत्यादि ...
... भागे ... भागो ... वाक्ये ... इत्यादि ...

चीरष्यत मद्दोस्यायोकृत। वनस्पतिर्देविशि॥मादिशिधमदिन यस्य नीसंयाजांतकुर्यात्॥ ॥ ॥ तिश्च मध्यान
हारि द्रोणस्यअरगोधरंयूक्षुनाद्दयाशवरेरगाकृ तेशांस्वाध्यनस्यानुचारि।गोवोद्वीपूस्यनकृतो: प्रयो
गे चतुर्थमहः प्रणीतामियात्॥ ॥अथ पंचमम हराइष्यते॥ तत्रभा तदनु वा क्षा याजेम थनीयां तं प्रथ
19 मदिनवत्। बार्हस्पत्यः सवनीयः पशुः॥ आवाहने आनाऽपभागप हो। इस्य तिमन्तनः॥४ वहा। वनस्पतिमा
वहेत्यादि। अग्निगुपे वेने यपतयइ तीवपायागे। आदेमायगोमहड्डानिषु रोनुवाक्या॥ होतामध्ये हु इस्पतिं
छागस्यवपायाइतिमैषः। कहिष्कृतिः शतपत्नइति सा स्या॥ ततोमाउतो। इ हु याज्ञा तेजकृतिव हो। अथहो
तुराज्यं॥मातामातरिश्चेत्यादि जातवेदोइत्यंतमुक्त्वा इममूषुवो अग्नियिमित्यष्टर्चः शंसेत्। तन्त्रयाचि:॥तस्यां
पदविषय इत्येवा। तचसत्वंइह्यसा॥ हु इत्यतस्यान्अग्निमाग्नेवः समिधेन्येन स्याभ्य त्वती प्रथमे पाद्ववसाय द्विती
येप्राएत्य तृतीयेवसाय चतुर्थपंचमौ समस्यमध्ये यात्॥ अन्यासांपच्छः शंसनं। ततआहूय विभ्रष्य
इत्येतांत्रिः पच्छः शंसेत्॥ ॥४ अथ प्रउगंशास्त्रं॥ शो स्याणो इत्यां समसा शुरयेगा इतिस हस्त्या ऽ ओ यइं द्दिविस्पृश
मिति हे नो वायोमहे तनेइत्येकांवशस्त्वा हृ महिरथ्य वतं नो नुरेत्येकांशस्त्वाऽआ नो कहु स्व मि तु ति स्त्रः शस्त्वा
हृ य का व्ययो राजानेषि त्येकांशस्त्वा कधगिच्छेति हु मंमि वायआर्यमा इत्येकांच शस्त्वा हू यदे स्याव अपूर्वे इत्येकां शस्त्वा
इमाउ वां दिवि श्ययाति ति स्त्रः शस्त्वा हूय इ इउचं चिरित्येकां शस्त्वाऽ नो निश्चा शुइ व्य इ ति तिस्त्रः शस्त्वा हूय विश्वा
न्देगान्हवामहइत्येकां अ अ ति वच्छ स्त्वा देवं देवं वो वसो ऽ इति तिस्त्रः शस्त्वा हूय इयमददादिति हे शस्त्वा तृतीयया त्रिःप श
४ सोराधोभि: शस्त्वा द्वितीयां चशस्त्वा देवं देवी मि रि द्दधातो सर्वासामर्धर्चशः शंसनं। इयम
५ अथवानववैश्यपिर्धर्च शः शंसेत्॥ ददादिति तिस्त्रः पच्छोऽर्धर्चशो वाशंसेत्॥
१९

अथ मैत्रावरुणस्याज्यं। शोंसावो इत्याहूय पुरूरुणा चिदिति। तिसृः शंसेत्। तचा याज्या चिः तत आहूय प्रतिवां सूर
उदितेमित्रेमिति तिसृः शंसेत्। तत आहूय प्रयुवं दक्षामित्येकां शस्त्वा गोमदूषु हरिः। त्येकां शस्त्वा यं रक्षंते। नचे
इत्येतरि ३ कांशस्त्वाऽ नो मित्रावरुणेति तिसृः शस्त्वा मित्रं हुवेइति तिसृः शस्त्वाऽयं वांमित्रावरुणेति तिसृः शस्त्वा
प्रवोमित्रायेति तिसृः शस्त्वा काव्येभिरदाभ्येति द्वे शस्त्वा हूय तन्नो याज्यांचिः शंसेत्। सं॰ २८ सर्वआज्यं
शः॥ ॥अथ ब्राह्मणाछंसिन आज्यं॥ शोंसावो इत्याहूय उग्निर्झ्रोकेपितिति तिसृः सका याज्यांचिः। तत आहू
य धियंधियं विश्वा इत्येकां शस्त्वा यस्य ते विश्व मानुष इत्येकां शस्त्वा यद्वीडाविंद्रेत्येकां शस्त्वा हूय सु रूप कृत्नु
मिति दश शस्त्वाऽ त्वेतान्निषीदतेति पंच शस्त्वा इंद्रमिद्गाथिनेति द्वे शस्त्वा हूय सनइंद्रइति चिः शंसे। इति सं॰ २८ सर्वआज्यं
॥अथाच्छावाकस्याज्यं॥ शोंसावो इत्याहूय इन्द्राग्नी युवामिति तिसृः शंसेत् याज्यांचिः। ततआहूय यद्वोर्णम् हि इन्द्रेशः।
स्य इति तिसृः शस्त्वा हूय तोपगश्चत्रवृहतोतिषड् शस्त्वा अग्रयानमइति तिसृः
शस्त्वा इंद्रग्नी। आनसागतमिति द्वे शस्त्वा हूय तन्नो याज्यांचिः शंसेत्। सं॰ २८
सर्व आज्यं शः॥ तृतोचिः सप्त शादिद्रायुधमांती। ततः पशुपुरोडाशः। बार्हस्पत्यानागो आवंध संनी नेष्टृ हविर्
निपुरोडाशः। हेतावद्राक्रु हस्पतिं पुरोडाशसोति प्रेष्या मनुष्यमासाद्य केतेतियाज्या। ततः स्विष्टकृदादि
मरुत्वतोमेत्यात्तमद्र। सिमताजामरुत्वतीयं शस्त्रं। ॥ प्रऋषी शोंसावो इत्याहूय यत्वा वजन्ययाविशो
जुषेधायज्ञमितिमनशस्त्वेंद्रं ५

तिस्त्रो ऽर्द्धर्चशः शंसेत् तत्र गाथा भवंति । तस्यां पङ्क्तिश्चियः प्रगाथा तत आहूयेन्द्र इत् सोमपा एक इन्द्रेति स्त्रोऽर्द्धर्चशः शस्त्वा आहूयेन्द्र नेदीय
एदिहीति प्रगाथं ककुब्बृहतीकारं शस्त्वा आहूयो ज्येष्ठ श्रवस्युः स्म नइन्ति प्रगाथं ककुब्बृहतीकारं शस्त्वा आहूयाग्निर्नेता भगो पङ्क्तिः
20 शस्त्वा आहूय त्वं सोम क्रतुभिरिति पङ्क्तिः शस्त्वा आहूय पिन्वंत्यप इत्ये षा पङ्क्तिः शस्त्वा आहूये न्द्राग्नी ह्वोमहे इन्द्र इति
ओइ रा वैश्वानरं द्वाभ्यां पादाभ्यां वषड्कृत्य पुनर्द्वाभ्याम् वषड्कृतायैकेन प्रणवादित्यनेनैव प्रकारेण शंसेत् । ततो विमानसमुच्चय
इति सप्रवर्षसूक्तं शंसेत् । तत्त्वे वा द्वाभ्यां वषड्कृत्य एकेन प्रणवस्तु पुनर्द्वाभ्याम् वषड्कृत्याये केन प्रणवयेत् ॥ ततो गन्धर्वो इन्द्रं भो
रागत्य निर्विवर्च सूक्तं पङ्क्तिः शस्त्वा अयं ह्यनेन वा इन्द्रविति तिस्त्रोमभेदे एकाभर्द्धर्चशः शस्त्वा आहूये सोम रुद्रा भिन्दि पङ्क्तिः शस्त्वा
अर्द्धर्चशः द्वितीयां शस्त्वा आहूय त्वं तीयामर्द्धर्चशः स्को शंसेत् । ...अग्ने ...। अन्य वो शोभा वाइत्या कविद्रामन्यवा निर्तिन महानाम्नो
न नवं ऽर्धशः सेत् । नास्य पष्टा न चतुर्भिः न नम पंक्तिः । तथा तिस्त्रोभिस्तिस्त्र सुरिदे कोऽनाहगणा । न तेषां ह्याना तिस्त्रणारात्रिद
पिः त्रिकाम कविता नव त्रिचतुष्टश शंसनेन उर्द्धर्चेन शास्त्वा आहूयेन्द्र माया याः पङ्क्तिः पङ्क्तिः शंसनेन शंसनं ॥ तत्रऽस्त्रमासान्न
त्रि तिस्रेनायणे नेनं पञ्चपुरी लपच्छान्ति एकान्ते वेत्याद्वीभं धायनिविच्छत्र शंसेत् । ततः प्रेय मपुरी पुष्पदाति नवगने वा
अस्त्वा आहूय प्रत्यस्ते पिपीजत इति तिस्त्रोऽर्द्धर्चशः शस्त्वा यार विमा रथिं तस्मै इति तिस्त्रोऽर्द्धर्चशः शस्त्वा त्यमु वो अ
प्रहणा इति तिस्त्रः शस्त्वा एवा ह्यसि वीरयुरिति ध्रामर्द्धर्चशः शंसेत् । अथ नाएवा ह्यसि वीरयुरित्येतत्साम्नेन
सामगस्याइदं धसहति शंसेत् । तत आहूय यदावाने तिधाय्यां पङ्क्तिः शस्त्वा आहूय यदिन्द्रा त्रुभो इति प्रगाथमर्द्धर्च
शः शस्त्वा आहूये हो य हार्य तिनवर्य सूक्तं पङ्क्तिः शंसनेन शंसेत् । ततः प्रेदं ब्रह्म इत्येतस्मिन्नि तिस ऽन्तः सूक्तं द्वाभ्यामवषड्कृत्याये
केन प्रणौति द्वाभ्यां वषड्कृत्यैकेनैति सूर्मे ऽगारस्त्रोय द्याति उग्रतो निसनानिन्नुक्त्य गो त पाविष्णु नो म इत्यादाइति
धा
एकाहिनेभाहनि १

श्री अस्मा इन्द्र इति तृचं ब्राह्मणाच्छंसी अच्छावाक इत्यनेन शंसेत् । अयं मन्द इत्यादि ... आच्छावाक

ग्रावाणा आर्षभ शंसेत् ६

द्वा आपृ ... ब्राह्मणाच्छंसी ...

पच्छः

शर्यणावति ... शंसेत् । तच्च सस्तम्भ ... त्यम्
इत्येतस्य ... तूर्यं पंचमो पादो ... विशेषः । ततस्ताम् इन्द्रं ... ताम्
... शस्त्वा ... इति ... शस्त्वा ... शस्त्वा ... इति
... शंसेत् । ।अथ ... अध्वर्यो शोंसावो इत्या ... इति तिस्रो ... शंसे
त् । ततश्चाघाश्चि । ततआहु ... इति तिस्रो ... शंसेत् । ततो ... इति प्रगाथ ... शस्त्वा
... शस्त्वा ... पच्छः शस्त्वा ... तृचं ... पादे
... तूर्य पंचमौ ... शस्त्वा
... पच्छः शस्त्वा ... शस्त्वा । ... पच्छः शंसेत् ।। ।।अथ ...
अध्वर्यो शोंसावो इत्या ... इति तिस्रः शंसेत् । ततश्चाघांचिः ततआहु ... इति
... शंसेत् । ... ततआहु ... इति प्रगाथ ... शस्त्वा
... शस्त्वा ... इति ... शंसेत् ... इति ... इति तृच
... शस्त्वा ... पच्छः शस्त्वा ... तिपंच ... पच्छः शस्त्वा । ...
... पच्छः शंसेत् ।। ।।अथ ... अध्वर्यो शोंसावो इत्या ... इति तिस्रः
शंसेत् । ततश्चाघांचिः ततआहु ... इत्यादि ... इति तिस्रः शंसेत् । ...

... शंसनं ।

ब्राह्मणाच्छंसी अच्छावाक ... इति मकारेण शस्त्वा

... शंसनं ।

ब्रह्मा ब्रह्मा ब्रह्मचार्य ब्राह्मणो नीत्येन २ ३ प्रति शिवने श्यामो हरिमुख शास्त्रयो स्तोत्रियो नवीय
वना। साम नेदपि हस्तपादभा वादा। ३

ततः आहूय ककड्मस्या हनमिति प्राणाय मृ इंद्र वंशः शस्त्वा हूय अं ऊं नौ को भूमित्येकां पञ्चः शस्त्वा यज्ञि सत्य सोमपा
इति तं व प्रक्षि शर्यनेन शस्त्वा ऽ वय तं शतं केना विति तु यं [illegible] वंशः शस्त्वा हु हा वुवन्न धृष्टा यागी ति पंच बंभू
कौ पञ्चः शस्त्वा अग्नि तष्टे वेत्ति न न पञ्चः शस्त्वा हूय हृशको जिः पञ्चः शस्त्व त। ततो निः स्वप कोदा हि स्वय हान्ते।
ततो य मोताः॥ ततोंगयागः॥ बृहस्पतिः समज यदि तिपुरो नुवाक्याय होता यक्षद् बृहस्पतिं छागस्य हविष इति प्रैषः। स
आहो यो जिं स हतिर्निशा स्या वनस्पति प्रैषो होता यक्षद् वनं घितावत्र बृहस्पतेः छागस्य हविः इति प्रथम दिन
यता स्विष्टकृत्प्रैषो होता यक्ष दग्निं स्विष्टकृत मया ऽग्नि बृहस्पतेः छागस्य हविष इत्यादि यथा मान्य याज्ञुन स्पते
रित्यादि। अन्यत्सर्वं प्रकृतिवत्। ततः स्वनकोपहूरो हरगादि कात्विक ग्रहाः॥ ॥ अथ वैश्वदेवं। अध्वर्यो शोंसा
मो नन्दा वितु वर्ली महतिस्त्रो देवेशः शं सो ह। नेवा ग्रांगिः तस्याप दिग्ग्रह सम्। ततआहूय नन्ह वितुवरेण्यामिति
तिस्त्रो इं वंशः शस्त्वा हूय तुद्ध देवः सावि ता हमूना इति प्रञ्चः शस्त्वा हूय सवि ता हेन इति निविद पञ्चः शस्त्वा
वामम द्यो त्यि कां पञ्चः शस्त्वा हूय कया वो हि पञ्चः शस्त्वा मि ह्यो वा धाव नी इति तिस्त्रः पञ्चः शस्त्वा हूय का या
पृथिवी सोमस्येति निविद पञ्चः शस्त्वा तु रो हसी शहङ्कि रित्येकां पञ्चः शस्त्वा हू सुकृत न्तु भि लेकां भूम
इंद्र वंशः शस्त्वा हूयन्त मुर्म्यो त्यि का हरावे [illegible] शस्त्वा हू या संवेन इत्येकां पञ्चः शस्त्वा हूय सं स्पोमा तेत्ये
कां पञ्चः शस्त्वा हूय सेमह नापित्र इत्येकां पञ्चः शस्त्वा हूय को नु वा मित्रा वरुणा विल्येकां निशं स्व स्तु सकों वर सा
श पञ्चः शस्त्वा बोऽमी सत्र हनो ऽ प्र भ स प्र पा हे न या माहु ली य [illegible] तनी येन समस्य प्रा स्य चतुर्थेन सायं
ऽ पञ्चः शस्त्वा हूय विश्वे देवाः सोमस्येति निविदं पञ्चः शस्त्वा मेन इत्येकां बृहदायावृतुर्थेप
मेम ल्याद। ततो शूद्रं हंसा पञ्चः शस्त्वा हूय विश्वे देवाः सोमस्येति निविदं
चमोऽसमस्य ऽऽस्मा हूयादिति द्वौ रिति भक्ति व. परि हा यात्। अथवा को नु वा मित्येतस्या स्तोत्र मुक्षा
तमेनि सद्य हरो च ऽ का ऽ शो ददन दा ल स्या चतुर्थ पञ्च मयाः स
पासः। ततो निवि हि।

सर्वा-अर्द्धर्चशः ॥ २ ॥ अत्र ऋचमी त्रैष्टुभः ॥ ८ सो अग्निर्यो वसुरित्यन्तः शस्त्वा
२ आग्निः ऋ के १ कएगाग्नि ... धीतिरोति ... पिस ऋतो ऋचं ... ति

अथाग्निमारुतं अध्वर्यो शोंशोंसावो इत्याहूय हविष्पान्तमजरं मिति ... नविंशत्यृचस्य सूक्तस्यैकविंशतिं पच्छः शस्त्वा
ऋचा अग्निर्वैश्वानरः सोम स्येति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्याद्विशीर्षं ... विंशतिं पच्छः शंसेत् ऋचा पातेऽपि नरिति
पच्छः शस्त्वा ऋचा यत्पुनर्लहिन्वे कादशार्द्धर्चशः सूक्तस्यैकशपच्छः शस्त्वा मरुतो हे नाइति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्त
स्यावशिष्टामेकादशीं पच्छः शस्त्वा ऋचा यज्ञायज्ञा वो अग्नय इति प्रगाथं ककुबुत्तराम्भारं शस्त्वा ऋचा यदेवो न इति प्रगाथ
ककुबुत्तराम्भारं शस्त्वा ऋचाग्निहोतारं न ... नान्नि निविदं पच्छः शस्त्वा ऋचाग्निर्जातवेदा इति निविदं पच्छः शस्त्वा
ऋचाग्निं प्रथमं ... तिपच्च पदं या ... पञ्चमो पादे ... सूक्तस्य ... ॥ ऋचा पापो हिंसीयादिति शंसेत्
ऋचापि प्रथमं ... ॥ अध्वर्यो शोंशोंसावो इत्या ऋचा पाते अग्न इधी पाहीति त्रिः शंसेत् ततः ... ग्निमर्द्ध
... अध्वर्यो शोंशोंसावो इत्याहूय ... इमे युक्त इत्यनुपिबइति द्विर्वंशंसेत् ततआहूय ... त्वे अग्ने योगमु
... हविरिति द्विवंशंसेत् तत उभे ... तिस्रः शंसेत् ततआ ऋचा मानानुदो यज्ञ इति तच्चं पच्छः शस्त्वा ... बृहति
• ... चं ... तिस्रः शंसेत् ततआ ऋचा ... विति द्विशार्यं सूक्तं पच्छः शस्त्वाऽवां राजानौ निविदं ... द्वसुर्वस्य सू
ति सर्वार्द्धर्चशः सूक्तं पच्छः शस्त्वा इंद्रावरुणा युवमिति द्विशार्यं सूक्तं पच्छः शस्त्वाऽवां राजानौ निविदं ... सूक्त
ऋचस्य चतुरः पच्छः शस्त्वा ऋचा यत्पञ्चमीं त्रिः पच्छः शंसेत् ॥ नेष्टः ... सिनुच्चं ॥ अध्वर्यो शोंशोंसा
वो इत्याहूय इंद्रयज्ञायतेति तिस्रः शंसेत् त्र्यायां त्रिः ॥ ततआहूय तदभिमता यज्ञो नेति तिस्रः शंसेत्
सर्वार्द्धर्चशः ॥ ततआहूय विश्वे देवासो धर्जना यायध ... वइतितृचं पच्छः शंसेत् ततो यज्ञो दिवो नर्य ... इ
ति द्वादशार्द्धं सूक्तं पच्छः शस्त्वा ... नइति तर्च पच्छः शस्त्वाऽसो ... तरः ... त्ये कादशार्द्धं सूक्तस्य ... शार्यं
यो ... दिमाहि

२ ... ८

२स्ये कांचिः शस्त्वा हैतिष्ठ दच महान्नेत्ले कांमिदृमिंद्र दरी इत्ले कांचाहू विशः पाकेन्॥
१ ब्रह्मगवशाहा

छः शस्त्वा हूयै कादशांपच्छः स्त्वः शंसेत्॥ अथाभाका कस्यो-कं॥ अथ यों शोंशों मा कों इत्याहू या सावि
सोमइ इतै ~~इति त्रिस्त्रो ऋचम्ः शंसेत् नाम कांशो~~: ततइमामिंद्र सुतं पिबेति स्तोऊई चश ः शंसेत्। न तष्टाहूया
हं सं गणातेष्वर्यां मित्येका दशार्ध सूक्तं पच्छः शस्त्वा प्रणोम इमहे मं दुमाना यो नि द पच्छः शस्त्वा विप्रो नृक्
मिनिषड वर्चसूक्तं पच्छः शस्त्वा उद्हूयहाथ वक्त सुरित्येति त्ववपच्छः शस्त्वा संवांहूर्मलो त्वष्टः सय सूक्त स्य
सप्तपच्छः शस्त्वा हूयाह यो पच्छाः स्त्वः शंसेत्॥ समाना निशस्त्वा ति। तत्र सम्दृते विशोमः। इमामुख्ये
माम्यस्थाने ग्नि तमन्यहति द्वार्धस्य सूक्तस्य नवशस्त्वा ऽहूयद्वशमो शंसेत्। नचप्रथमायाः प्रथमे पादेवि
22 याहृतीये विराट् स्वतेतस्मात् धेविराट्स्वपञ्चमे पूर्णदयात्। एनंचि। द्विती या दिवां का प्रथाम नमाय का भाग वनसायै कूनम
लोति पंक्तीनामि तिमध्यरुत शंसनैः॥ षडशी इमम् हादित्ये तस्य त्व नस्य त्वान उ तस्मात्। सूर स्व नी षो रोत त्वयं
शंसेत्तो मरुत नाये-प्रादिता यू द वद्घस्त्वा मरु त्वां इद्ध दप्प ओ रणायेति पंचर्वस्य सूक्तस्येति स्वः पच्छः शस्त्वा हूम
इद्धांमरुत्वानितिनिविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य चतुर्थी पच्छः शस्त्वा हूयपंचमी पच्छः स्त्वः शंसेत्। निष्क वध्यो प्रप
मनाव्यू ठवच्छस्त्वा चरको रयिपत इति पंचर्चस्य सूक्तस्येति स्वः पच्छः शस्त्वा हूये द्वे नइति तृतीयं द्वे पच्छः शस्त्वा
सूक्तस्य चतुर्थं शस्त्वा हूयपंचमी पच्छः स्त्वः शंसेत्। अथ वैश्वदेवे तच्च सवितुर्वृणीमहे वैश्वदेवं सूक्तं कोनु
नामिन्नावरुणावितिमशंसयेति वा निविद्धिं तेषु पूर्वंच च्छस्त्वा स्वास्विगोचिमो नायिमि वे पच्छः शस्त्वा हूयानिवे
देवाः साधस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा ~~त्वस्वावे~~ बाहुमित्ये कां पच्छः शस्त्वा हूया दीति को तितिम ठ नि वर्धसे द्॥
नाविषाम्रू तीअध यों शोशों सा को इत्याहू यम स्नाने हि वइन तद्धव सा सूक्तस्य पच्छः शस्त्वा हूयाग्नि वैश्वा

॥ अथ त्वष्टस्स जेत्॥

अथ त्वष्टुस्स जेता २२

इति वेदे दैनानां अर्थं

नरइतिनिविद्पदः शस्त्वा सूक्तस्य समीपक्षः शस्त्वाहूयमाने पितरित्येकोपदः शस्त्वाहूयमाहृ
सहस्वयरजस्य सूक्तस्य मध्यपक्षः पक्षः शस्त्वाहूयमानो देवाइतिनिविद् शस्त्वा सूक्तसाद्वमीशस्त्वा
हूयमाने सायशा वह्नितिप्रगाथं प्रकृतिर्नेष्ट्रस्त्वाहूयमानो देवोवइतिप्रगाथप्रकृतिर्नेष्टुस्त्वाहूय इम
मित्रसूचितनक्षत्रो शस्त्वाहूयमाग्निर्जातवेदाइतिनिविदं शस्त्वा निमूलनागन इतिपक्षः शस्तेत्वाग्नेयच
सत्वे इहास्यापरके इत्यर्द्धग्निमग्निंवइतिप्रथमस्यावत चतुर्थपंचमोपादौ सामसप्तमेमात्॥ नत
आहूयमापो हिष्ठा वाहिसमानां॥ ननए कइ शानुयाजा। सूक्तवाक प्रैषो आग्निमद्य वेधा रूइस्य
तयेजागपतिंशय आनाःसूप मन्द्रइस्पातये जागेनेदाय आनाभिः अग्नतमशम्यादि प्रकृति
पत्नी सूक्तवाके ददस्यातिहविरजुरजुवत्ताशीत घतमपशोपायोकृतावनस्पतिरित्यादि
पत्नीसंयाजा नेप्रथमदिनवत्॥ ॥इतिज्योतिष्टोमहारिकोपास्त्यधरणीधरात्मजद्
पाशायुरहृतेशांसायनसूत्रानुयायिनपौंडरीकप्रयुक्ताग्नौ पंचममहः पूर्णतामगात्॥
श्रीः॥ अथषष्ठमहरारभ्यते तत्राप्रातरनुवाक्याग्निर्मथनीयां तंप्रथमादिनवत्। वैश्वदेवः पशुः॥ आवाहनोऽनुवा
क्यमाग्निपक्षो। विश्वान्देवाना ४ वहा वनस्पतिमावह इत्यादि आश्रुत्य प्रेष मेघपतिभ्यो मेघामिधा वपा भागो विश्वेभ्यो
घमरूत इतिपुरोनुवाक्यो हेतायक्षाद्विश्वान्देवान् क्षागस्य वपायामेदसो जुषंतामितिप्रैषः। येके च ज्मामहिन

पुयाऽमा तुनाक्यमोः

इति शाऽस्मा माऽर्ज्ञनादि प्रातः स्तनत्यिपुरोडाशकामां तंम्नत्ततिवत्तोऽग्निदेवत्ये प्राक्षि तयाऽस्यासुष्प्लः तु याऽनेषु
चविशेष ॥ तत्राद्यावैश्वायनो वायवा० इदं मालाऽत्तुवो रारहाण्णो० दानवोऽग्निं इ न्यू० शंसिवि ऽऽ आवां धियो०
मकारांतौ ३ याजहायुवो रस्र ॥ अत्र वैश्वरणावौ । इनयोरेकैकेना पुरोनुवाक्याकेष्यां न्याऽयाज्या ननोनेन्नमानो क्षेमो प्रकाणि
नतान्ः यो ४ प जाम हेऽयंदिवाम चूनां० पाःआत्मिस्तीर्णबर्हिरुपनो० अग्निराः ४ वो ४ मह इ वारखो निषु
बोनः० सागता ४ वोमह आऽनः । ज्ञयं वामिना० हवं सुष्ठु मायाः० गवाशिरो सोमाः प्रेषः प्रकृतिवन्नः नः ४ प जाम हे
23 मह्यानाऽस्मा० ताश्च धेमे माया तुमि दन० पीनयाः इ वोमह आऽनः । प्रातर्युजा० पीनये सुवां स्तोमाभि
हिरण्यमो इन्ना प्रकृतिवत्प्रैषौ वौ शैधानाश्रुणस्य मधुवेति दस्रा० शासा तारजा ४ वोमह आऽतः । एवमस्य
तयाऽस्यायपिनि त्यानि: याकृष्ट पी: संधाय वषट्कुर्यात् । इदं ते सोम्यं मध्विति होतुः ॥ मित्रं वयं नावाऽऽ
मिति मैत्रावरुणस्याऽ इन्द्रत्वा वृषभं विष्णुहि त्वाऽऽ वनोषि ति ब्राह्मणाच्छंसिनः । मरुतो यस्य मा बृहत्त्यस्य
दग्नीति पोतुः । अग्ने पत्नी आयनः पत्नीः वानो रासम्नाति भाव इति नेष्टुः ॥ गायत्री द्विपदा त्रिष्टुभः सु त्रयने
काचाऽग्ना उ ऽन नायाग्नि होतारमन्म इत्याग्नीध्रस्य प्रातर्यावाणि रागतं दधनः इमे ऽ सुतसमिन्द्र अच्छावाकस्य ॥ ॥
इह तुभ्यं हिन्वानासि ऽ दशयाऽस्यानि त्यानि सर्वे याज्याऽस्यानि संधाय मजेत् होत्रा दृयो ऽऽ ॥ तद्य उक्तः ॥
या नित्या यास्त इन्दु भ्यं हिन्वान इति होतुर्यज्ञैः संमिश्ला इति पोता रत्नमेवन इति नेष्टाऽ उ नाशक्षि दैवा नित्या
ग्नीधः एवसोम इति ब्राह्मणाच्छंसी तुभ्येथा यज्ञमिति प्रशास्ता ऽ मेऽस्य होत्रादिति होता ४ य सुरर्वा मिति पोता ८

प्रैषयाऽयया ऽ याऽस्यावार   २ ह ग्रहसमंपि

देवा न वर्धूरित्येकां शस्त्वा युवां स्तोमेभिर्देवयन्त इति तिस्रः शंसेत् ॥ तत आहू
येऽरड क्रीनिर्हि वो रथे काशस्त्वा ६

मेधं तु त इति नेष्टा ६ अथ पाद्मोत्रादित्यथा वाक्यौ अपि वी च मद्य य यष्टीति चिन्त्य सा पश्चा दुपविष्टो ध्रुवः सा चि
क्रोन्नतम्भिर्ष इत्युत्तरस्त्वेहेः पश्चात् ॥ ११ जो ध्यनेसामिष्ठितल्लिशगला मुरुवीय स्य पश्चा दुपविष्टो गृहपतिः ॥ ॥ १२
सर्वेत्तानवान तोय जेयुः ॥ इति एकं पाद्मौ द्विदेवत्य प्रास्थितत्क्रतु ऊनानीया मेधुः अथ वा नि सामिरेव व भूद कुर्यु
मितिद्वि नपास्कपो निर्गाः सर्महारपि वर्ष्णिष्यान ॥ अथार्थ्यो पि तामा तरिक्षे त्यादि जातवेदोइत्यं तमुत्क्रान्त्यपंजाय तम नु
तीयः १४ ष्टइत्युत्तर्वस्य सूक्तस्य सप्तशंसे त्रचाद्यां त्रिः ॥ तस्यां [illegible] पादे विग्रहः ॥ तत आहूयाष्टमीं शंसेत् ॥ अत्र शंस त्रिः
न स्काराः ऐ प्रथमे पादे अस्माय द्वाभ्यापाए त्य द्वाभ्याम व चाय द्वाभ्यां प्रणवमात्र अथ वा ई यंशिः शंसनं ॥ ॥
अथ मध्य शस्त्रं शोंसा वोइत्याहूय वायुरग्रेगा इति स्क्तं स्वाशस्त्रीयां बर्हिरूपन इति तिस्रः शंसेत्तृचो त्रिः
तत आहूयाहिरण्यवर्त्तिनरेत्येकां शस्त्वा ऽयो रथो नि युत्वानिति तिस्रः शंसेत् ॥ तत आहूय काव्ययो राजानि
षि त्वेकांशस्त्वा ऽयं मित्राय वरुणायेति तिस्रः शंसेत् ॥ ततः आहूय वृषन्निन्द्र वृषपाणास इत्येकां प्र मन्महे इ
न्द्रेति वक्षे शंसेत् ॥ तत आहूय विश्वान्देवान्हवामहे इत्येकां यद्य कृत्तिष्ठ स्त्वा ऽस्मे हे ओमासश्चर्षणी इति ति
स्रः शस्त्वा हूये दमहादि त्रिर्दृ शस्त्वा हूय तृतीयां त्रिः शंसेत् ॥ अत्र पादरूपेणां शंसनं पूर्ववत् ॥ अर्द्धर्चशो वा
उत्तमस्य तस्य पश्चार्द्ध यथो वाग ॥ प्रथमे त्राकरण स्वा उर्ध ॥ शोंसावोइत्या हूय प्रातर्यावाणः स्तुदिते मित्रमिति
शंसेत् तिस्रो त्रचाद्यां त्रिः ॥ ततः आहूय त्र्योमित्राय गायते ति तिस्रः शस्त्वा हूये कापालिनीः शंसेत् युवं दक्षं मानो बर्हि
यं रक्षन्ति कृष्याराधा मरुत्तुनी नीनोमा कस्या कृतन्क्त र मित्रो नो अस्य इति महि वो स इतां सोमस्य मित्रा वरुणा

इंद्र मित्रावरुण इति द्वावर्धर्चौ शस्त्वा १

२ वयं द्वा मह   इमं मे वरुण ... तत्त्वा यामि   जरो गव... ३

तेन संतु पुरः प्रगो वां मित्रा वरुणा महित्री गा... तत आनो ... इति शा ... इति तिस्रः । आ नो मित्रा वरु
णेति तिस्रः । मित्रं वयं ... इति तिस्रः ॥ ततः ... इति शस्त्वा ... यत् तृतीयां त्रिः शंसेत् ॥ ४ ॥ अ
थ ब्राह्मणाच्छंसिन आज्ये ... शोंसावो इत्याहूय ... इत्येकां त्रिः शस्त्वा ... तु ... इति
... शस्त्वा ... इत्यादि ... इति तिस्रः शस्त्वा ... इत्येता ... इति द्र
२४ ... शस्त्वा ... इति त्रिः ... पारे ... ॥ ५ ॥
॥ अथाच्छावाकस्याज्ये ... शोंसावो इत्याहूय ... इति तिस्रः शंसेत् त्राद्यां त्रिः । तत आ ... यत
... इति तिस्रः शस्त्वा ... इन्द्राग्नी ... इति ... शस्त्वा ... इति ... शस्त्वा ... इन्द्राग्नी आग
तं सुतमिति तिस्रः शस्त्वा ८ ... इति ... शस्त्वा इन्द्राग्नी अवसा
गतमिति द्वे शस्त्वा ... यत् तृतीयां त्रिः शंसेत् ॥ ... शस्त्वा ... ततो निःसर्पणादि
... ॥ ततः ... पुरोडाशः । ... इति पुरो... ॥
... पुरोडाशस्य ... इति ... ॥ ततः ...
जुषं ... ११ ... ॥ अथ ... तृतीयं शस्त्रं ॥ अ... शोंसावो इत्याहूय ... इति तिस्रो ... शः
... ॥ ततः आहूय ... इति तिस्रो ... शंसेत् । तत आहूय ... इन्द्र
शंसेत् ... त्रिः । ... ततः ... शस्त्वा आहूय ... शस्त्वा आहूया
... शस्त्वा ... आहूय ... पृष्ठः शस्त्वा आहूय ... रथ
... पृष्ठः शस्त्वा आहूय ... सोम ... सोमा ... इत्या
... पुरोडाश ... ततः ... ब्राह्मणाच्छंसी ... इति ...
... इत्यादि ... सोमा ... ब्राह्मणाच्छावाकः ... २५
... सोम ... इत्यादि ...
... नामे ...

मिंद्रे त्वेकादशार्चं सूक्तं पच्छः शंसेत् । ता सामाद्येपादे वृत्स्यायद्द्वितीय तृतीयाभ्यामर्धर्च्यचतुर्थपञ्चमाभ्यामवसाय षष्ठस
प्तमाभ्यां प्रणव आत्रो । ततः समोद्वागधे मारित्व कौतविंशत्यृचं सूक्तं पच्छः शंसेत् । ततो मरुत्वाँ इन्द्र मीढ्व इति तिसृणां
प्रथमेनर्धर्चशस्त्वा ऊर्ध्वं मरुत्वानिति निविद पच्छः शस्त्वा द्वितीयां शस्त्वा ऊर्ध्वं तृतीयां त्रिः शंसेत् । तिस्त्रो पद्वृचे शः ॥
अथान के वर्ध्मा ॥ अथ यो शंसो मा वोऽस्मा ऊर्ध्वं परे वतीन्तः समस्मादद्यानीति तिस्त्रो शं समतामाद्यां त्रिः । ततआ ऊर्ध्वं रेवा
इन्द्रे वत इति तिस्त्रो शस्त्वा ऊर्ध्वं यद्वा वानेति धाय्यां पच्छः शस्त्वा ऊर्ध्वं माथि कन्यो द्विशं सतेति प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्वा
ऊर्ध्वं एहि स सु प नइति द्वार्चस्य सूक्तस्य नन यं ते र धामेति सूक्तं वध्यस्त्वा दशर्च पच्छः शस्त्वा प्रथाच्चे स म इ नर
तिसृ सूक्तं पच्छः शस्त्वा उपनो हरिभिरिति तिसृणाम प्रथमेनर्धर्च शस्त्वा ऊर्ध्वं होदेवद्युतिति निविद पच्छः शस्त्वा द्वितीया
शस्त्वा ऊर्ध्वं तृतीयां शंसेत् त्रिः । तिस्त्रो पद्वृचे शः ॥ अथ तेना ऊर्ध्वं स्पष्टं ॥ अथ यो शंसा मा वोइत्सा ऊर्ध्वं कृपानाथ सरा
चुकदिति तिस्त्रो द्वृचशः शंसेदातमाद्यां त्रिः । ततका ऊर्ध्वं कुयात्वनु तीति त्यो द्वृचशः शस्त्वा ऊर्ध्वं कस्तति इति प्रगाथमर्धर्च
शः शस्त्वा ऊर्ध्वं यापि प्रास इत्ये कामर्धर्चशः शस्त्वा । इन्द्राय हि द्यौरिति द्वृचशः सेत् तत्राद्ये पादे मा वृत्स्याय द्वितीयतृतीया
भ्यामर्धर्च्यचतुर्थपञ्चमाभ्यामवसाय षष्ठसप्तमाभ्यां प्रणवेया तु ततश्चान स्तुत इति त्रिपञ्चर्च सूक्तं पच्छः शस्त्वा ऽस
मो अस्मै तु ए तदुर्य पञ्चमाभ्यां सूक्तस्य विंशतिर्शस्त्वा ऽ ऊर्ध्वं नित्रिंशो पच्छः सूक्तं शंसेत् ॥ अथ कालता ऽसि
त्वो या तु भम मा नित्ये कनिंशत्वृसेत सूक्तस्य विंशतिर्शस्त्वा ऊर्ध्वं स्तुहरु कलुषं तपइति तिस्त्रो शंसेत् । तमाद्यां त्रिः । तमाद्यां त्रिः । तत ऊर्ध्वं पपरे
तः पृष्ठं ॥ अथ यो शंसा मा वोइत्या ऊर्ध्वं सुरूप कृत्नुम् ऊतय इति प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्वा ऊर्ध्वं कालेमेनइत्येकां पच्छः शस्त्वा । तमावय
द्दि विद्याम इति तिस्त्रो द्वृचशः शस्त्वा ऊर्ध्वं नूनं यइति प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्वा ऊर्ध्वं मा पादे मा वृत्स्याय द्वाभ्यामर्धर्च्यतृतीयाभ्यामवसाय द्वाभ्यां प्रणवेमात् । ततो स्मा इत्तु नो सिञ्चः ऽ शर्चं
मधम ततिति तृचशः सेत् । तत्र प्रथमे पादे मा वृत्स्याय द्वाभ्यामर्धर्चं शस्त्वा ऊर्ध्वं जष्ठी पच्छः सूक्तं शंसेत् ॥ अथ माध्यन्दिनः स्पष्टं ॥
सूक्तं पच्छः शस्त्वा उअसा णीति पञ्चमपच्छः शस्त्वा ऊर्ध्वं अष्टी पच्छः सूक्तं शंसेत् ॥ अथ माध्यन्दिनः स्पष्टं ॥

ततो हिरण्यगर्भ कुशमिति अवस्म उदगायत इति द्वे शंसेत्॥ १
वैतोगवशा वला च तत्वेदा

अथ यर्षो शां सा वो इत्याहूय वो न यदिदं इरो ह्वो इति निविदं शंसेत् [illegible]॥ ततः आहूय मा न म त्यमिति तिस्रः शंसेत् उक्थशस्त्रा
ईशः शंसन्। ततः आहूय कृद्रुव सोम इति गायत्र्यः ईशः शस्त्वा आहूय रुद्रो जो कृष्णिरिति पञ्च शस्त्वा विश्वेदेवा अस्य
वीर्य इति तत्र शंसेत्। ततः आहूय अस्य [illegible] आप्र [illegible] वसाय [illegible] नः शास [illegible] इति दुहितु
रिति [illegible] सूक्तं पञ्च शस्त्वा अग्नि तद्वेति [illegible] सूक्तं स्यन पञ्च शस्त्वा आहूय [illegible] पञ्च स्तोत्रः शंसेत्।
ततो नि सप्त [illegible] ततो [illegible]। विश्वेदेवाः शृणुतेममिति पुरोनुवाक्या। होता यक्षदिति [illegible]
नवम गस्य हवि [illegible] ततो [illegible] पसं तनूनं कुर [illegible] विश्वे देवा जुषन्तां हविरिति प्रैषः॥ स्तीर्णे बर्हि [illegible]
यदि भागे [illegible] वनस्पति प्रैषो होता यक्षद्विश्वेदेवानां भागस्य हविषः [illegible]
मि [illegible] होता यक्षदग्निं स्विष्टकृतं [illegible] विश्वेदेवानां भागस्य हवि
प्रस्थादि अन्यत्र [illegible] ततः स वनीयपुरो [illegible]। ततो [illegible]
[illegible] इति स्थाने उत्तमा [illegible] पञ्च
25 [illegible] अथ [illegible] अध्वर्यो शांसावो इत्याहूय [illegible] इति
[illegible]॥ ततः [illegible] पञ्च [illegible]
[illegible] शंसेत्। तस्याः [illegible] शंसेत्। ततः आहूय [illegible] इति तिस्रो [illegible]
एवं त्रि [illegible] ततो [illegible] शस्त्वा [illegible] इति
के [illegible] आहूय [illegible] शस्त्वा आहूय [illegible] पञ्च शस्त्वा आहूय [illegible]
निविदं पञ्च शस्त्वा सूक्तं [illegible] पञ्च शस्त्वा आहूय [illegible]

स्मृ०२१

नऊगुणाइन्येकं पञ्चः शस्त्वा ।

नरेऽस्मिक्वादशर्वर्ससूक्तेपञ्चः शस्त्वा ऋुपधावाद्विथिवासो मस्येति निविदंपञ्चः शस्त्वा सूक्तस्यागिरिष्ठामेको
दशो पञ्चः शस्त्वा ऋन सुरूपकृत्नुमित्येकामद्वैर्देशः शस्त्वा ऋयाक्र मुम्ने इति बतुर्दशार्वस्य सूक्तं
स्यत्रयोदशापञ्चः शस्त्वा ऋयूरूनवो देवा इति निविदं पञ्चः शस्त्वा सूक्तस्य पतुर्दशंशः शस्त्वा ऋयाऽपञ्चः
मंवेनइत्येकां पञ्चः शस्त्वा ऋुसनेयोमातेमेकां पञ्चः शस्त्वा ऋुये धांचि-त्रइत्येकां पञ्चः शस्त्वा ऋुयेद्विमिचा
रेदृमित्निपंचविंशतिमृचः पञ्चः शस्त्वायेयइन्नेयेकाः शार्वसूक्तं पञ्चः शंसेत् । तत्र पंचम्यादि बडूर्नशा
तनःसगएणनाआकृरितिनिमञ्चः शस्त्वा । ~~सहस्त्वमोम न आनितित धमञ्चः शस्त्वा~~ ऋयाविश्वेदेवाः सोमस्येति निवि
~~निवि~~दंपञ्चः शस्त्वा ऋयाद्विनिधौद्विनिमऋतिबर्हिसेत । ॥ अथाग्निमारुतं ॥ अध्वर्यो शोंशोंसा
वोइत्याऋयाहम्य तन्मइति निमहस्पसूक्तस्यापद् पञ्चः शंसेत् । नाध्वंचितः नवऋयाग्निर्वैश्वानरइ
निनिविदंपञ्चः शस्त्वा सूक्तस्य यज्ञमेंशस्त्वा ऋवानोपितरस्मेकां पञ्चः शस्त्वा ऋ मममपुत्रमनइतिद्वदश
र्चस्य सूक्तस्यानव पञ्चः शस्त्वा ऋयमरुतोदेवाइतिनिविदं पञ्चः शस्त्वा सूक्तस्य दशमींपञ्चः शस्त्वा
ऋयपज्ञायज्ञावोअग्नयेगाथंककुब्बुतरांऋारं शस्त्वा ऋयदेवीनइति प्रगाथं ककुत्तरा ऋरशस्त्वा
ऋुयेमिमूस्तोमान्तिर्दश्वेदशार्वःपञ्चः शस्त्व । ऋाग्नेनोतवेदा इति निविदंपञ्चः शस्त्वा सूक्तस्याबाति
शांबेडशेपञ्चः शस्त्वा ऋयापोहिष्ठेत्याद्यान्तिस्रो मननसेत ॥ ११८

ति निविदं पञ्चः शस्त्वा नऊगु

णाइन्येः

२ षोडशार्चस्यसूक्तस्य

अथ मैत्रावरुणस्तोत्र । अथ यर्यो शोंशोंसा वोइ सा क्रूयाग्ने त्वं नो अन्तम इति द्विपदां पङ्क्तिः शंसेत् । ततो वसु
राग्ने वसुश्रवा इति तिस्रो चि द्विपदा पङ्क्तिः शस्त्वा । क्रूयाग्ने भव प्रसमिधे तिस्रो द्विपदा पङ्क्तिः शस्त्वा
क्रूयाग्ने प्रव सुराधसं सुश्रुतं सुराधस मिति द्विदशार्च सूक्तं पङ्क्तो विहरन् शंसेत् । ततो यथा गमनो सौवराग्ने
यथा मनो विवस्वती तिद्विदशार्चं अर्ध वशो विहरन् शंसेत् । ततउपमंत्रा इन्तु इन्द्र सूक्तं सूक्तं तौ
क्रशो विहरन् शंसेत् ॥ सर्वत्र विहारे अवसाने ओ थामो दैवम् इति प्रतिगरः । आगवे मा द्याम मो देवो
26 थो ३ इति क्रूतां नो ति तत्प्र लिने द्रस्य वेद क्रूमिति पञ्चर्चं सूक्तं । तत्रा प्राश्नतस्त्रो ईयशः पे नमो पोक्ति शंसनम प्रश्न
रेणो ततो मूर्धा दिंद्रस्य वीर्यमिति पञ्चर्चं सूक्तं मद्र यशः ॥ ततस्य मूर्ध वाजि नो मिति द्वे पङ्क्तिः शस्त्वा क्रूय हंसः
शुचिषदिति त्र्यचं पङ्क्तो ईयशः त्रि पङ्क्तो न तान त्रिपङ्क्तो ईयशः पङ्क्तिः शस्त्वा सखाय्वि चः शवसे पे त्रां पङ्क्तिः शस्त्वा
चर्षणीधृतं मघवानमिति त्र्यं पङ्क्तिः शस्त्वा । स्मा क्रू मत्र्यपि तेरान इति तन्ने पङ्क्तिः शस्त्वा । ईशानं दणा युक्तमिति
दशार्चं सूक्तं पङ्क्तिः शस्त्वा । पुनर्जे वा मिति पंचर्चं स्य सूक्तं त्र्यचं चतुरस्त्र पङ्क्तिः शस्त्वा क्रूयपं नमो पङ्क्तिः पारिदध्यात् ।
अथ ब्राह्मणाच्छंसिनउक्थं । अथ यर्यो शोंशोंसावो इमा क्रूयेना नु वं भुवने ताति स्रो द्विपदाः पङ्क्तिः शंसेत् । तेषा
यांत्रि । ततआक्रूय इत्वा मदेवाना निति द्विपदं यायावो समिद्ध स्क्रां च द्विपदां पङ्क्तिः शंसेत् । तत्सच्चा क्रूयापवा
सहसिस मर्त्य सूक्तं शंसेत् । तत्र सत्य उपमद्र यशः ॥ ततो विदि सां नो रस्स ध्रुत तो नि अमा नि शस्त्र वं सूक्तं शंसेत्
पङ्क्तिः

द्वाभ्यां द्वाभ्यामवसाये दैवम यथा
याहिस्वै तेन प्रकारेण

स्तोमा द्य म सुर इति तन्नव पङ्क्तिः शस्त्वा ।

तत्र प्रथममा इत्यादिना येक्षरे ... इत्यादि तत्र ओ ... सोमसानीयः । पादांते इत्यादिः ।। तत्रा ... जरितः ... इति
... द्वादशाक्षरः ओंकारेणु ... प्रथमे देवा ... ओ ... ओ थामो दैवेति । तत ... इति पंचदशाक्षरः ... चतुर्थ
शंसेत् ।३ ... दशाः ।। ततो ... विश्वजनान् स्पृतिच तस्तो ... ईदृशः शंसेत् । तामांत तृतीये पादे प्रथमचतुर्थ ... रस्य
रयो ... स्वयं कुर्वात् । ... स्वयं ... इत्यादि ... रिनानां स्वरितरः । तत्रो थामो दैवेति प्रथमचतुर्थयो रस्य
रयो नैः स्वयं ... प्रतिगरं ब्रूयात् । तत्र एताः ... आ ... इत्या ... निविशति पदानि निविद्धं स ... शंसेत् । तत
... आदि ... जरितरित्येव ... पदा । तस्मात् ... अवसाय ... प्रणव ... पात् । तत इत्या ... पदेन स इति त्रि
... शंसेत् । तत इदं ... इत्येका ... पक्तिः । तस्यां ... अवसाये केन प्रणव ... यात् । तत ... तत्
... इति गायत्री । तामर्द्धर्चशः ... एवा ... जरितरो थामो दैवेत्यवसाने । तथाह जरितरो थामो दै
वेति प्रणवे । प्रणवेष्वन्तः प्रतिगर इति ब्रूयात् । ततो यः ... इति ... इति वषट् । एताः ...
शंसेत् । शार्द्धर्चशः ।। तत इदं ... निविदं ... तासां निविदं ... स्थानं । तत्र ... जरितरो थामो दैवेति । इयः ।।
सप्तम्यां प्रतिगराः । ... इत्येकां ... प्रतिगर एवाग्निमेव शंसेत् । ततो ... इत्येतस्यामर्द्धर्चशः शंसे
त् ।। तत्र प्रतिगरः । पत्नीं ... यानेष्ववसाने । ... जरितरिति ... ततो ... इदं ... सद
... शः शंसेत् । क ... इत्येकां पच्छः । ... रित्येका अर्द्धर्चशः । एतासां दशानां

अत्रोविरतेशंसितरि३ ततः स्तुतासोममधुमत्तमा इत्येकम् अर्द्धर्चशः शंसेत्।।
तितेच १

27 मध्ये कृष्णन्नर इत्येतस्यां तृतीये पादे तृतीय दशमयोरक्षरयोर्वृषाकपि न्यूंखः। इतरासां नवानाम
कुकुभां तृतीये पादस्य द्वितीये कारे वैरा न्यूंख इत्याप्य हातिरोकारं द्विरभ्यस्यावस्येत् तातन्त्यपु
थपादस्योत्तरयास्संधानं।। दशास्वापि न्यतिगरः।। [illegible] इत्येवं त्रिरभ्यस्य [illegible] ओ३ओ
वो भासो देवेति।। ततो दधिक्राव्ण इत्येकामर्द्धर्चशः शंसेत्। ततः परं पञ्चशस्तुतं शंसेत्।। प्रथमा दिक्का
यो निवचाः। [illegible] अद्विद्धि तिन्तवः। अ वदसो [illegible] तीतित्त्वयः।। उदघ्नु इति द्वादशार्चं सूक्तं।।
ततो [illegible] द्वादशार्चस्य सूक्तस्य द्वशशस्त्वा कृये [illegible] त्रिः शंसेत्।। अथाध्वावाकस्योक्तं
[illegible] शंसेत् [illegible] त्रिः। तत
[illegible] पञ्चः शस्त्वा [illegible] ते न मन्त्रं
[illegible] दक्षरयोर्वृषाकपि न्यूंखः कार्यः।। तत्र प्रतिगरः
स्तुक्तं शंसेत्। तत्र मध्यमे पादे द्वितीये तमयोरक्षरयोर्वृषाकपि न्यूंखः कार्यः।। तत्र प्रतिगरः
स्तुक्तं शंसेत्। तत्र मध्यमे पादे [illegible] मधो मदस्य माद्दिरस्य मदे मोद ओ३ओ३ थामोदेवेति।। ततोऽन्तु
इदस्य ते इति द्वादशार्चं सूक्तं पञ्चः शंसेत्। ततस्तमस्य [illegible] दशार्चं सूक्तं पञ्चः शस्त्वा विल
[illegible] दशार्चं सूक्तं पञ्चः शस्त्वा [illegible] सूक्तं पञ्चः शस्त्वा [illegible] इति सप्तर्चं सूक्तं
[illegible] षडर्चं सूक्तं पञ्चःशस्त्वा [illegible] इति षडर्चं सूक्तं पञ्चः शस्त्वा [illegible] सूक्तं
[illegible] पञ्चः शस्त्वा ~~[illegible]~~ [illegible] सूक्तस्य [illegible]
पञ्चः परो [illegible] पञ्चः शस्त्वा [illegible] पञ्चः शंसेत्।। [illegible] इति [illegible]
३ [illegible] इति पंचर्चं सूक्तं पञ्चःशस्त्वा

एकोनविंशत्यृचस्य
सूक्तस्य

समाम्नानि शस्त्राणि ॥ अथ समूढपक्षयोर्विशेषः सोऽभिधीयते । षडहशस्त्रे इयमद्ददादिति सारस्वतं तत्स्थाने उत
नः प्रियाप्रियास्विति तृचं कुर्यात् ॥ मरुत्वतीये आदित आरभ्य यं त्वं रथमिन्द्र इत्येतत्पर्यन्तं व्यूढवत्कृत्वा सप्तमो ऽप्येतिद
शपद्‌क्तिः शस्त्वा कुर्यात् । इमं मरुत्वानिति निविदं पङ्क्तिः शस्त्वा सूक्तस्य एकादशी प्रभृतयोऽष्टौ शस्त्वा कुर्यात् कोनविंशो
ऽग्निः पङ्क्तिः शंसेत् ॥ निष्केवल्ये मरुत्वाँ इन्द्र इति तृचं कुर्यात् । त्यमेत्तानिष्के कुर्यात् स्तोत्रियं यथा कुर्यात् । इयाव्युपन इत्ये
तत्पर्यन्तं व्यूढवत्कृत्वा प्रधानत्वस्येति तिस्र ऋचः सप्तकस्य पंच पङ्क्तिः शस्त्वोर्ध्वादिन्द्र इति निविदं पङ्क्तिः शस्त्वा सूक्तस्य
स्य षष्ठ्यादिवतस्रः शस्त्वा कुर्याद्दशमी चैः पङ्क्तिः शंसेत् ॥ वैश्वदेवे उपनो हरिभिरिति तृचं कुर्यात् ॥
अथ वैश्वदेवे । आदित आरभ्य ये यज्ञेनेति सूक्तपर्यन्तं व्यूढवत्कृत्वा तत सप्तगणनं इति द्वे पङ्क्तिः शस्त्वा स्व
स्तिनो मिमीतामिति द्वे पङ्क्तिः शस्त्वा कुर्याद्विश्वेदेवाः सोमस्येति निविदं पङ्क्तिः शस्त्वा विश्वेदेवा नो अद्य स्वे
ऽपि पङ्क्तिः शस्त्वा कुर्याद्दिति द्यौरिति प्रजानिनं चैः शंसेत् ॥ ततएकादशानुयाजाः ॥ सूक्तवाके अग्निमद्य०
मध्याविश्वेभ्यो देवेभ्यः ऽजगमिं श्रय० धानाः ॥ सूप० मन्वेकृत्स्नानमो देवेभ्यः जागे नैश्रय० धानानित्थ ॥
अथ सत्त्वमेहूं सूक्तवाके आदिप्रकृतिवत् । सूक्तवाके ॥ विश्वेदेवा हविरजुषन्ता वीरधंतमहो ज्यायोऽकृत ॥
वनस्पतिरित्यादि पत्नीसंयाजान्तं प्रथमाहिनवत् ॥ इति श्री मध्यावहारिको पारस्य धरणीधरात्मज
दयाशंकरेण सतैशंरवायन सूत्रानुयायिनिपौण्डरीकस्य कृतोः प्रयोगे षष्ठमहः पूर्णतामियात् ॥
धिकुरवीर्यधं तपुरीणाकौः त्विन्द्र
३ स्तः प्रलिप्सनताय

पशुसमम्महरारभ्यते तत्रप्रातरनुवाकाद्याग्निमंथनीयांतं प्रथमदिनवत्। ऐंद्रः सवनीयः पशुः। आमाहने।
अनाज्यभागपशो इन्द्रमग्नआवह। वनस्पतिमावहेत्यादि। आश्रुतमेषेमे प्रपतयइति। वपायागो। इन्द्रं
नरोनेमधितेति पुरोनुवाक्या। होतायक्षदिन्द्रं छागस्य वपाया इति प्रैषः। उक्तं नो कमनुनेषीति याज्या।
28 ततो मार्जनादनुयाजांतं प्रकृतिवत्। अथ होतुराज्यं। पितामातरिश्वेत्यादि जातवेदो इत्यंतमुक्त्वाऽप्र
यःशुक्रायमानवइति दशर्चस्य सूक्तस्य नवर्चाःस्त्वा दशमीं त्रिः शंसेत्। प्रथमां च त्रिः। तस्याः पदविग्रहणं नाधां क
चा अत्राहुर्वशः पञ्चावाशंसनं।। अथ प्रउगं शस्त्रं।। शोंसावोइत्याहूय वायुरग्रेगा इति सकृच्छस्त्वा
प्रवीरयाशुचयइति त्रिः शंसेत्। तत्राद्यां त्रिः। ततआहूय हिरण्यवर्तनी नरेत्यृचं शस्त्वा तेसत्यनेम
नसेति तिस्रः शंसेत्। ततआहूय काव्ययोराजानेष्वित्यृचं शस्त्वा उदी च दक्षं वृणेति तिस्रः शंसे
त्। ततआहूयरेवत्या ब्रह्मयुइति ऋचं शस्त्वाऽग्राम तानानासत्येति तिस्रः शंसेत्। ततआहूय इंद्र उक्
थिरिन्द्रचं शस्त्वाऽनो देवशवसेति तिस्रः शंसेत्। ततआहूयाविश्वान्देवानिति षट्पदां प्रकृतिव
च्छस्त्वा प्रवीयज्ञे पुरुहूतं इति तिस्रः शंसेत्। ततआहूय प्रक्षोदसेति ऋचं शस्त्वा हूय ततायथा
त्रिःपरिदध्यात्।। अत्राहुर्वशः पञ्चावाशंसनं।। अथ मैत्रावरुणस्याज्यं।। शोंसावो प्रवोमित्रायगाय
तेति तिस्रः शंसेत् तत्राद्यां त्रिः। ततआहूय मित्रं वयं हवामहे इति तिस्रः शस्त्वाऽनो बहुत्सरितो ऋचं शस्त्वा
हूय

पञ्चहस्तेनयोः शस्त्रमिति। २

यं रक्षंतीत्येकां शस्त्वा प्र यो वां मित्रावरुणेत्येकां शस्त्वा का व्योमिर दाभेति तिस्रः शस्त्वाऽनो गंतं रिशाद
सेति तिस्रः शस्त्वाऽनो मित्रावरुणेति तिस्रः शस्त्वा प्रति वां सूर उदित इति द्वे शस्त्वाऽऽहूय तृतीयां त्रिः शंसेत्॥
ऽऽहवः २४॥ ॥अथ ब्राह्मणाच्छंसिन आज्यं॥ शोंसावोमित्याऽऽहूयैंद्राया हि चित्रभानो इति तिस्रः शंसे
त्तत्राद्यां त्रिः। तत आहूय ता हिंद्रं कार्ज यामसीति तिस्रः शस्त्वाऽऽहूया त्वे तानि वीद्रनोति तिस्रः दशार्चं
सूक्तं शस्त्वा पुं ऋजीतिक्रथामिति तिस्रः शस्त्वा उद्घेदभीति द्वे शस्त्वाऽऽहूय तृतीयां त्रिः शंसेत्। आहवः २५
अथाच्छावाकस्याज्यं। शोंसावोमित्याऽऽहूय तमीळिष्व यो अर्चिषेति तिस्रः शंसेत्तत्राद्यां त्रिः। तत आ
ऽऽहूयेंद्रेऽग्ना नमो बृहद्दिवेति तिस्रः शस्त्वाऽऽहूयेहेंद्राग्नी उपह्वय इति षडर्चं शस्त्वा तो शा हृत्रहणाऽऽहु
व इति षडर्चं शस्त्वेंद्राग्नी अवसा गतमिति द्वे शस्त्वाऽऽहूय तृतीयां त्रिः शंसेत्॥ ततोनिसर्पणादि
दधिघर्मांतं प्रकृतिवत्। ततः पशुपुरोडाशः। वार्त्रघ्नावाज्यभागौ। इंद्रो राजा जगत इति पुरोनुवाक्या।
होतायक्षदिंद्रं पुरोडाशस्येति प्रैषः। आ नो विश्वाभिरूतिभिरिति याज्या। ततः स्विष्टकृदादि
मरुत्वतीयग्रहांतं प्रकृतिवत्। अथ मरुत्वतीयं शस्त्रं॥ तत्रोभ त्वा रथं यथोतय इत्यारभ्य पिन्वंत्य
पीयांतं प्रकृतिवच्छस्त्वाऽऽहूय कयाशुभा सवयसः सनीळा इति पंचदशर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा त्यं सुमे
षं महया स्वर्विदमिति पंचदशर्चस्य सूक्तस्याष्टौ पच्छः शस्त्वाऽऽहूयेंद्रो मरुत्वानिति विंदं पच्छः शस्त्वा सूक्तं

सर्वाणि शस्त्राण्येवं द्विशः।५

29

स्वावाशिष्टान नम्यादि सदृषं पञ्चः शस्त्वा ह्रूय पंचदशीं त्रिः पञ्चः शंसेत्॥ ॥अथ निष्केवल्यं॥ अध्वर्यो शोंसा
वो इत्याह्रूय त्वामिद्धि हवामह इति प्रगाथं ककुभुत्तराकारं शस्त्वा ह्रूय त्वं ह्येहि चेरवे इति प्रगाथं ककु
भुत्तराकारं शस्त्वा ह्रूय यद्वा वानेति धाय्यां पञ्चः शस्त्वा ह्रूय पिबा सोममिन्द्र मन्दतु त्वेति प्रगाथमर्द्धर्चशः श
स्त्वा ह्रूय तमु ष्टुहि यो अभीतीति पंचदशर्चं सूक्तं पञ्चः शस्त्वाऽभित्यं मेषं पुरुहूतमिति पंचदशर्चं सूक्तं
स्याष्टौ पञ्चः शस्त्वा ह्रूय इन्द्रो देव इति निविदं पञ्चः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टान नम्यादि सदृ पञ्चः शस्त्वा ह्रू
य पंचदशीं पञ्चभिः शंसेत्॥ ॥ अग्निष्टोमे रथंतरत्वाद्रथंतरस्य योन्यनुशंसनाभावेथ॥ ॥अथ
मैत्रावरुणस्य शस्त्रं॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याह्रूय कया नश्चित्र आभुवदिति तिस्रोऽर्द्धर्चशः शके नेत्रा
धांचिः। तत आह्रूय ऋजुना न ऋत्वेति तिस्रोऽर्द्धर्चशः शस्त्वा ह्रूय कस्तमिन्द्रेति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा ह्रूया
२ वमाय इति पञ्चः शस्त्वा सद्यो ह जात इति पंचर्चं सूक्तं पञ्चः शस्त्वे गात्वामित्येकादशर्चं सूक्तं पञ्चः श
स्त्वा शंसामहेति पंचर्चं सूक्तं पञ्चः शस्त्वा यन्न इन्द्र इतीत्येकादशर्चस्य सूक्तस्य दश पञ्चः शस्त्वा ह्रूय यौ
कादशीं त्रिः पञ्चः शंसेत्॥ ॥अथ ब्राह्मणाच्छंसिनः शस्त्रं॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याह्रूय वयं घ त्वा सु
तावं न इति तिस्रश्च शंसेत्। तत धाय्यांचिः। तत आह्रूय कई वेद सुते सचेति तिस्रः शंसेत्। ततः कन्नव्यो आत
सा नामिति प्रगाथं शंसेत्। एतावदर्द्धर्चशः शंसनं। तत आह्रूय आ सत्यो यातु इति पञ्चः। तत इन्द्रः पूर्भिदित्येकाद
शर्चं पञ्चः। ततो साविसोम इन्द्र ते इत्येकादशर्चं पञ्चः। तत इन्द्र स्तवे नृतमं यस्य द्वादशर्चं पञ्चः। तत उदु ब्रह्माण्यैरतेति पंच पञ्चः शस्त्वा ह्रूय
मद्वोतांत्रिः पञ्चः शंसेत्॥

१० तेहयासितर इत्येकविंशत्यर्चं पञ्चः शस्त्वा आह्रूय

अथाछावाकस्य ॥ अथ यांशोंसा वो इत्याहूय नाकृ यं कर्मण्यानशादितिः तिस्रो बृहती: ष्टुत्वा शंसेत्। तन्माथा
त्रि:। ततआहूय नत्वा इंद्र इति प्रगाथं तिस्रो बृहती: ष्टुत्वा शस्त्वा आहूय कद्रू चस्या कृत मिति प्रगाथमर्द्ध
र्चशः शस्त्वा आहूयो रूनो जो ऋ मित्येकः पच्छः शस्त्वा आहूय इ द्राद्य इति निर्च वर्ग सूक्तं पच्छः शस्त्वा तापूर्व्या पुरुतमा
नीतिप वर्गसूक्तं पच्छः शस्त्वा इ ऋ ति त्वेति द्वाविंशत्यृचं सूक्तं पच्छः शस्त्वा अभितष्टे वेति द्व्यर्चिस्य सूक्तं
स्पनवपच्छः शस्त्वा आहूय इ शा मी पत्त्र स्य: शंसेत्॥ ततो नि: सर्पणाद्यादि नियहांतं तन्माथनो नाम तो
गयागः॥ इंद्रश्च सोमपिब ना मामि तिपुरो तुवाक्या। हो ताय क्षद्र दिंइ भागस्य हविष इति प्रेष्यन दिनवषट्कः।
आ नेष्टुस्रो र मे मा गो वी त याज्या। अनुस्यानि प्रेषो। हो तायक्षद्र इ नः धितो यत्रे इ स्य भाग स्य हविषइ
तिप्रथमदिने वषट्कः। स्वि ष्ट कृत प्रैषो। होतायक्षदग्नि स्विष्टकृ तमयाडग्नि रिंइस्य भागस्य हविषः
प्रियाधामा न्ययक्षत्‌ इ स्य नारिष्टि प्रोदिः अन्यत्पूर्ववद्‌ एक वितवषट्। ततः सर्वो यथापूर्वोभक्षादि सोम प्रत्या
हरंतं ॥ पथवेशः दंवो अद्भ्यं होशां काको इत्याहूयनसामितु र्द्गा वृहइति तिस्रो इ वशः शंसेत्तासं त्र्याथोंत्रे
नस्वा प दुनि यह नन्वानन्तआहूय याधानो देवस विता तिस्रो इ र्चशः शस्त्वा आहूय तन्न सवितुर्वरेण्यमिति द्वे च
र्चशः शस्त्वा आहूय यत्र चिताद्द्भ्र हतिनि विदं शस्त्वा देवं नर इत्येकामर्द्ध र्चशः शस्त्वा आहूय ये शूयावचे येकपच्छः शस्त्वा आहूय
प्रेतां सम्मा सोति विदं शस्त्वा आहूय द्या वा ह्योध मीसा मृ स्य नि विदं शस्त्वा आहूय प्रसु रूपकत्त्वामित्ये कः शस्त्वा आहूया यं दे
वायेति कः शस्त्वा सं भवोदेवा इ निविदं शस्त्वा विश्वान्नरस्य वामिति ये कः शस्त्वा आहूयायं वेन इत्ये कः पच्छः शस्त्वा
आहूय ये प्रा गा तेनी कः शस्त्वा आहूयै वापिच इत्येकः पच्छः शस्त्वा आहूय इनी तान इति पव वृशस्त्वा। वाहि वनसा स

पश्च:

प्रस्तावानुपस्द्यामित्यैकः शस्त्वा

अग्न्याय … श्री … शंसित ॥
… मनु …

हतिवनस्तोदिपदाः पञ्चः शस्त्वा ओमासस्तुर्वणीधृतव्रतिद्व शस्त्वा ऊयविश्वेदेवाः सोमस्पातिनिविदं शस्त्वा विश्वे
देवा सोमासस्वभइत्येकां शस्त्वा ऊयाहितिष्ठौरिभ्रेक्रतिवर्ज्जं सेत्र (अत्रसर्वागामव्रतीरिई यशः शंसेत्।

इति वैश्वदेवं ॥ अथाग्निमारुतं ॥ अध्वर्योशोंशों सानोत्स्वा ऊयम वैश्वानरोनऊतमइति सूक्तमेकेः शंसेत्।
ततो वैश्वानरोनआ… (struck through) …पर्जन्यं शस्त्वा ऊयाग्निवैश्वानर इति नि
एकांकम विदं शस्त्वा वैश्वानरो अंगिरस्तोभितिशस्त्वा ऊयानपितरिये कां पञ्चः शस्त्वा ऊयमयद्यास्त्र इमामिव
डोपं मितत्वोचतुर्दशमाशस्त्वा ऊयमरुतो देवाइतिनिविदं शस्त्वा सूक्तावाशाश्रांतनवनीपयदृशौ (गाशस्त्वा
ऊयमयज्ञायद्यावइतिमगायं कऊचुरायाद्यारं श्वारंशस्त्वा ऊयमदेवावइतिमगाथं कऊचु नराद्यारशस्त्वा ऊया
वैतस्त्वाइयामहृदृहुईयस्यस्वकूसस्यनुशस्त्वा ऊयाग्निजातवेदाइतिनिविदं शस्त्वा सूक्तावशिष्टं वर्ज्जं शस्त्वा
ऊया जापो हिष्ठीमाहिमनानेन ऊयो। अथपत्नीवत ऊग्रस्याः ॥ अध्वर्योशों साबोइत्वा ऊयातेवक्षोमन्नोयम
हितितिस्त्रः। तस्यायाग्निः। ततऊ ऊयमग्नेरन्गाञ्चीतितिस्त्रः। ततऊपा ऊयन्ऊणोधृतमितिम् तवं पञ्च
शस्त्वाउत्ताध्याच्छितितवं पञ्चः शस्त्वा इंद्रावरूणासुनाविति हितवं स्त्रं पञ्चः शस्त्वा इमाभां वां
पंम मागधेवानामि पञ्चः शंसेत्। अथवाइमानिवाभितिपंचंसूक्तानि कुर्वातं नरा नरवपर्माना सहातपंच पञ्च
शंसेत्। ततआ… (struck through) …नितिवतसः पञ्चः शस्त्वाऊ ऊयपंचमीनिः पञ्चः शंसेत्। अथ … णाछंसिनउक्थं।
अध्वर्योशोंशोंसावोइत्वा ऊयत्वेनइंद्राभइतितिस्त्रः। तस्याग्निः। ततआ ऊय तादिहोवआभरेतितिस्त्रः। ततआ
ऊयप्रसंहिकायेतिडऊतंसूक्तं पञ्चः शस्त्वाउदभुतोतिद्वादशर्चं सूक्तं पञ्चः शस्त्वा यो अद्रिभिदिति सेत्रं पञ्चः श
स्त्वा भामइइमितिहरो पञ्चः शस्त्वोत्माहृशौ
पुन … वाचि ३ पञ्चः स्त्रीः शंसेत्।

अथाग्न्या[illegible]नाद्युक्थ्ये । अध्वर्यो शोंशो मावो इत्याहूय यद्दिंद्र चित्र मे इत्येतिस्रः शंसेत् तत्राद्यां त्रिः । तत्कृता
हूय यद्दिंद्र तेषं तत्स्र इति तिस्रः शंसेत् । ततआहूय तद्दस्मै नव्यमंगिरस्वदिति पच्छः शस्त्वा ३ ताश्चत्रुष्वजरे ति
पंचपच्छः शस्त्वा नूमर्तो दयते इति पंच पच्छः शस्त्वा प्रवः पांत मं धसइ ति तिस्रः पच्छः शस्त्वा ३ कूप श्रा यच्च
कृषु रिति तिस्रः पच्छः शस्त्वा सं वाष्मर्ग ति पच्छ पच्छः शस्त्वा ३ कूयाष्ट मं पच्छः त्रिः शंसेत् । सत्याश्रु निशस्त्राणि
अथ तामृक्थे मो विशेषः यो निधीयते । मातः सवन माध्यंदिनीयस्य वेने यो[illegible]विशेषः । [illegible] मं दिने सवने तं
सुमेधं मयो ति [illegible] तत्स्थाने समोपयुक्त्ये । मिरित्येषो [illegible] पच्छः शस्त्वा हूय
इह मरुत्वान् निवि दं पच्छः शस्त्वा [illegible] पच्छः शस्त्वा हूय [illegible] त्रिः पच्छः शंसेत् । इति
मरुत्वतीयं । अथ निष्केवल्ये । नवम्यादिरिषद् पंचदशी
आत्मि त्यमेव [illegible] तस्थाने यो जात एवेति पं[illegible] स्यापो पच्छः शस्त्वा हूय यो इदं वइ
ति निविदं शस्त्वा [illegible] नम्यादि [illegible] पच्छः शस्त्वा हूयापं वदद्वगं त्रिः पच्छः शंसेत् ॥ ॥
ततएवाद्यरान्तुया [illegible] नाक्र [illegible] अग्निमप्र[illegible] धानाः । [illegible]
दिशाय [illegible] धाना [illegible] अध्वर्ये मे इत्येत्तादि [illegible] तिवत् । [illegible] इदं धाया [illegible] इत्यादि न
यो [illegible] इह [illegible] नविसत्या[illegible] त्यादि [illegible] अथ माद
नवत्पुर्या [illegible] सेत [illegible] स्वायन [illegible] आरि
लिपोंडरीक्रतु प्रयोगे [illegible] समाप्तिमगमत् ॥ ॥

३।

अथ प्रवर्ग्यमहः आरभ्यते प्रातरनुवाकाद्यग्निमंथनीयांतं प्रथमदिनवत् । मारुतः सवनीयः पुरुः । आज्यभागप्रभृति
मरुतोग्नआ ४ ग्नेह । वनस्पति भाव हेत्यादि । अग्निगुर्वे वो मेधपतिभ्यो मेधमिति । वपायागे । शोम त्र्या
यद्गधवदिति पुरोनुवाक्या । हितायस्करमरुतः भागस्य वपाया इति प्रैषः । अराद्वेदिति याज्या । ततो याजना
द्यनुयाजांतं प्रथमदिनवत् । अथ होतुराज्यं । पिता मातरिश्वेत्यादि आतवे दो इत्येतदुक्तं । अग्निं वो देवमग्निभिः दश
र्चस्य सूक्तस्य नवशस्त्वा ऋचं यद्वा मीशा सौता । आग्नो लमेति । त्रिः । प्रथमामापद्दानि यद्दृशानः सर्वाः पश्चार्द्ध चे शोवा ॥
अथ प्रउगशस्त्रं शोंसावो इत्याहूय वायुरग्रेगा इति स्तु ऋचं शस्त्वा ऋचं विदुग नमसोतितृचः शंसेत् । न तत्रूः पीवो अन्नानि
तौ हू तो से क्रां शस्त्वा । वायो शुक्रो अयामि तइत्येकां शस्त्वा ऋचं यहि राय न तसीनर त्येकां शस्त्वा या वसुरस्ता इत्येकं शस्त्वा
ऋचं यद्यो राजानो हित्ये कां शस्त्वा प्रति या सूर उदित इत्येकां ऋचं शस्त्वा ऋचं देवानधर्म इत्येकां शस्त्वा
ऋचं पयिह इत्येकं शस्त्वा ऋचं इदं उ ऋचं ऋभुरित्येकां शस्त्वा । यत्सोम इदं इत्येकां शस्त्वा ऋचं विश्वान्देवानि
५ मस्त ऋतमद इत्येकं शस्त्वा यम आशाणो अंगिरस इत्येकं शस्त्वा ऋचं यातस्यानः सरस्वती तिदु
काम इति ऋचं दोम इति यद्यस्वा [illegible] । अथ मेवाव रुणस्य । शोंसावो इत्याहूय यामिनं वय ह वाम इति तिसृः श
शस्त्वा ऋचं तृतीयां शंसेत् । अथ मेवावरुणस्य । शोंसावो इत्याहूय यामिनं वय ह वाम इति तिसृः श
सीतस्या याज्यां त्रिः । तत आहूय यामित्रे ऋचं वेदानीति सः शंसेत् । तत ग्नेद्ध इत्येकपाति त्र्यवुर्वे द्यामिति ऋचा आवा बद्ध
सीत्स्या यां त्रिः । तत आहूय [illegible] गुनीतोन इत्येकां । या कस्ते से प्रा [illegible] मो अत्यमित्येकां ७ महि
रित्येकां यं रक्षन्तीत्येकां कथा राधाम इत्येकां ९ तत्रः समनु युज इत्येकां ११ प्रयो नामित्येकां ११ महित्रीणामित्येकां २
वो महतामित्येकां १८ सोम स्य मित्रावरुणेत्येकां २ तव तः सं तु युज इत्येकां ११ प्रयो नामित्येकां ११ महि त्रीणामित्येकां २

३ आहूय

पुत्राणो ४

४ सर्वाश्यां दृशा तयो नाम द्वंशः पश्चार्द्ध च

५ शुभ्रं शुचिम्

आनोगंतरिशादसोनिरुः।१

ऋच्येभिरहाभेतिस्त्रः।आनोमित्रावरुणेतितिस्त्रः।अयंवांमित्रावरुणेतितिस्त्रः।पुरूरुणाचिद्धितितिस्त्रः॥
प्रवोमित्रायगायतेतिस्त्रः।यद्यसूरउदितइतितिस्त्रः॥आतिवांसूरउदितेमित्रमितिद्वे शस्त्वा हूयतृतीयां
त्रिःशंसेत्।सूक्तः४६ अथब्राह्मणाच्छंसिनः।शोंसावोइत्याहूयतमिंद्रंवाजयामसीतितिस्त्रः।तत्राद्यांत्रिः।
ततआहूयमहांइंद्रोयओजसेतितिस्त्रः।ततआहूयासेनाविभीदतेतिद्वत्तरावंसस्तु।इंद्रमिद्गाथिनइन्द्रावंसस्तु
क्तं।एंद्रयानसिंरयिमितिद्वत्तरावंसस्तं।आयाहिइंद्रकिविमितितिस्त्रः।ततउद्घेदभीतिद्वे शस्त्वा हूयतृतीयां
त्रिःशंसेत्।४७। अथाच्छावाकस्य।शोंसावोइत्याहूयेइअग्नइतितिस्त्रः।शंसेत्तत्राद्यांत्रिः।ततआहूय
ताकुवेययोरितितिस्त्रः।ततआहूयेहेंद्राग्नीउपहूयइतिषट्।तोशाकद्वरुणेतिबद्धा यज्ञोमआसुतइति
द्वौ।प्रचर्षणिभ्यइमितिसप्त।इंद्राग्नीआगतंसुतमितितिस्त्रः।इयंवामस्यमन्मनइतितिस्त्रः।इंद्राग्नीयुवामिमति
तिस्त्रः।यज्ञस्यहिस्थइत्येका।ततइंद्राग्नीअवसागतमितिद्वे शस्त्वा हूयतृतीयांशंसेत्।सूक्तः।४८
ततोत्रिःसर्पत्याद्ग्दधिघर्मातेपयूतिनिवृत्।ततः पशुपुरोडाशः।मार्जयाग्वाजभागो।~~इंद्र कोह व्याप कान~~इति
पुरोनुवाक्या।होतायक्षन्मरुतःपुरोडाशस्येतिप्रैषः।याःशर्मशशमानायेतियाज्या।ततःस्विष्टकृदादि
मध्यतनीययागांतंप्रकृतिवत्।अथमध्यंदिनेशस्त्रं।अध्वर्योशोंशोंसावोइत्याहूयविश्वानरस्यवस्पति
मितितिस्त्रोर्धर्चशःशंसेत्।तत्राद्यांत्रिः।तस्यांपदविग्रहएवं।ततआहूयेंद्रइन्द्रसोमपाइतित्वर्धर्चशःशंसेत्।

हयेनरोमरुत

त्येऋादश पछः शस्त्वा महश्चि त्वमित्युशोपछः शस्त्वा तमस्य मानाह्राञ्चि वीइत्नि पंच

ततआहूयेंद्र नेदीय इति प्रगाथं कुकुत्नराकारं शस्त्वा हूयो ति छत्र त्व गस्पतिमिति प्रगाथं कुकुत्नराका
रं शस्त्वा हूयाग्निर्नेत मे कां पछः शस्त्वा हूय त्वं सोमक्रतुभिरिति त्येंद्रां पछः शस्त्वा हूयपि त्वं त्य प इ त्येकां पछः
शस्त्वा हूय महाँ इंद्रो नृवदिति त्र यो दृशार्चं सूक्तं पछः शस्त्वा इमा उत्वा पुरूतमस्य तिर्दृ शार्चं सूक्तं पछः
हूयो १४ शस्त्वा कस्तमीरः कइति नव पछः शस्त्वेंद्रीं मरुत्वानिति नवि द पछः शस्त्वेंद्र स्वात्वसिमी त्यादि च तस्त्वः पछः
शस्त्वा हूय त्वं उ रू त्यामरे ति:त्रिः पछः शस्यते ॥ ॥ अथ नवैकवाच्यं अ अयो शोंसावोइत्या हूयाभि
त्वा शूर नो नुम इति प्रगाथं कुकुत्नराकारं शंसेत्तत्राधार्थं त्रीः। ततआहूयाभिल्वा पूर्वपीतय प्रगाथं कुकुत्नरा
32 कारं शस्त्वा हूयय इ वा न त्रि पछः शस्त्वा हूयपिबा सुत स्परासिन प्रगाथ मर्द्धर्चशः शस्त्वा हूय त महाँ इ
द्र तुभ्यमिति विंशत्यृचं सूक्तं पछः शंसेत। तत्र चतुर्दशी पंच पदा। तस्यां स्त्र्यध्युत्पंच मोपादोऽयमस्य पद्र्ग्वाक्॥
ततस्ते महाँ इंद्रो य ओजसेति नवर्चं सूक्तं पछः शंसेत्। ततोऽभि त्वा पुरू तमानीति पंचर्चं सूक्तं पछः शंसेत्। ततस्तां सुते
श्रीतिमिति षडृचं सूक्तं पछः शंसेत्। ततइमा नीषिर्य पितत्ये का दृशार्चं स्य सूक्तस्य पट्ट पछः शस्त्वा हूयेंद्रो दूव:
सोमपामिति नि विद्व पछः शस्त्वाऽस्य की स्मा व शिष्टाः सप्तमा षा न्यत स्त्वः शस्त्वा हूयों आ दशी। पछः त्रिः शंसेत
त्सुषमेवा न रूप स्पष्टा ॥ अथ षष्ठो शो शोंसावोइसा हूय कया न श्चित्र आभुवदिति तिस्रो ऽर्धर्चशः शंसेत्तत्राधार्थं त्रीः
ततआ हूय कयात्वन ऊत्येतिति स्त्रोर्धर्चशः शंसेत् ततआहूयष्वस्त्वभि इति प्रगाथ मर्द्धर्चशः शस्त्वा हूयापाप्रा
च इन्मेषं पछः शस्त्वा पुरुष्मत इति पंचर्चं सूक्तं पछः शस्त्वा कया महामवर्धदिति द्वादशार्चं सूक्तं पछः शस्त्वा ग

त्यं च क्रा मिषरोहत

१ पंचपदाया अध्वर्यो शंसामित्यस्या । १ सोदयाश्चोदित्येकविंशत्पंच पच्छः शस्त्वा
३ पथामोर इति

मैतुसान्निति पंचर्चं सूक्तं स्य चैतस्य पच्छः शस्त्वा पंचम्यां यस्तु र्यपृ न मो पादो सम स्य अग्नुत्वाः [illegible] इति दशार्चं
पच्छः शस्त्वा कृ पेश्चा दशमी अर्द्धर्चशः त्रिः शंसेत् । अथ शासता [illegible] नः [illegible] । अध्वर्यो शोंसा वो इत्या कृयत तं यादिदस्य
गयात्रु इति — [illegible] प्रगाथं [illegible] ऋचं [illegible] ईनी आरं शंसेत् । तं तथा कृय [illegible] प्रगाथं ऋद्दवी आरं शस्त्वा कृय
[illegible] इति प्रगाथम् अर्द्धर्चशः शस्त्वा कृय [illegible] इत्ये कां पच्छः शस्त्वा धर्मं वो भरत इत्यये र तीक दशर्चैः
सूक्तं — [illegible] पच्छः शस्त्वा यास्तु [illegible] ग इति आदशार्चं पच्छः शस्त्वा ईं स्ताव [illegible] दशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा ३ [illegible]
[illegible] पंच पच्छः शस्त्वा बेकां त्रिः पच्छः शंसेत् । । अथाछावाकस्य पद्व अध्वर्यो शों सा वो इत्या कृ उभ
यं [illegible] ति प्रगाथं ऋद्दती आरं शंसेत् । तथा धांत्रिः । तं तथा [illegible] ति प्रगाथं ऋद्दवी आरं शस्त्वा कृय [illegible]
[illegible] ति प्रगाथं [illegible] अर्द्धर्चशः शस्त्वा कृ यो [illegible] नो [illegible] मित्येकां पच्छः शस्त्वा य ओजिष्ठ इंद्र
ति पंचर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा कदा भुवन्निति पंचर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा इ [illegible] ति [illegible] ति [illegible] विंशत्यर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा
ओ [illegible] तिनवर्च पच्छः शस्त्वा कृय [illegible] त्रिः पच्छः शंसेत् । । ततो [illegible] मिनो [illegible] । ततो गयागो ।
[illegible] इत्ये [illegible] भागस्य [illegible] समं तु [illegible]
[illegible] यते तिया [illegible] । न स्यान्ति [illegible] मन्न
भागस्य [illegible] नि [illegible] कृतमया [illegible]
[illegible] भागस्य [illegible] पुरो [illegible] अथ [illegible] शास्त्रे ।
[illegible] । ६७

उ समरायओ त्येकां शस्त्वा ... नमुकं नामर्द्धयितान्मासौमद्वर्गशः शसनं ॥

अध्वर्यो शोंसावोइत्याहूय विश्वो देवस्येत्यृचं त्रिः शंसेत्। तस्यां पदावग्रहणं च। ततोस्याहि सम पशास्तर द्वे शंसेत्।
तत्स्माहूय विश्वदेवमिति तत्रं शंसेत्। तत्स्माहूय हि रण्य पाणिमूतय इति स्तः शस्त्वा हूय स विता देवानेव
दं पच्छः शस्त्वा हूये कमावेत्येकां पच्छः शस्त्वा हूय मही द्यौ रिति द्वे शस्त्वा हूय द्यावापृथिवी इति निविदं पच्छ
शस्त्वा स्वो नापृथिवी त्येकां शस्त्वा हूय कृपयतु त्युमिति शस्त्वा हूय भुवनानापितरेति द्वे शस्त्वा हूय ऋभवो
देवा इति निविदं पच्छः शस्त्वा। उ ततं चमसामित्येकां शस्त्वा हू यावेनइत्येकां पच्छः शस्त्वा हूय येभ्यो मातेत्ये
कां पच्छः शस्त्वा हूये वापिन इत्येकां पच्छः शस्त्वा हू य देवानामिति नवर्चं सूक्तं शस्त्वा इमानु कमिति पर्व
द्वे पदं सूक्तं पच्छः शस्त्वा विश्वे देवास्तनाय इति द्वे शस्त्वा विश्वे देवाः सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा इमं नो अग्न
इत्येकां शस्त्वा हूय द्वितिच्छोरितिमक्तिवच्छंसेत्। ॥ अथाग्निमारुतं। ॥ अध्वर्यो शोंसावोइत्याहूय वैश्वानरोऽअ
ओजमदिति कल्पजां त्रिः शस्त्वा हवापावकेति कल्पजां शस्त्वा हू याग्निर्वैश्वानर इति निविदं पच्छः शस्त्वा के
तावानं वैश्वानरमिति कल्पजां शस्त्वा हूया नेपितारित्येकां पच्छः शस्त्वा हूय क द्रनूनं कधप्रियइति पंच
दशर्चं स्यन्चतुर्दश शस्त्वा हूय मरुतो देवा इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तं सर्पं चदशीं शस्त्वा हूय यज्ञायज्ञाव
इति प्रगाथं ककुभुत्तराकारं शस्त्वा हूय देवो वा इति प्रगाथं ककुभुत्तराकारं शस्त्वा हूय इतं वो विश्वमेदसामि
अश्वर्वस्पस सूक्तस्य सप्तम शस्त्वा हू याग्निर्वैश्वानर इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तं स्यानशिष्टाम ष्टमी शस्त्वा हूया
पो हिष्ठीयादिया मानेमहत्या। शस्त्वा द्वयेम गाथा त्रे दुशादिपदाव्याति रिक्ता नाम द्वर्वशः शंसनं ज्ञेयम्॥ ॥

शस्त्वा हूयेत्
33
इत्येकां
... शस्त्वा

33

अथमैत्रावरुणस्योक्थं । अध्वर्यो शोंशोंसावो इत्याहूय प्रेष्ठं वइति तिस्त्रो द्वेर्चशः शंसेत् । तत्र याज्यात्रिः । ततआहूय
प्रियो वो अस्तु विश्पतिरिति तिस्त्रः शंसेत् । ततआहूय तुभ्येदमिंद्र इति तिस्त्रः पच्छः शस्त्वा न हि त्वेक्षत्राणीति दश
र्चः पच्छः शस्त्वा इंद्राग्नी वामिति क्रोदशर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा इमाउ वां भूमय इति तिस्त्रः पच्छः शस्त्वाऽ वां रा
जानेति च तस्त्रः पच्छः शस्त्वाहूय प्र चर्षणीति त्रिः पच्छः शंसेत् ॥ ॥ अथब्राह्मणाच्छंसिन उक्थं ॥ अध्वर्यो शों
शोंसावो इत्याहूय इंद्रनो गधि इति तिस्त्रो द्वेर्चशः शंस्तेत्याज्यात्रिः । ततआहूय इमंइंद्र इति तिस्त्रो द्वे
र्चशः शस्त्वा हूय नानाहि त्वेति त्र्यृचं पच्छः शस्त्वा य इंद्र इति तूमदन इति दशर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा य स्त
स्तभेति षट् पच्छः शस्त्वा यो अद्रिभिदिति त्र्यृचं पच्छः शस्त्वाऽस्त्वे वस्त्विति दशपच्छः शस्त्वा हूय यो न्ममात्रिः
पच्छः शंसेत् ॥ ॥ अथाच्छावाकस्योक्थं ॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय पुरां भिंदुरिति द्वे त्र्यृचं द्वेर्चशः शं
सेत्याज्यात्रिः । ततइंद्रमीशानमोजसेत्येकामर्द्धर्चशः शस्त्वा हूय इंद्रेहि इंद्रस्य राजयइत्येकामर्द्धर्चशः
शस्त्वा । इंद्र विश्वा अवीवृधन्निति द्वेऽर्धर्चशः शस्त्वा प्रेन्द्रमहे विदथे इति नवयोदशर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा
विश्वो ह्यन्यमितिषड्ढर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा वर्चःपातमं च य इति षड्र्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा न वामिन्द्रो न शोभ इ
तिपंचर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा उरुं यज्ञायेति त्र्यृचं पच्छः शस्त्वा सं वां कर्मणेति सप्त पच्छः शस्त्वा हूय याष्टमीं
पच्छस्त्रिः शंसेत् । समाप्ता नि शस्त्राणि ॥ अथ सप्तहे विशेषः । द्वितीयप्रायश्चित्त कवत्सालः स्ववनत्तनी
यम वनो महत्वतीये आदितो बृहच्च स्ताम हविर्हाभि इति च तस्त्रः पच्छः शस्त्वा इंद्र महत्वानि

तिनिविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य पंचमाधाय्तिस्र पच्छः शस्त्वा ऋचाद्दर्मं पच्छस्त्रोः शंसेत्। तमस्य द्यावा
पृथिवी इति सूक्तं त्यजेत्। एवं निष्केवल्ये आदितो ऋचव शस्त्वा तां सुते कीर्त्तिमिति तिस्रः पच्छः
शस्त्वा ऋचय इन्द्रो देव इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य नाशिष्टे द्वे पच्छः शस्त्वा ऋचयष्ठीभिः पच्छः
शंसेत्॥ इमां ते धियमिति सूक्तं त्यजेत्॥ ततएका दशानुयाजाः॥ सूक्तवाक् मैषो अग्निमद्य० व
धन्यस्यः छागमिंद्राय० आना॥ सूप० भवेत्सु कुर्वः छागेनेंद्राय॰ आनाभिः॥ अथ पंचमे दस्तः
इन्द्राग्निपवताम्र भोक्तुरवी इद्धं तपुरोडाशोः॥ अस्यरत्ना हिमक्रोनिवतू अजावी इंधंते। तिवृक्तवयन्तो
नं द्येयुः॥ सूक्तवाक् मरूतो हविरजुजनावीद्धं तम्र्हों उष्या या चके ले निर्विशेषः। अन्यत्सर्वं पत्नी सं
याजान्तं प्रथमहृदिनवज्ज्ञेयं॥ ॥ इति श्री मत्स्या वहारे कोपारव्य धरणीधर कृतु नाहयाः शेडरे
34 एकृते शांरवायन कृत्यानुयायी मैवो ऽरी के नुप्रयोगे ऽष्टमम हःसमाप्तिं गमत्॥ ॥
अथ नवमम हरारभ्यते। तत्र प्रातरनुवाकाद्याग्निमंथनीयां प्रथम दिनवत्। ऐन्द्रागः सवनीयः पशुः॥
अन्वाज्यभागपक्षे इन्द्राग्नी अवताये ह॥ वनसा तिमा न हेत्यादि॥ आग्ने उप्रेषेमेष यप्ति भांमेधमिति। तथा
भागे उभावामिंद्राग्नी इति पुरो नुवाक्या॥ ते नायच्छादिंद्राग्नी आगस्य न यायाइति प्रैषः। त्ववितु ~~कमिति~~ सोम मि
तियाज्या॥ ततो मार्जनाद्यनुयाजांतं मरुत्वतीयात्। अथ हो तुरस्य यो पिता माता तरिश्चेत्यादि आनवेदो इत्यंत सूक्तं

२ सेदसोजुषेतामि

यज्ञमहे इति तिस्रः शंसेत्॥ ततपायांत्रिः। तस्यां पदवित्र हर्णोंच॥ तस्यां पदविग्रहे इरंचे। ततः सोमस्य मातम
संमिति त्रयोविंशत्यर्चं स्यस्त्रकस्य तद्विंशति सूक्तः। शस्त्वा त्रयोविंशोत्रिः पृष्ठः शंसेत्॥ अथ चउ गमे हूपर
सक्रमाऽ महे इति कामे गृह्यं मन्त्रानि। न सोमस्येति द्वितीयो। तस्यार्द्धर्चे तीयायाः हूवमाहायः॥ अथस्त उभयप क्षेपृष्ठः
शंसनमर्द्धर्चे नोकेति। अथ मरुत्वतीयशस्त्रं॥ शोंसावो इत्याहूय वायुरग्रेगा इति सं स्कृत्य शस्त्वाऽवायो भूषेति
एकां त्रिः शस्त्वाऽयाहि आयाहि सिद्धाम्बांसमित्येकां शस्त्वाऽनो नियुद्भिरित्येकां शस्त्वा हूय हिरण्यवर्त्तनी नरेत्ये
कां शस्त्वा प्रसो ताजीर इत्येकां शस्त्वा ये वायव इन्द्रमादना स इत्येकां शस्त्वाऽ वंतो नव्यंवसइ नित्येकां श
स्त्वा हूय काव्ययो राजानेषु इत्येकां शस्त्वा दिनिद्धर्युं तेति तिस्रः शस्त्वा हूय दैव्यानध्वर्यू इत्येकां शस्त्वा
ऽविश्व नाराधिनो नेति स्रः शस्त्वा हूयें इउच्छे निरित्येकां शस्त्वा इंद्र नर इति तिस्रः शस्त्वा हूय विश्वाद्दे
हूतिर वान्हवामहे इति षट्पदां प्रकृष्ठ शस्त्वा ऊर्ध्वो अग्निः सुमतिमिति तिस्रः शस्त्वा हूय पृष्ठो द्रसाभायसेति
हूशस्त्वा हूय तृतीयां त्रिः शंसेत्॥ अथार्द्धर्च शः पृष्ठो वा शंसनं॥ ॥अथ मैत्रावरुणस्याज्यं॥ शोंसानो
इत्याहूय मित्रं ऊनेपूतदक्षमिति तिस्रः शंसेत्। तत्रा यांनिः। ततआहूय पद्यस्तर उदितेइति तिस्रः शंसेत्।
अयमत्युरूपः परदिनेऽविनाकेसति। महाव्रते परेद्दिने तुनानः शक्रमिति तिस्रः। ततआहूय द्वादशेकपाति
पः। पुर्वेदक्षमित्येकां। आनो बर्हिरित्येकां स्यंदर्भनीले दाः कथाराधामे त्येकां ४ सहुती। तीनर त्येकां।

ततः कल्पयं इंद्रमित्येकां प्रजा भूतस्येत्येकां च शंसेत्॥ ८

४ महाव्रते परे प्र मित्रयोरिति स्थाने य दद्य स्त्र इतितिस्रः

मा कस्मै त्वेका ६ मित्रो नो अत्यमित्येका ७ महि वो महतामित्येका ८ सो मस्य मित्रा वरुणेत्येका ९ तेनः संतु युज इत्येका १० प्रयो वां मित्रा वरुणेत्येका ११ महि त्रीणामित्येका १२ इति तनः बाभ्येभिरहा भ्येतितिस्रः। आनो गंतं मित्रेति तिस्रः। अनो मित्रा वरुणेति तिस्रः। मित्रं वयं हवामहइतितिस्रः। अयं वां मित्रा वरुणेति तिस्रः पुरूरुणा चिद्धीति तिस्रः। प्र वो मित्राय गायतेति तिस्रः। प्र मित्रयोरिति तिस्रः। ~~तमनः राध्येति तिस्रः~~॥ ~~ततः~~ ~~नामिति~~ प्रति वां सूर उदिते इति द्वे शस्त्वाहूय तत्तीयांत्रि शंसेत्॥ स्त० ४८ अथ ब्राह्मणाच्छंसिनंश्यां॥ भद्रंसा वो इत्याहूय यम हांइं श्येय इत्युक्तं शंसेत्॥ ~~तत्वांगानि~~। ततआहूयो ताम्यंदु तु स्तोमाइति तिस्रः शंसेत् ततआहूय सुरूपकृत्नु मिति द्वे शस्त्वा सूक्तं शस्त्वा त्वेतानीति द्वे शस्त्वा सूक्तं शस्त्वा इंद्रमिंद्राधिन इत्यार्धं सूक्तं शंसेत्॥ स्त० ४९॥ ॥ अच्छा वाकस्याज्यं॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय ताभ्युवेयपयोरिति ~~तिस्रः~~ शंसेत्॥ ~~तत्वार्थामि~~। ततआहूय इंद्राग्नी आगतमिति तिस्रः शंसेत्। ततआहूय इहेंद्राग्नी उपेति द्वे शस्त्वा तोशा वृत्रहणेति द्वे शस्त्वा यस्तो मआसुत इति द्वे शस्त्वा उप स्त्वक्के धिति द्वे शस्त्वा इंद्रे अग्ने ति तिस्रः शस्त्वा इयं वामस्येति तिस्रः शस्त्वा गीर्भिर्वि ~~प्रमतिमिति~~ इंद्राग्नी युवामिति तिस्रः शस्त्वा यज्ञस्य हि स्थ इतिति तिस्रः शस्त्वा तमीलिष्वेति तिस्रः शस्त्वा ~~नाहिंश्यं तस्य ति~~ इंद्राग्नी अवसागतेति द्वे शस्त्वाहूय तत्तीयांत्रि शंसेत्॥ स्त० ५० ~~स्वयनेयं~~। ~~स्वप्रयाली~~ ततो निःसर्पण द्वितीयं बर्हिः सोम आज्य भागौ आ द्वतमवहणोति पुरोनुवाक्या। होता यक्षदिद हविः ... तदष्टाविंशतिः। ततः पशुपुरोडाशः। ... महाव्रतपरेक्तुर्द्वाभ्यां तितिरुवमज्जरूपं पश्यतः स्थाने सुरूप

१ इत्यविवाको परेस्तुपि ... प्रतेदि चिप्रमिति सह आत्वे तेति द्वरा। इंद्रमिद्धेति (श)

३ गुलित्युक्तरूप ... २ ऐंद्रसानासि मितिद्वरा ततउ द्वे ह्योतितिस्रः

४ जुषेथां यज्ञमिति सप्त

इति ... ७ स्त० ५० । ३५

ग्नीधुरोलाशस्येऽनु मेतामिति प्रैषः । गीर्भिर्विप्रः प्रमतिमितियाज्या । ततः स्विष्टकृदादि मरुत्वतीयकाणीति
प्रकृतिवत् ॥ अथ मरुत्वतीयं शस्त्रं ॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय तं तमिद्राधस इति तिस्रः शंसेत् । तत्रा
द्यां त्रिः । तस्यां परत्रिग्रहणं वा । ततआहूय त्रय इंद्रस्य सोमा इति तिस्रः शंसेत् । उभयत्रार्धर्चशः । ततआहू
येंद्र नेदीय इति प्रगाथं ककुबुत्तराकारं शस्त्वाहूय प्रैतु ब्रह्मणस्पतिरिति प्रगाथं ककुबुत्तराकारं शस्त्वा
हूयाग्निर्नेतेत्येकां पच्छः शस्त्वाहूय त्वं सोम क्रतुभिरित्येकां पच्छः शस्त्वाहूय पिन्वंत्यप इत्येकां पच्छः श
स्त्वाहूय जनिष्ठा उग्र इति पंचदशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा इंद्रो रथायेति त्रयोदशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा
तिष्ठा हरी इत्येकादशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा गायत्साम नभन्यमिति त्रयोदशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा प्र मंदिन
इत्येकादशार्चं सूक्तं स्वरद्य पच्छः शस्त्वा इंद्रो मरुत्वानिति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टाः सप्त
म्याद्यास्तिस्रः पच्छः शस्त्वाहूये त्वाहदधी पच्छस्तिस्रः शंसेत् ॥ ॥ अथ निष्केवल्यं ॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्या
हूय त्वामिद्धि हवामह इति प्रगाथं ककुबुत्तराकारं शंसेत् । तत्राद्यां त्रिः । ततआहूय त्वं ह्येहि चेरव इति
प्रगाथं ककुबुत्तराकारं शस्त्वाहूय यद्वावानेति धाय्यां पच्छः शस्त्वाहूयाभयं स्तुता नदिनि प्रगाथ
मर्धर्चशः शस्त्वाहूया सत्मो यातीत्येकाविंशत्यृचं सूक्तं पच्छः शस्त्वाऽस्मा इदु प्रेति षोडशार्चं सूक्तं
पच्छः शस्त्वा द्योर्नय इंद्रेति त्रयोदशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा तत्त इंद्रियमिति पंचर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वाऽहं तु

तेहयसितरइत्येकविंशत्यृचः पच्छः शस्त्वा ३

दृति

भुवमित्येशाद्दशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा विश्वेजितस्य उर्वस्य सूक्तस्य तिस्त्रः पच्छः शस्त्वा हूयते श्नोदेवइतिति

रिदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य यशिन्द्र चतुर्थ्यादि पच्छः शस्त्वा हूय पञ्चशी त्रिः पच्छः शं सेत्॥ ॥

अथ मैत्रावरुणस्य पृष्ठ अध्वर्यो शो सावो इत्याहूय कयान श्चित्र आ भुवदिति तिस्त्रो द्वर्धर्चशः शं सेन्नाद्यां त्रिः

तत आहूय कयात्वं नइति तिस्त्रो द्वर्धर्चशः शस्त्वाहूय कस्तमिन्द्र इति प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्वाहूयापश्वा

चइत्येकां पच्छः शस्त्वा मूर्धा इत्यादि पंचवर्गं सूक्तं पच्छः शस्त्वा न इइइत्येकादशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा

36 ऽनस्तनइति पंचवर्गं सूक्तं पच्छः शस्त्वा त्वं महाँ इन्द्र तुभ्यमिति विंशत्यृचस्य सूक्तस्योत्तमां परिशिष्य

पंचपदा पच्छः शस्त्वाहूयोत्तमां त्रिः पच्छः शंसेत्॥ चतुर्दश्या उत्तमोपान्त्यो याज्या पृच्छया तृ॥ अथ जातवेद

मा इति नः पृष्ठ॥ ॥ अध्वर्यो शो सावो इत्याहूयाऽयं त इन्द्र सोम इति [struck] शं से न्नाद्यां त्रिः। तत आहू

प्रगाथं. यशः सुतइत्येतस्तिस्त्रः शस्त्वाहूयाय इति प्रथमं प्रगाथं [struck] मर्धर्चशः शस्त्वाहूय

इत्यन्ये. बृहतीकारं अतो न्यग्न इत्येकां पच्छः शस्त्वाऽयं इइन्द्रय इत्येकादशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा इन्द्रमस्याङ्गे

शद्दशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा त्वं महाँ इन्द्र यो ह इति नवर्चस्य सूक्तं [struck] पच्छः शस्त्वो [struck]

^त्तमां त्रिः पच्छः परिदध्यात्॥ ॥ अथाच्छावाकस्य पृष्ठं अध्वर्यो शो सावो इत्याहूय यत इन्द्र भयामहे इ

^ति प्रगाथं बृहतीकारं शंसेत् तस्याद्यां त्रिः। तत आहूयेन्द्रस्य नु वीर्याणि प्रवोचमिति प्रगाथं बृहतीकारं शस्त्वाहूय

त्वं महाँ इन्द्र स्तवेति क्रमः॥

१ तं तमस्तोमिति पच्छः शस्त्वो

५ प्रगाथं बृहतीकारं

हू नवस्याग्रुतमिति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा हूयो रुं नइत्येकां पच्छः शस्त्वा संचत्वे जग्मुरिति परं तृ सूक्तं
पच्छः शस्त्वा शास द्वाक्त इति विंशतिं शस्त्वं सूक्तं पच्छः शस्त्वा इद्धं त्वे ति त्वौनि द्वाविंशत्यृचं सूक्तं पच्छः
शस्त्वा मित्र इति दशर्चस्य सूक्तस्य दशमीं परिशिष्य पच्छः शस्त्वा हूय दशमीं निः पच्छः शं
सेत्। ततो निः सर्पणादि मनोतान्ते॥ ततो गयागः। तायोभिष्टुमभीत्ति पुरोनु वाक्या। होतायक्षदु
स्त्री भागस्य हविष आज्यामेघ गृभः। प्रशस्तां नु० कुरत एव वैशाखी तुषे ताम्नित्ति प्रेषः। प्रवपग्रि
यः घृतनाहवैषीति याज्या। वनस्पतिं प्रेषे। होतायक्षद्वने० भिरता मन्त्रे शंभोः भागस्य हविष
प्रियाः वि। तत्रैतं प्र० इमां यासमि दे० मादि। स्विष्टकृत्प्रेषे। होये यज्ञ दग्नेः स्विष्टकृतमय याडग्नि
रिंशम्भो भागस्येत्यादि प्रथमादिन वत्। ततः सवनीयपुरोडाशादि स्यात्विज्जयदृशा। अथवैश्य
देवम्॥ ॥अथयोशि शोंसा वोदू मोतृ यतत्क्षवि नार्ह णी महइति निविस्मः शंसेत्। तत्राघ्रीः। तस्मी
पदविग्र हएं वा। ततत्त्वा हृयाध्या मोदेवेति तिस्मः शस्त्वा हूय नृदे त्वा देवस विता रिंति द्वे शस्त्वा हूय स
वितादेवइति निविदं पच्छः शस्त्वा भगभक्तस्येकां शस्त्वा हूयैकमाचेत्ति द्वे पच्छः शस्त्वा हूय प्रवामहि
यवी इति द्वे शस्त्वा हूय द्यावापृथिवी इति निविदं पच्छः शस्त्वा मही मित्रस्येत्येकां शस्त्वा हूय प्र तुस् पके

नुमित्ये कां शस्त्रा ऋयें इ इमे दधातु न इत्ये कां शस्त्रा ते को रत्नानीत्ये कां शस्त्रा ऋयस्त भवो देवा इतिनि
विदं पक्षः शस्त्रा। आ रयेनेत्ये कां शस्त्रा ऋयायं वेन इत्ये कां पक्षः शस्त्रा ऋय मे भो मातेत्ये कां पक्षः शस्त्रा
ऋयै वापि च इत्ये कां पक्षः शस्त्रा ऋ याग्नि ऋ चो पुरोहितं इति द्वाविंशत्यर्च सूक्तं मर्द्धवीशा। ये त्रिंशतीति पंचर्च
सूक्तं मर्द्धवीशा। बभ्रुरेक इति दृशार्च सूक्तं पक्षः॥ नहि वो अस्तीति चतुर्ऋचं सूक्तं मर्द्धवीशा। यो पजातिथ जात
इत्यष्टादशार्च सूक्तं तत्रयेनु दृशार्द्धवीशा। अंत्याष्टिस्त्रः पंक्ति शंसने नौः। प्राग्नि ऋ चो सादि पंच मनु सूक्तानी स्तानि
ये त्रिशता लितिस्त्रः। स प्रानांसहोसे कां नहि वो अस्य भर्क इत्ये कां। आ शार्म पर्वतानामिति नियतस्त्रः। बभ्रुरेकुइ
दृशार्यः इत्ये कां नवि शतितिर्व्व व. शंसे तां नपूर्वाति पंच मनु सूक्तानि। उभय पक्षो पि। अग्ने मो वेश्वदेव सो मवत्ये
यो न नो विश्वे देवा स आगतेत्ये कां शस्त्रा यो वो देवा घृतस्नु नेत्ये कां शस्त्रा ऋ पा विश्वे देवाः को वस्यो तीनि
विदं पक्षः शस्त्रा। उ प नः सून वो गिर इत्ये कां शस्त्रा ऋ याद्दि ति शोरि ति प्रहाति वर्त्ये सेतु। अपयाम्रु भारू
तेषां मध्ये शों शंसे वा वो इत्या ऋ यादेवि इत्थो अरोचतेति द्वे ऋ प जे शंस्येत। नत्वा शोचिः। तत आ ऋयाग्नि ने ध्या
नर इति विनिविदं शस्त्रा। स्वि परे षु धा मरुद्भिते कां ऋ प अंतरा स्त्रा ऋ या ने पितरि स्ये कां पृक्षः शस्त्रा ऋ यम रु
तो मरुस्माहि क्षय इति विं शस्त्रा। ऋ यम रुतो देवा इति निविदं पक्षः शस्त्रा ऋ त नायतेति नुशस्त्रा ऋ य यज्ञाय
ज्ञ इति प्रगाथं कन्नु चरा कारं शस्त्रा ऋ यदे वो व इति प्रगाथं कन्नु चरा कारं शस्त्रा। अग्नेर्हो ता पुरोहितं इति

सूक्त स्पद्दशायां

न नवी सिसूक्त स्याष्टो
शस्त्रा

दृशार्द्ध सप्त सूक्त स्पनव २

~~कलसप्तमी~~

शस्त्वा हूयाग्ने वैश्वानर इति त्रिविंशं पञ्चः शस्त्वा ~~अग्निर्मे~~ शस्त्वा हू यायो हि ष्ठा मा हि यक्षाति पञ्चं संसेत् शस्त्वा इदं मे पि पो ऋषि त्रिष्टुप् प्रशादि शयाद्र्वशाः शंसेत् । अथ मैत्रावरुणस्योक्थं । अध्वर्यो शोंसावो इन्द्राहू

द्वर्वशः यायाये अग्निं मित्रा तिस्रो शंसेत् तृचं नाथाश्विनः । ततः आहूय मोआभी तिस्रो द्वर्वशः शस्त्वा हू ये वे ऋषागपर इति तिस्रो पञ्चः शस्त्वानहि तेऽक्षन्न मिति त्रि द्वशार्चः पञ्चः शस्त्वा श्रुधी वां यज्ञ इति ~~द्वाद्दश~~ वैश्वदेवं पञ्चः शस्त्वा इन्द्रा इन्द्रां ~~इति~~ इति तिस्रः स्तकं पञ्चः शस्त्वा पुनीषे वामृतिपं च पञ्चः शस्त्वा हूयजष्ठी पञ्चः त्रिः शंसेत् ॥ अथ ब्राह्मणाच्छंसिनः ॥ अध्वर्यो शोंसावो इन्द्रा हूय यद् द्वद्वि द्विपले यम्पि द्विवाब कु अ आकदाम वृ मराथ शमिति तिस्रो शंसेत् तृचं नाथाश्विः ततः आहूय द्वर्वशः ~~स्तुसेइन्द्र~~ यदिति तिस्रो द्वर्वशः शंसेत् सरथा यज्ञा शिवामहीति तिस्रो द्वर्वशः शंसेत् अस्यश्व नोत ततआहूय

घ इति तिस्रः पञ्चः शंसेत् इन्द्रमुत द्विति यो स्तव्यं पञ्चः शस्त्वा यस्त स्तोभेति पञ्च पञ्चः शस्त्वा योऽजि त्रिविदीति तृचं पञ्चः । अथा मइं इमिद्र इति त्रिद्वशा पञ्चः शस्त्वा हूये द्वाद्दश पञ्चः त्रिः शंसेत् । अथाच्छा

~~वाकस्योक्थं~~ अध्वर्यो शोंशोंसावो इन्द्रा हूय गायंति त्वेति तिस्रो द्वर्वशा शंसेत् तृचं नाथाश्विः । ततः आहूयेन्द्र स्तोमा आभिस्वरेति तिस्रो द्वर्वशाः शस्त्वा हूया यद्दिवे वृहन्निति न व शस्त्वा द्विबन्धि द्वस्पति चु नस्य पञ्चः शस्त्वा नू म इति सप्त पञ्चः शस्त्वा प्र मः पांत मंधस इति पञ्च पञ्चः शस्त्वा न या नि व इति पञ्चपञ्चः शस्त्वा उदंमहा येति तृचं पञ्चः शस्त्वा यो वां गर्भ इति पञ्च पञ्चः शस्त्वा हूयम् पञ्च पञ्चः त्रिः शंसेत्

तत्र द्विरूपपिण्डे सर्वत्र स्मर्तव्यं तस्मात् पञ्च शस्त्वा तूर्ये ॥

समाख्यानि शस्त्राणि । अथ समूहे विशेषः ॥ प्रातः सवनं तमीयस्वनं तमामृपार्द्धं कुर्वन्तो मा सकृत्स
मोदितेम कृत्वं नीये अर्धं प्रगाह नंइति सकृत्स्यजेत् । गायत्रामेति त्रयो दशार्चस्य पञ्चपञ्चः श
स्त्वा तूर्ये होम कृत्वा निति निविदं पञ्चः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टं । अहस्यात्यायपञ्चः शस्त्वा तूयट
मुर्खा पञ्चः चि शंसेत् । निष्केवल्ये । ऐन्द्रे तुचे त्रिष्टुभि जन इति द्वे सकृत्स्यजेत् । यो नयिइ
ति त्रयोदशर्चस्य सकृत् स्यनम पञ्चः शस्त्वा [illegible] तूर्ये निविदं पञ्चः शस्त्वा सूक्तस्यावशिष्टं ॥
पंच शैत्यायाः [illegible] पञ्चः शस्त्वा तूयाद [illegible] पञ्चः शंसेत् । अन्यत्सर्वं पूर्ववत् । ततः काश्य
तुयाजः ॥ सूक्तवाक्यमेव । अग्निमयः । अग्निर्होता उपांशु यजति । यानाः सूपस्थाः । नवदि
३६
शनिर्याजे यजति । ग्नानि । अथ सर्वाङ्गं मेदः मतिपयन्ताग्नमी । द्यामवीद्व यत्रं पुरोला
सौ । आपादि इत्यादि । मन्नेति मन्त्रो । सूक्तवाके इं शानीहविरजुषे ताम वीरधे तांमहो ज्यायो
कृता मिति विशेषः ॥ नान्य [illegible] सर्वं पत्नीसंयाजान्तमग्निमदिनवज्ञीयम् ॥ ॥ इति
श्री [illegible] [illegible] रि [illegible] धरागीयत क्रतुनाहयाः शौ [illegible] गल्लते शौ स्यायन सूत्रा
तुमा यिनि पौंडरी क्रतुनोः प्रयोगेन वम मह स्वर्गताभियात् ॥ ह्रो ॥

अध्यायीसोमीयं [illegible] ॥४

अथदशममण्ड आरभ्यते। नवमानरनुवाकः। आयोहेनतीरितितिस्रः। उपमयंतोअध्वरंमितिनव।
सहियोमानुषायुगेतिचतस्रः। अग्निंनरोदीधितिभिरितितिस्रः। ससस्पयादहितुतेति पंच।
अग्नेमृळमहेतितिस्रः। ऐनावोअग्निंनमसेतिप्रगाथाः। अयमग्निःसुवीर्यस्येतिप्रगाथौ। त्वा
मग्नेमनीषिणइतितृचः। अग्नेयजिष्ठोअध्वरेइतितृचः। ईळिष्वाहीति पुरुत्वादा दशतृ
श्वानितितृचः। वीदिवंदेषियथामायेतिसप्त। जनस्यगोपाइतिपंच। अग्निंतंमन्येयोवसु चाः ४
रितिदश। ॥कस्तउषःकथप्रियइतितिस्रः। यावयद्वेषसंत्वेतिचतस्रः। प्रतिष्यासूनरी
जनीतितिस्रः। उषोरुरुचेयुवतिरितिषट्। प्रतिस्तोमेभिरुषसंमिषयः। प्रलुअद्दर्शायती तितृचः
चयः प्रगाथा। ति तुभ्योयद्दयभानुनेति। उपस्तथ्विन्नमानरेतितिस्रः। एताउत्याउषसःकेतुमक्रते
चतस्रः। महेनोअद्यबोधयेतिदश। ॥अश्विनायज्वरीरितितिस्रः। आमेहवानेतिनव। आ
भुवायातमितितिस्रः। आभात्यग्निरितिद्वे। उपत्यावह्नीगमतइतिद्वे। इयाउवांदिविष्टयइतित्र
षः प्रगाथा। अयंवांमधुमत्तमइतिप्रगाथौ। युवोरूषूरथमितितिस्रः। त्रिश्चिन्नोअद्येतितिस्रः। कस्विद्दश

प्रगाथः ४

मे दी.
सर्वे मां छन्दसां क्रतुलोमं दशाधिक

39 क तमास्व नि लिस्त्रः प्रतिष्ठि यतममिति चिकित्सायामे कादश ॥ प्रस्मि आतरन्तु वाबूं शतद्रूपसं
स्वानामनुष्टुभांसंपान्तेर्वा ॥ ततः प्रदेवूमेत्या दि अग्निमंथनीयां तंप्रस्तोलिवत् । मनसो विक्रोस
वनीयः पशुः । तस्योपांशुधर्मकः । वपा नाहनो अनोऽपभागपक्षे । सविता रं । उपांशु । पशुः आवहे
पुरोऽ । वनस्पतिमावह त्यादि । प्राग्मुखे । मेधपत इति स्तो क्यायां छलवंतः पावकत इति देऽ
39 ध्वन्यतत्स्थाने अभिप्रवंतेति । देआवापेत । वपायागे । अभिदे । ~~वीतिस्तुम~~ वितेति पुरोनुवाक्या । उपांशु होता
पक्षस्य सवितारं । उपांशु । भागस्य वपायाइति प्रैषः । यामम यमवितारित्युपांशु धर्मेण याज्या ॥ ततोमा
र्जनादिसंस्थितपसांतं प्रकृतिवत् । भक्षाया क्रीयं विशेषः । पवो अग्निमयस इति तिस्त्रः ग्नेः स्थाने । छ
नः शीरशोचिषमिति तिस्त्रोऽनुब्रूयात् । ऋग्णाधमेलो । एवं मन्त्रस्यापि पीब लइत्येतामानि स्तरणे स्थाने
प्रतिष्ठुताय इति तिस्त्रोऽनुब्रूयात् । अस्मा अस्मा इदंधस इति नत्वाप्या । मधाजो । अपितामा तरिश्वेवा
हिजातवे दोइत्यतंतमुर्ध्व । एतमघोत्यष्टर्चस्य सकृत्स्यस प्रशस्ता कृयाद्गमी त्रिः शंसेत् । प्रायामां
~~सकृद्व्यामिस्या~~ पं वाक्षरेण विग्रह ग्राभ्यां पंवाक्षराभ्यां प्रयायद्वाभ्यां मग्रेपातं । एवं त्रिः । अन्या प्रकृत्य
शः ॥ माधुच्छन्दसः प्रउगः प्रकृतिवत् । मैत्रावरुणस्याज्ये । ऋतेवाबो इत्यादृच्य यद्यस्य इति तिस्त्रोऽर्दनशी

। जयवायार स्वतंत्र वराहितो प्रउगः पार्यः ॥

माधुच्छन्दसः

१ विश्वजितिपरेतानः शक्तमितितिस्रोभवंति।

विश्वजितिपरे युंजंतीतितिस्रोभवंति ६

:शंसेत्तत्रोयांत्रिः।ततआहूमानोमित्रावरुणेतितिस्रोऽध्वर्यशः शंसेत्तौ ततआहूम युवं[illegible]मित्येका।आनोमह्[illegible]
रित्येका।२ यंरक्षंतीत्येका।३ कुथाराधामेत्येका।४ [illegible]नीतीन इत्येका।५ माकस्याद्भुतक्रतुइत्येका।६ [illegible]नो
अत्येर्हतिमित्येका।७ मूहिवोमहतामित्येका।८ त्वोमस्यामित्रावरुणेत्येका।१० तेनः संतुयुज इत्येका।१०
प्रयोवांमित्रावरुणेत्येका।११ माहिनोणामित्येका।१२ इतिद्वादशी अपातनीः शस्त्वा प्रातिवांसरउदित
[illegible] द्वैकवोशस्त्वा ऊयततीयांत्रिः शंसेत्तौ अथ [illegible] [illegible] तम [illegible] ज्यं। शंसावामीइत्याहूयोत्वामद्दंतु
स्तोमाइतितिस्रः शंसेत् तत्रयांत्रिः। ततआहूयमाइन्द्रमाहितइतितिस्रः शंसेत्तौ ततआहूय
मोइंद्रमाहविनानोइतितिस्रः शस्त्वामुरूपंकत्तुमलयपर्[illegible] [illegible] शस्त्वा उद्वेदभीतिद्वेशस्त्वा
ऊयततीयांत्रिः शंसेत् [illegible] अथाच्छावाकस्याज्यं अशोच्छावोइत्याऊयइंद्राग्नीआगतंसु
तमितितिस्रः शंसेत्तत्रयांत्रिः। ततआहूयतोशाक्रइत्येतितिस्रः शस्त्वा ऊयइंद्राग्नी उपकूपइतिज
द्वे शस्त्वा इंद्राग्नीअपसइतितिस्रः शस्त्वायस्तोमआकूतइतिद्वेशस्त्वा उपस्न[illegible]त्येका शस्त्वा इं
द्राग्नीअवयागतमितिद्वेशस्त्वा ऊयततीयांत्रिः शंसेत्तौ २५ सोमाभिजवेपावमानीनांस्थानेमहा
नोवारेपवमानइत्येकामभिजुयात्। अथ [illegible] यात्। उत्तिष्ठतीवेपश्यतेत्येतस्यास्थानेउत्तिष्ठन्नोजसासं
इत्येतामभिजुयात्।। ततोइत्रिधमंतिसमाप्यपत्रपुरोडाशः कार्यः। तत्रयान्ते [illegible] [illegible] पुरोडाशं
सुरत्वड्लुपौखधर्मे[illegible]पुरोतुवाक्याहोतामपकृत। [illegible] उपाक्षि। पुरोडाशस्य तुष्ट[illegible]तिसिद्धं[illegible]।।

पीत्वाभिरिति [illegible]

अत्रे ५ यरित्युंदोगाइकाक्षिप्रस्तोत्रियानर्णां ततोतरकाउदयनीया ६ विश्वजितिपरेतमीत्विषेतितिस्रोभवंति ६
तिपरेऐकाहिकास्तोत्रियाउरूपा [illegible] परीत्याराशसंयाः। विश्वजित
परेत्वेकाहिकास्तोत्रियाः [illegible] स्वानानःशक्तमित्याघनुरूपा कुर्यात्।। ४

मे नेपं थाइति इयांस्तु धर्मेणया ज्या॥ स्विव द्दं हारि मरुत्वतीय याग्रां तंश्च हलि वत्॥ अथ मरुत्वतीयं शास्त्रं॥ अ
ध्वर्यो शोंसा मोइत्याहूय॥ ये कुत्रि केसु माहि मो म माशिरमिति त्रि॰ शं॰ स्येतं॥ तत्र मो इशाक्षरेण विगृह्य सोइशा
क्षारे णमरुत्पतो इशाक्षरेण वषद्याय मो इशाक्षरे णात्र वषयात्॥ ततस्तु निष्केव्य इति ह्व अ द्वं चंशः शस्वे
द्वौ ततःशाहूये दं वसो सुतमिति निस्त्रो द्वं चशः शमेत॥ तत आहूय इ इंद्र इति कुशाग्रंक कुत्तु वरा का
५० रं शस्त्वा हूय मरूनं मस्त्वणस्पानि रिति प्रगाथं कुकुत्तुवराकारं शस्त्वा ऽ हूमाग्निनं तत्पेको पच्छः शस्त्वाहू
यत्वं सोम ऋतु भिरित्येषां पच्छः शस्त्वा हूयापि न्वेमप इत्येषां पच्छः शस्त्वा [redacted] इन्द्रायगा यतेन वस्वो
द्वं चः शः शस्त्वा हूय जनिष्ठा उग्र इति मइ शस्त्वा हूयेंइमं इन्द्रं वाणिनि निनिवि द शस्त्वा तं उयंघो ति नस्त्र॰ प
त्रि॰ च्छः शस्त्वा हूय वयः सुपर्णा इति परि दध्यात्॥ अथा निष्के वल्यं॥ प्र य र्यो शो सा मो इत्या हूय कयानाश्चित्र आभु
द्वंचश॰ वदिति तिस्त्रो शंसेत् त्र्यर्चं॥ त्रि॰ ततश्चाहूय कया तं न ऊत्ये ति तिस्त्रो द्वंचशः शस्त्वा हूय यं का भा नेति भा ष्यां
पच्छः शस्त्वा हूय पिबा सुतस्येति प्रगाथं मर्द्वं चशः शस्त्वा अभि त्वा देव सवितरू र नोनुम इति अभि त्वापू
र्व पीतय इति च प्रगाथ मानर्द्वं चशः शस्त्वा सरवाय आसिषा महीति नव र्चेशे द्वं चशः शस्त्वा ऽ धूर्वस्मा इति
व ह्रूमे कइति चाद्विपदे पच्छः शस्त्वा हूय इस्यनु वीर्याणीति-ऋचो पच्छः शस्त्वा हूये शो देवा सोम मिति निविदं प
च्छः शस्त्वा नीषाबयाअभ यदिति विषट् पच्छः शस्त्वा हूये शोरा लोव स्सिनस्य कां नि॰ पच्छः शंसेत्॥ ॥अथ निष्के वा
वल्यं समाप्तं॥ ॥यदि नवसं सो मो रथं तरं तदा अभि त्वा पूर्व सीमे त्वा पूर्व पीतये धा य्यं सा मप्रगा यपर्यंतं शस्त्वा तन्त॥
नोहृतमोयोनिं शस्त्वा सरवाय आसिषा महीति नवा धूर्व स्मै व ह्रूमे कइति चाद्विपदे रा

५०

७ श्रायंतइवेति

स्त्वाहे रत्सस्त्वपा यंशंसे द्दीतिक्रमः। ~~अथमैत्रावरुणस्यपृष्ठं~~ होतुर्वामदेव्यस्ययोनौ रथंतरपृष्ठे। अभ्यर्षी
शोसावोइत्याहूयभावे इन्याद्दिशंसतेत्यतिप्रगाथं द्वहती कारंशंसेत्। तत्राद्यन्ति। ततआहूयमाभेम
माश्रमिष्मेतिप्रगाथं द्वहतीकारंशंसेत्। ततःमाहूय भस्त्वमिंइतिप्रगाथंमर्द्धर्चशः शस्त्वा हूयमापध्यान
इत्येकांपर्द्धर्चः शस्त्वा। भूर्ध्वस्माइतिद्विपदांपच्छः शस्त्वा सघोइ ज्ञातइतिपंचवर्चेसूक्तंपच्छः शस्त्वाएवा
त्वामिंद्रेत्येकादशार्चस्यसूक्तस्य दशापच्छः शस्त्वाहूयैकादशीं पच्छः स्त्रिः शंसेत्। स्वयोनौ रथंतरपृष्ठेतु
स्वयानश्चिन कुमातंनऊत्येतिस्तोत्रियानुरूपौ कार्यौ। ~~अन्य~~ नगाभादिपूर्ववत्। अथब्राह्मणाच्छंसिनः
पृष्ठं। अभ्यर्षीशोंसावोइत्याहूय ~~माविद्रपाविसंकलते~~ तिप्रगाथं द्वहतीकारंशंसेत्। तत्राद्यन्ति। तत
आहूयं ~~ब्रस्त्रेमामावि~~ तेतिप्रगाथं द्वहतीकारंशंसेत्। ततआहूय भन्चमइतिप्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा
आहूयं शाय स्त्रामइतिद्विपदांपच्छः शस्त्वा इंद्रः सर्वेहित्येकादशार्चसूक्तं
हूय भस्त्वत्यनोत्येकांपच्छः शस्त्वा इंद्रः पर्वीइतिपंचवर्चःपच्छःशस्त्वाहूयजष्ठीपच्छःस्त्रिःशंसेत्॥१॥ ॥अथाच्छावाकस्यपृष्ठं॥
पच्छःशस्त्वोदुमत्वालोतिपंचवर्चःपच्छःशस्त्वाहूयजष्ठीपच्छःस्त्रिःशंसेत्
पच्छःशस्त्वोदुमलालोतिपंचवर्चःपच्छःशस्त्वाहूय ~~पु~~ इतिप्रगाथं द्वहतीशंसेत्तत्राद्यन्ति। ततआहूयं ~~पुमावित्ते~~ ति
अभ्यर्षीशोंसावोइत्याहूय ~~पुरूभूपुनम~~ इतिप्रगाथं द्वहतीकारंशंसेत्
प्रगाथं द्वहतीकारंशस्त्वाहूय द्वहृचस्येतिप्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वाहूयोरुनोलोकमित्येकांपच्छः शस्त्वा यावा
जमितिद्विपदांपच्छः शस्त्वाहूय मइमायथाइतिपंचवर्चेसूक्तंपच्छः शस्त्वाजितष्टेवेतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्य नवपच्छः शस्त्वा
हूयदशमीं त्रिःपच्छः शंसेत्।

शम्भूस्तु शवीनम्‌द (margin)

तशेमिर्व२ ४ यदि३ ऽ होंगा आभीनवं कुर्युस्तदा ऽ दुध्ये मधुमत्तमाधुमत्तमं इन्द्र हतमोतिस्तोत्रियानुरूपौ कार्यौ। ४

३ तरालिरिस्तिनास तीन

ततो निःसर्पणादिमनोतांतां ततो गंयागः। सवितायंत्रैरिति पुरोनुवाक्योपांशुधर्मे ण। होतायक्षत्सावि
तारं। उपांशु। आगस्यं हविषआदद्य्मं० भृग्वमः। वस्तुनूं० करदेवं। सविता। उपांशु। जुषतामितिप्रेषः॥
प्रस्थसमं तद्दिन इत्युपांशुधर्मेणया। पा। वनस्पतिप्रैषो। होता० ग्निमायत्रोसवितुः। उपांशु। आगस्यहं
विषः। ग्नि०। नि। तत्रैतेम० ऋत्वीयांस्तग्निवेत्याहि। स्विष्टकृत्प्रैषो। होतायक्षदग्निः स्विष्टकृतमयाड
ग्निः। सवितुः। उपांशु। आगस्येत्यादिप्रथमादिनवत्। ततः सवनीयपुरो डाशाद्युत्यादिनम्प्रहाते।
अथ वैश्वदेवं॥ । अथ पर्योशो शोंसावोइत्याहूयाभिलं देवं। सवितारमिति कल्प औंत्रिः शंसेत्।
तत्र गो इशाक्षरे णाविगृह्याद्यादशाक्षरे लप्रेत्ये कैपं चदशाक्षरे णावसायपं चदशाक्षरे णाप्र
णवा। ततो स्वाहिस्वमशस्तर इति द्विर्दवेशः शंसेत्। ततआहूयाभित्वा देवेति तिस्रो द्विर्वेशः शंसि
होतत आहूयांभूर्देवशाति पंचर्चः। पच्छः शस्त्वाहूय सवि नाइं नइति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य प्रजा पच्छः श
स्त्वैरुया वेति कल्पयो पच्छः शस्त्वांश्च घावाम इंरिति चनसः पच्छः शस्त्वा। हूयद्यावापृथिवीइति निविदं प
च्छः शस्त्वासूक्तस्य पंचमी पच्छः शस्त्वा हूय मुरूप कुतुं मित्ते सम द्विरर्धशः शस्त्वा हूयत क्रुन्न थामिति नु
तस्त्रः पच्छः शस्त्वा हूय ऋभवो देवाइति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य पंचमी। पच्छः शस्त्वाहूय मंधनेद्रमेको
पच्छः शस्त्वाहूय ये मामातेत्यें कां पच्छः शस्त्वाहूय वापिवहूत्ये कां पच्छः शस्त्वा हूय प्रशुक्रैतु देवी निपंचार्धशस्त
शंसनं पच्छः शस्त्वोहा नत्रा होवे कवि शातद्वि [illegible] हू। ततआतोजइइति त्रयर्चः पच्छः शस्त्वाहूय वि
वेदेवाः। पौमसो विविविदं पच्छः शस्त्वा शं नवि। निरत्येकां पच्छः शस्त्वा। हूया। निशोरिति
परिधानीयांप्रकृतिवदर्धशेत्।

५१

२: ऋचे

८

यदि सं छंदोगाय ज्ञायज्ञीय प्रगाथे ए ह्यधिनितरवे नैते मदमितितरचेशु धीह वंति रथ्येतितरचे वस्तु युः। तर्हि एताएवस्तोत्रियात्वेरास्त्वाह्वय
देवो य इतिप्रगाथे त्राग्निरगामीतितरं तस्मा निभ्रगायतेतितरं आश्रुत्कर्णश्रुधीहवमितितरं वमनु रूपात्वेनशंसेत्॥२

स्थाने

ए तया ऽयामामुरुविश्वमितित्ये तस्यास्थाने मवामित्रो नशेष्य इत्येतांकुर्यामीतु। आग्नेमारूतेयज्ञायज्ञावो
देवो वो इतिप्रगाथस्य स्थाने अग्निं नर इतिमतेऽग्ने य इतिवतृचो कुर्यात्। अन्या ग्रावेजकातिवतु।
मयदिहर्व्वकारितोऽस्मिन्नहनि उक्थसंस्थां कुर्युः। तदामैत्रावरुणप्रभृतयए काहिकान्युक्था
नि शंसेयुः। तानि चाग्निमद्दितोक्तोनि तानि द्रष्टव्यानि। अथ समूढपक्षेऽतिरिक्तो क्तं। अथ यौ शो
स्तोत्राणीत्याह्वयआयंगोः पृश्निरितितिसृर्षशःशंसेत्। तच्चाक्षांतिः। ततआहूय महीद्यौरितिति
स्रोऽर्द्धर्चशः शस्त्वाहूय तं प्रत्नथापूर्वथेतितिस्रो दशार्चः पच्छः शस्त्वाहूय यज्ञो वभूवेति कल्पज्ञो त्रि
पच्छः शंसेत्। ततः प्रजापतेन त्वदिति यजेत्। ततएकाहशस्त्रानुयाजाः। स्तक्तवाकप्रैषो। आग्निमथ बध
र्। सावित्रेउपांशु। आगेमिं द्राय॰ ध्यानाः। सूपस्था॰ इ नवत्। सावित्रेउपांशु। आगनेद्राय॰ ध्यानानि।
अथ त्वं मे दस्तः श्रांतिपवताय्यमीद्वीहृचेतो हृशोऽशौः। अभ्याहं इह इत्यादिप्रकृतिवत्। सूक्त
वाकौ। सविताउपांशु। इविरजुषतावीवृधमहो ऽज्यामो कृत। वनस्पतिरित्यादिप्रतीकं प्रशासने
प्रकृतिवत्। इतिश्रीमन्नानहारिकोपारव्यभरत्। श्वरसूनुना दमाशर्म्मरेण कृते शांरव्या
यनसूत्रानुयायिनि पौंडरीकक्रतोः प्रयोगे दशममहः समाप्तिप्रकाशः॥ श्रीरस्तु॥

अथैकादशमहरारभ्यते। अग्नस्तारहस्व: मातरनुवाकः। स चक्रतुरत्नमालायां मत्कृतप्रयोगर
त्नाकूरारत्ने सोमप्रस्थाव योगे च द्रष्टव्यः। ततः प्रदेवनमेत्यादि अग्निमंथनीयां तं प्रकृतिवद्
चवारुणः सवनीयः पशुः। पापा हनो आना स्यभाग पष्टो। वरुणस्य न आ ८ वहन्न स्यतिम
वहेत्यादि। अभिर्गुग्रोषे। मैत्रमवते मेधमिति। वपामार्जो स्वाहा इति पुरोनुवाक्या। होता
यक्षद्वरुणं छागस्य वपाया इति प्रैषः। एवावन्दस्वेति याज्या। ततो मार्जनादि दधि पर्शं तं प्रकृति
वत्। शस्त्राः ऋरथंतरं वत्। पशुपुरोडाशो। वारुणो भागं साज्यभागो। तेत्वा यामि ब्रह्मणेति पुरो नुवाक्या।
होतायक्षद्वरुणं पुरोडाशस्येति प्रैषः। इमां धियं शिक्षमाणस्येति याज्या। ततः स्विष्टकृदादि
त्यादि इलान्तं प्रकृतिवत्। ततो गयागः। अवते हेड इति पुरोनुवाक्या। होतायक्षद्वरुणं छागस्य
हविष आदरस्य मध्यतः मेदस उद्भृतं प्र० करदेवं वरुणो जुषतामिति प्रैषः। उदुत्तमं वरुणेति
याज्या। स्व० वनस्पतेः प्रैषो। होतायक्षद्वनस्पतिं ० भितायत्र वरुणस्य स्वेत्पाः छागस्य हविषः प्रि० धा
मानि तत्र तं प्र० रुणीपास प्रिक्व० र्यजेति। स्विष्टकृत्प्रैषो होतायक्षदग्निं। स्विष्टकृतम यालग्निर्वरुण
स्य छागस्य हविषः प्रियाधामान्ययाडन्नसतोरित्यादि। ततस्सवनीयपुरोडाशयागः प्रकृतिवत्।
ततो ऽवकाने। इडोपहूतेत्यादि देवपुत्र इत्यनेन मुक्त्वा उपहूतो यं यजमान उत्तरस्यां देवयज्यायामुपहू
पिप्रकृतिर्वेदेव॥

ततो यनो
ता८

तो भूयसि हविष्करणे इदं मे देवा हविर्जुषन्तामिति तस्मिन्नुपहूत इति ब्रूयात्॥ तत आग्निमारुतं तेषु हूति
वत्। अथ मैत्रावरुणस्योक्थं। अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय प्र ऋभुभ्यो नालि तइति तिस्रो द्वेर्चः शः शंसेत्।
तत्रार्धर्चोऽत्रिः। तत आहूयाग्निरगामीति तिस्रोऽर्धर्चशः शंसेत्। तत आहूय चर्षणीधृतं मघवानमिति तृचं
पच्छः शस्त्वा ऽ स्व मे त्वा याम सुर इति तिस्रः पच्छः शस्त्वा ऽ इश्वानं रुणामुवाभीति द्वाचं सूक्तं पच्छः शस्त्वा ऽ यो
राजा नानाविति तृचं तस्रः पच्छः शस्त्वा। ऋषभं च मो पच्छः स्तुः शंसेत्॥ अथ ब्राह्मणाच्छंसिन उक्थं। अध्वर्यो
शोंसावो इत्याहूय वयमु त्वामपूर्व्येति प्रगाथं तिस्रः ककुभः कृत्वा शंसेत्। तत्रार्धर्चोऽत्रिः। तत आहूय यो नइ
दमिदं पुरेति प्रगाथं तिस्रः ककुभः कृत्वा शस्त्वा ऽहूय प्र मंहिष्ठाय बृहते बृहद्रय इति तिस्रः पच्छः शस्त्वा। यो अद्रिभि
दिति तृचं पच्छः शस्त्वा ऽ स्तो व सुंभ्रंतार मिति द्वाचं [illegible] पच्छः शस्त्वा ऽ उद्घेदभि तइति द्वाहद्वार्चं सूक्तं पच्छः
शस्त्वा ऽहूय बृहस्पतिर्न इति त्रिः पच्छः परिदध्यात्॥ ॥अथाच्छावाकस्योक्थं। अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूया
दूर्वाः शः भाही इग्निर्वृत्राणीति तिस्रोऽर्धर्चशः शंसेत्। तत्रार्धर्चोऽत्रिः। तत आहूय तं व इन्द्रं चतिनमिति तिस्रोऽर्धर्चशः शस्त्वा। ऋहूय यज्ञं च पुरु
नी तस्या इति त्रयो द्वाचं सूक्तं पच्छः शस्त्वा। विष्णो नुकं वीर्याणीति षड्ऋचं सूक्तं पच्छः शस्त्वा। प्र वः पान्तमन्ध
स इति षड्ऋचं सूक्तं पच्छः शस्त्वा सं वां कर्मणेति सप्तर्चं पच्छः शस्त्वा। ऋहूय मो भा ओग्यपृथु इति त्रिः पच्छः परि
दध्यात्॥ ततः प्रशास्तः प्रस्तुहीत्यध्वर्युणा प्रेषितः प्रशास्ता यदि सर्पनेति ब्रूयात्तदा सर्पणं भवति। ततस्सम्
स्तोपस्थानं विधिना कार्यः। ततः षोडशिस्तोत्रान्तरं षोडशिशस्त्रं। तद्दिनमध्ये तु पौर्णिमे षोडशिनोइष्ट पठेत्।

ततस्त्रयो रात्रिपर्यायाः। त्रयाणामपि पर्यायाणां पूर्वं पृथक् पृथक् सर्पणं भवति। तत्रादित्योपस्थानं न का-
५३ र्यं। तत्र प्रथमे पर्याये होतुः शस्त्रं। प्रातः सवनिकेनाहावेनाहूय पांतमा वो अंधस इत्येतां मध्यदेशे त्रिः श-
स्त्वा पुरूतमं पुरूणामिति द्वयोः प्रथमं प्रथमे पादमवसायावसाय द्वितीयं तृतीयाभ्यां प्रणुयात्
त्। तत आहूय मा भो ... शिक्षं यसा निस्तुणां मध्यमं प्रथमे पादमवसायावसाय द्वितीयं तृतीयाभ्यां प्रणुयात्।
तत आहूय त्वमस्य ... मघ्ने ... इति सप्तर्विंशतिं मध्यदेशे शंसेत्। तत आहूयाभि त्वं मेषमिति च
तुर्दश ऋचः पच्छः शस्त्वा कुहेदं न मो ... इति त्रिः पच्छः शंसेत्॥ ४ ॥ अथ मैत्रावरुणस्य शस्त्रं।
शोंसावो इत्याहूय मम व इन्द्रियमादनमिति तिसृणां प्रथमे पादमवसायावसाय पराभ्यां प्रणुयात्। तत्रा
र्धर्चिः। तत आहूय मत्स्वा ... इति तिस्रः पूर्ववच्छंसेत्। तत आहूय सुरूपकृत्नुमिति द्वावर्धर्चश-
स्त्वा मध्यदेशे शंसेत्। तत आहूय मत्स्वं सुमे ... इति पंचदशार्धर्चश ... नमो ... वो ... चतुर्दश ... शि
स्त्वाहूय त्रयो ... त्रिः परिदध्यात्॥ ५ ॥ अथ ब्राह्मणाच्छंसिनः। शोंसावो इत्याहूय वयमु त्वा तदिदर्था
इति तिसृः पूर्वप्रदामायेन शंसेत्। तत्रार्धर्चि॥ तत आहूय वयमुलादि ... इति तिस्रः पूर्ववच्छंसेत्।
चंमत्कं ततआहूय इन्द्र इत्था ... वयमिति नवार्धर्चशः शंसेत्। अथ वें इन्द्रेति स्त्रोने ... इन्द्राय ... शः शं-
सेत्। तत आहूय ऋजु ... इति दशार्धर्चः पच्छः शस्त्वा कुहे ... पच्छः त्रिः परिदध्यात्॥ ४ ॥ अथाच्छावा
कस्य शस्त्रं। शोंसावो इत्याहूय ... इति तिसृणां प्रथमं प्रथमे पादमवसायावसाय पराभ्यां प्रणु
यात्। तत आहूय ... इति तिस्रः पूर्ववच्छंसेत्। तत आहूय इन्द्र ... इति सप्तार्धर्चशः शस्त्वा इ-
आदिनो ...

१ तत्रार्धर्चि।

पानान्सुतोमदाअस्तुसोमदृतोत्तियाज्या।

उन्नामदेइन्द्रइतियाज्या ५२

ह्वयन्नइदुगायत्रेतिअनुरूपः
इत्यर्धर्चैः।

यमानोऽअस्मिन्मघवान्नेतिलिदन्तार्धर्चः पच्छः शस्त्वा हूयैकादशींत्रिः पच्छः परिदध्यात्॥ यदि कंदोगासवपन्नं
पन्यमिदि तिस्तोत्रियं [illegible] कुर्वीतहिं अस्माभिरपि तमेव शस्त्वा। तेनामपरोपिनिरोजः।
इदं ततात्रपि एहहरीइतिद्वितीयापातानृत्रहेतितृतीया। तथैवास्माभिरपि कुण्ठनीयो तत्र हहरी नलमुर्जेतिपादे
सितियाता आकारांतआकारादिश्च। तत्र हूयोराश्चारयोः संधिं कृत्वा इकारेणासंश्लेष्य यमात्मे एकारः संपद्यते।
अथाद्वितीयः५ ततइइवाजेश्वित्यादिषु वंवतेत्। तत्र आदिलोपस्कान नेजेन्द्रमात्रो पस्थानेनसर्पणं॥ शोंसावोइत्या हूयायन्नेइइ
ततइइवाजेश्वित्यादिषु वंवतेत्। तत्र आहूयान्ते गातुये तत्रापि निरह
सोमइतितिसृणां प्रथमे यमोपादौ समुसानकायाद्वितीयं प्रत्याहाय तृतीयं अलन्ध्यात्। ततआहूयाद्ये शस्त्वा हूयाइंधुमानि
अनहानितृतं स्तोत्रियं नवं ह्वाहूयाइ इनिवृताम्याद्यमितिचयाम्निशदद्यौऽइर्वशः शस्त्वा हूयाइंधुमानि
इन्द्रमंत्रपि वंनखुनइतिद्वव्यर्धर्चः शस्त्वाहूयैकादशींत्रिः पच्छः परिदध्यात्। अपाय्यस्याधसइतियाज्या॥ यथाय्येता
वस्यएकस्यशस्त्रम्॥ शोंसावोइत्याहूयात्तनइइहैनेतितिसृणांप्रत्येकंपूर्वमर्धर्चंशस्त्वा द्वितीयं प्रत्याहायतृ
तीयेनसमस्येद्यात्र्यमृथर्मांत्रिः। ततआहूयात्तनइइन्द्रह्यन्नेतितिसृणां स्तोत्रियमर्धर्चं सोहृ। ततआहूयेइसान
सूक्तं तीयेनसमस्ये या तृत्रमृथमांत्रिः। ततआहूयान्तनइइवृत्रहान्नेतितिसृः स्तोत्रियमर्धर्चं सोहृ। ततआहूयेइसान
तीयेनसमस्येद्यात्। तत्र आहूयसगेः सना स्येवनमायेत्यष्टौ पच्छः शस्त्वा हूयनेनगींत्रिः पच्छः शस्ते तृ
सितिनिदृत्वार्यौऽइर्वशः शस्ते तं ततआहूयसगेः सना स्येवनमाये लोहजभारत्व नइमीतिस्तसृणांप्रथमं पर्धर्चं शस्त्वा प्रत्येकं
अस्यनेदुपुरूनयाऽग्नीलियाज्या॥ शोंसावोइत्याहूयाजिज्जगोपतिंगिरोतितिसृः स्तोत्रियमर्धर्चं सोहृ।
द्वितीयंपादं प्रत्याहायतृतीयेनप्रत्येयात्। तत्राग्नित्रिः। ततआहूयाजिज्जगोपतिंगिरोतितिनवर्चः पच्छः शस्त्वा हूयकृष्णस्वी
ततआहूयात्तनइइमग्नयितिनवर्चसूक्तं मर्धर्चशः शस्त्वा हूयवदस्येनअभिनिनवर्चः पच्छः शस्त्वा हूयद्वितीयं
ततआहूयात्तनइइमद्भागितिनवर्चसूक्तं॥ इतियाज्या॥ ॥अथाच्छावाकस्यशस्त्रम्॥ शोंसावोइत्याहूयइंदवसोसु
त्रिः पच्छः परिदध्यात्। यस्तेरथोमनसइतियाज्या॥

४ अथआलाजाद्यप्रयेवःशस्त्रम्॥

तमं घ इति तिसृणां प्रथमं [illegible] प्रथममर्धर्चं शस्त्वा ऽवसाय द्वितीयं ऽत्यादाय तृतीयेन प्रणुत्याह । ततः प्रारूय
इंद्र हि मत्स्यंधसः इति तिस्रः स्तोत्रियं वच्छ सेतु । ततः प्रारूय स्वग्ने गिरइति सप्तार्धर्चशः शस्त्वा
रूया ओनं शंसु मित्यमहवः पंचः शस्त्वा रूयन न मौत्रिः पंचः शंसेत् । उक्थं सदृशामसजं ते । इंद्र नेत्र सन वित्
मित्याः प्रणवति सम्पाग्मि । तदादावादित्यो पस्थान नमः सम्स्तोपस्थाने न संपूर्णे । अथ होता शस्त्वा ।
शोंसावो इत्याहूय पृयुद्ध सुब्वो न सोति तिसृणां प्रत्येकं प्रथमेनार्धर्चेनावसाय तृतीयपादं प्रणुत्याह ।
नत्वाथांत्रिः । ततः प्रारूय महाँ इंद्रो य ओजसेति तिस्रः स्तोत्रियं वच्छ सेतु । ततः प्रारूय सममस्य मन्यवे विशो देवत्वा
रिरादृत्वो इर्धर्चशः शस्त्वा अपतिष्ठानि त इति पंच पंचः शस्त्वा रूय प्रूपाणि पंचः परिदध्यात् । तिष्ठा हरी रथ इति या
ज्या । अथ मैत्रावरुणस्य शस्त्रं । शोंसावो इत्याहूयाच्छे तानि मित्रा इति तिसृणां मध्ये प्रथमं [illegible] चेनावसाय तृतीयपा
दं प्रणुत्याह । त्र्यांत्रिः । ततः प्रारूय स्वश्वत्रा गहीति तिस्रः स्तोत्रियं वच्छ सेतु । ततः प्रारूय पप्रसस्त्वे
[illegible] पंचः शस्त्वा रूय [illegible] शंसेत् । मया च स्वोति याज्या ।
तिसृणाम् [illegible] अर्धर्चशः शस्त्वा रूय [illegible] इति सप्तार्धर्चशः । प्रणुत्याह । अथ [illegible] अच्छावाकस्य
शोंसावो इत्याहूय योगे तवं स्तर मिति तिसृणां मध्ये प्रथमं [illegible] चेनावसाय तृतीयपादं प्रणुत्याह । [illegible]
योगेयोगे तुवस्तरम् [illegible] मादितिः । अतो स्मानि [illegible] पंचे वर्शाः कृष्ण विवेश । ततः प्रारूय [illegible] उ नित्र भवीति
तिस्रः स्तोत्रियं वच्छ सेतु । ततः प्रारूय इंद्र स्वधा मनु हितिति [illegible] अर्धर्चशः शस्त्वा रूय [illegible] इति दृशर्चः
पंचः शस्त्वा रूयन द्रस्येदं प्रशस्ते ति त्रिः पंचः परिदध्यात् । उक्थं सदृशामसजं ते । [illegible] इति याज्या ॥ अथा
प्रप्रावाकस्य शस्त्रं । शोंसावो इत्याहूय [illegible] इति तिसृणां प्रत्येकं प्रथमेनार्धर्चेनावसाय तृतीयपा दस्य [illegible]
सेतु रक्षएव्या प्रस्य प्रणुत्याह । तत्र प्रथमां त्रिः । ततः प्रारूय [illegible] इति तिस्रः स्तोत्रियं पंचः शंसेत् । ततः प्रारूय योपनः सुतं
आगहि सोमानि इति नव [illegible] अर्धर्चशः शस्त्वा रूय [illegible] इति वृथ इति [illegible] अर्धर्चशः पंचः शस्त्वा रूय पापाः पूर्व
आपिनिनात्रिः पंचः परिदध्यात् । प्रोग्रां पीतिं [illegible] । [illegible] इति याज्या ॥

२६

८ तत्र प्रथमां त्रिः । ८

आ । वीवरांत्वे द्व दुं ।
आ । लोवियां । लो श वे उ

४४

६ अर्वंतस्त्वा हवामहे षट् ।६ अग्निं स्तोमेन बोधय षट् ।७ उपप्रयान्तो अध्वरं पंच दश ।१५

यदि छंदोगाः आ त्वा विशंत्विंदव इति तद्वै स्तुर्युः तस्य ऋचः आ त्वा विशंत्विंदव आ त्वा विशंत्वाशव इति स्तोत्रियानुरूपौ कार्यौ । इति त्र्यमा पर्यायाः ॥ ततः आदित्योपस्थानवर्ज्जं समस्तोपस्थानेन सर्पणं ॥ ततः सौ अग्न्यामण स्तोत्रं मारुतेषु छंदोगेषु होता कुर्यो वा यजिमादिना छ प्रवृत्ता कुर्याद् ॥ ततः आग्नेयं स्तुतेस्तोत्रे आग्निं शस्त्रं शोंसा वो इत्यादि कृत्या होता ग्रहपलिरितिः पंक्तिः शंसेत् । अथाद्वर्चशः । उपप्रयंतो नव ।१६ अग्निमीले पुरोहितं नव ।२ अग्निं दूतं हवीमहे द्वादश ।१२ अश्वं न त्वा वारवंतं दश ।१० जुषस्व सप्रथस्तमं पंच ।५ अग्ने त्वा गो न माग्निरा पंच ।५ अग्नि होता पुरोहितो नव ।९ दूतं वो विश्ववेदसं षोडश ।१६ इमे विप्रस्य वेधसः एकोनपञ्चाशः ।४९ त्वमग्ने यज्ञानां सप्तविंशतिः ।२७ होताजनिष्ट चेतनो अष्टौ ।८ त्वं ह्यग्ने प्रथमो मनोता सप्त ।७ अग्ने कदा त आनुषक् पंच ।५ अथ पंक्तिः । ससस्यस्त्रिंशतिः ।३० होता... एकपंचाशत् ।५१ प्र वो देवं चित् सहसानमग्निं त्रिंशत् ।३० अग्ने बृहन्नुषसां द्युतानां पंच ।५ यो मर्त्येष्वमृत ऋतावा एकपंचाशत् ।५१ प्र वो देवं चित्सहसानमग्निं त्रिंशत् ।२ अग्ने बृहन्नुषसां द्युतानां पंच ।५ यो मर्त्येष्वमृतस्तावा एकपंचाशत् ... इलिपंक्तः ।१ एना वो अग्निं नमसोर्जो नपातं कुर्युत्तरा कारशंसेत् ।२ अथा षोडशी ।६ अग्न आयुमहा नमसा तिस्रः ।३ इलिपंक्तः ।१ एना वो अग्निं नमसोर्जो नपातं ... अग्ने विवस्वदुषसः अष्टादश ।१२ सखायस्त्वा ... र्चशः ।३ उदस्य शोचिरस्थाद् दश ।१० प्र वो यज्ञेषु देवयंतो विंशतिः ।२० अग्ने विवस्वदुषसः ... ।१२ इळेन्याय दृशे द्रविणोदा ... अयमग्निः सुवीर्यस्य षट् ।६ त्वामग्ने मनीषिणो नव ।९ इळिष्वा हि एकोनविंशतिः ।१९ पुरु त्वा दाश्वान् ... तिस्रः ।३ अथ पंक्तः ॥ वेदिषदे प्रियधामाय सप्त ।७ एति प्र होता व्रतमस्य प्रतीव्यं एकोनविंशतिः ।१९ पुरु त्वा दाश्वांसो ... तिस्रः ।३ अग्निं न मन्ये दश ।१० पंक्तिः ... सप्त ।७ यज्ञेन वर्धत ... ।२ जनस्य गोपा षट् ।६ अग्निं नमन्ये दश ।१० ... सप्त ।७ उषो भद्रेभिरा गहि ... चतस्रः ।४ अथ पंक्तः । उपो रुरुचे एको ... ।२ अथार्द्धर्चशः । कस्त उषः तिस्रः ।२ प्रति ष्या सूनरी ...

45

नविंशतिः।१९ प्रत्यु अदर्श्यायतीति प्रगाथं ककुबुत्तराकारं शंसेत्। अथाष्टर्चेशः।प्रति त्वा दुहितर्दिव इति तस्त्रः।४
सह वामेन यो दश।६ उपस्तुत्वीत्रिं तिस्त्रः।३ अथ पञ्चः।एता उत्या उषसश्च तस्त्रः।४ महे नो अद्य बोधय दश।१०
अत्र पंक्तिधर्मः।अथाष्टर्चेशः।अश्विनाय वर्त्तीरिति तिस्त्रः।४ प्रातर्युजा वि तस्त्रः।४ आश्विनावश्वावत्यातिस्त्रः।३
एषो उषा अपूर्व्या वि दश।१५ यो मह उभा नासत्या दिव्यो।२ दूरादिहेव यत्सत इति त्रिंशत्।३६ उदीराथामृतायते
षाद्दश।१८ आ मे हवं नासत्या नव।९ आ नो विश्वाभिरूतिभिस्त्रयो विंशतिः।२३ यदद्य स्थः पुरावतीति विंशतिः।२०
अथ पञ्चः।आ भात्यग्निरुषसां दश।१० नासत्याभ्यां बर्हिरिव पञ्चविंशतिः।२५ अथाष्टर्चेशः।कारा अश्वोत्र
विना नो नव।९ अथ पञ्चः।मधः सोमस्याश्विना मदायेति त्रिंशत्।३० युवो रजांसि एकोनविंशतिः।१९ तं युंजाथां द्वाद
श।१२ ग्रावाणेव तदिदर्थं।८ नासत्याभ्यामिति पितरा।९ का वां भूदुपमातिः।१ कदु प्रेष्ठाविषां रथीनां चतुर्दश।१४ प्र वामन्धो
यमे का।१ आत्रियं यद्येका।१ आ मे नपुरे का।१ उत त्या मे हवमेका।१ स्तुषे नरा दिवो अस्य।१ अंतरैश्चक्रै द्वादश।१२
प्रति वां रथं दश।१० इहा यद्य जंसमानाय द्वे।२ आ वां रथो रोदसी षड्विंशतिः।२६ इमा उ वां दिविष्टय इति प्रगा
थं ककुबुत्तराकारं शंसेत्।अथाष्टर्चेशः।आ यातमुप भूषतं तस्त्रः।४ अयं वां मधुमत्तमो दौ।८ युवो रूपं पं
५।अथ पञ्चः।त्रिश्चिन्नो अद्य द्वादशी।२ ईले द्यावापृथिवी पञ्चविंशतिः।२५ यो वां परिज्मा एकत्रिंशत्।३१ प्र [illegible]
य तमं नव।९ अत्र पंक्तिधर्मः।न नूनमस्ति नो श्वः।अन्यमेन माद्दे नो द्वयं ग्राह्णते।ततउदिनेऽग्निमे ब्रूयात्।मा धीमं भकृतं इत्यादि
यतमं नव।९ अत्र पंक्तिधर्मः।अथाष्टर्चेशः।१८ अथ पञ्चः।मित्रं देवा नां महः।९ नमो मित्रस्य द्वादश।१२ अथाष्टर्चेशः।इन्द्र
युक्ता उ कुलं आ नवेद्दसं नवाष्टर्चेशः।१८ अथ पञ्चः।विश्वस्य देवी दृपद देवाः।शोसा नोइला रूयवृहस्पति
तुं अग्ना मरुद्देवरो।२ महाद्योः पृथिवी तिस्त्रः।३ अथ पञ्चः।विश्वस्य देवी द्विपद देवाः।शोसा नो इला रूप बृहस्पति
आतिथ द्यूयशिनोचिः परिहृष्यात्।।अत्र सर्वे वां उ दसा[redacted]वद्दतीसहस्त्रं सपद्यते।
मद्धरगणो नया

तत्करणप्रकारोमत्कृतौ सोमसंस्थाप्रयोगे प्रयोगरत्नाकराख्ये द्रष्टव्यः॥ तै० इमे सोमा सस्तिरो अह्वा सुइति त्वे
त्रैषपठितापुरोनुवाक्या। होतायक्षदृश्विनासोमानामित्ति प्रैषः॥ याज्याया पश्चत्रयोऽयाविवतमितु
प्रवामंधांसील्येतासंधार्यो तरेणा इर्वैतिवषट्कुर्यादित्यैव॥ प्रवामंधांसीत्येकये यजेदितिद्वितीयो अश्वि
नावास्तुनेतिवऊदिवत्तितृतीयः॥ ततएकादशानुयाजाः॥ सूक्तवाकप्रैषे अग्निमद्य० बध्नन्वरुणाय धाना स्निश्य०
धानाः। सूपस्था० इमं बरुणाय पश्वगतेशय सोमेनहरिभ्यां धानाभिः। अथतं मे हस्तः प्रति पयताय मीदध्योद्धतौ
पुरोडाशे। अपाहिं इत्यादि। सूक्तवाके। अग्निमद्यो स्मा। दितायोरानिहीर्यंतमुक्त्वा वरुणो हविर उपताद्यात
अहो स्यायो नूतं। ततस्पाति इत्यादि प्रकृतिवत्॥ उक्त्वा अस्या एषधत्रो नायोदेवगघायाभाशास्तेयम जमानः।
ततो नामतीमस्त्रेमान स्याति याकल्पो तरो देवयज्यामित्यादिशेषं प्रकृतिवत्कुर्यात्। ततो हारियो जनमवारः।
ततो धानासोमाना मित्तिप्रैषः। सुनाश्नि तइतियाज्यावैतुवषट्कारे॥ ततो धाना भक्षणम
नमतिप्राशुकुर्वितिपुरोनुवाक्याः धानासोमानामित्तिप्रैषः। सुनाश्नि तइति याज्यावैतु वषट्कारे॥ ततो धाना भक्षण
दिपलीसंयाजानतप्रकृतिवत्कुर्यात्॥ ततो वभृथादुदयनीयान्तं कर्म। तत्रायो विशेषः स पश्चात्तरेण
पौडरीकप्रयोगेमहर्षपश्चात्प्रदर्श्यते॥ इति श्रीमध्यावृत्तरिको पारख्याम्नायधरणीधरस्तुनादयाशी
कर्तृकृते शांखायनस्त्रानुमतमेव पौडरीकस्य प्रयोगोन्तरंलिख्यते। उक्तो यो दशरात्रः सब्व्हद्रथंतरष्टहः
अथशांखायनसूत्रानुमतमेव पौडरीकस्य प्रयोगोन्तरं लिख्यते। उक्तो यो दशरात्रः स बृहद्रथंतरपृष्ठः
कार्यः नवैरूपादि पृष्ठः। तद्यथा। प्रथमेह्नि रथंतरं। द्वितीये बृहत्। तृतीये रथंतरं। चतुर्थे बृहत्। पंचमे रथंतरं।

२ वैरूपादि [illegible] माशानां निर्वान हन्ति॥ २ षोडशिशस्त्राभावः शास्त्री तरात्॥

षष्ठे बृहत्। सप्तमे बृहत्। अष्टमे रथंतरं॥ नवमे बृहत्। दशमे रथंतरं। सर्वत्र होतुः सो त्रिया नुरूप साम प्रगाथा
बृहद्रथंतर पृष्ठोत्राः कार्याः। अन्यसर्वं पूर्ववत्। चतुर्थेह्नि न्यूंखा भावः। उत्कमुखं [illegible] अष्टमे ह्नि न
वमे ह्नि च निष्केवल्यम रुत्वतीयं यादि के सत्वके [illegible] नव नः। होत्र प्रागंनक्थ न शास्त्र कृतोविशेषः॥ ॥
56 एकादशाह्नि सर्वस्तोमः सर्व पृष्ठो विश्वजिदति रात्रः कार्यः। तत्र प्रातर नुवाकादि रूतु याजान्तमु त्सौको
द्वादशाह वत्। अथ होतुराज्यं। पितामातरिश्वेत्यादि त्रातव्रे होइत्यं तमुख्या ज्ञिनंनर इति पंचविंशत्यर्चस्य च
 ऊर्ध्वशोना त्रुचितिसृतृचः प्रओश्वरत्वा ह्रूयो नमोत्रिः प्रउगं शंसेत्। आ यायां पद विग्रह णं त्रिः शंसनं च॥ मा त्रुच्छ ह्रसः ऊर्ध्वशोना
 [तान् शं. कैः पाथिवस्य]
प्रउगा। स्वारस्व तन्त्रवर्स्ति हुतं। अथ मैत्रा वरुण स्याज्यं। शोंसा बोइ सा ह्रूय प्रतिवां सूर उदिते इति तिसृभिः शंसेत्।
 पूर्ववत् ऋचा। तत आह्रूयात्नो मित्रा वरुणेति तिसृः। ततो गिर्वणं इति तिसृः।
 इत्युद्दिष्टाः। तत आह्रूय प्रतिवां सूर उदित इति तिसृः। ऊर्ध्वशः शंसेत्। तत आह्रूयानो मित्रा वरुणेति तिसृः। ततः पुरूरुणा चिद्धीति तिसृः। ततः काव्येभिर दाभ्येति द्वे शस्त्वा ह्रूय तत
 चित्ते रूप इति तिसृः। अयं वां मित्रा वरुणेति तिसृः शंसेत् तृचाधीनिः। तत
 अथ ब्राह्मणाच्छंसिनस्याज्यं॥ शोंसा वोइत्याह्रूय युंजंति ब्रध्नमिति तिसृः शंसेत्
तीयांत्रिः शंसेत्॥ तत आह्रूया याहि सुषुमा हि ते इति तिसृः। तत इंद्रमिद्गाथिन इति ति
 आह्रूय मिंद्र विश्वा अवीवृधन्निति तिसृः शंसेत्। तत इंद्रो दधीच इति तिसृः। तत उत्तिष्ठन्नोजसेति तिसृः। तत उद्धेदभीति द्वे श
स्त्वा। तत इंद्र इल्ल्हि मत्सं हैं इति तिसृः। तत इंद्र दधी च इति तिसृः। अथाच्छावाकस्याज्यं। शोंसा वोइत्याह्रूय तमो विश्वयोपति तिसृः शंसेत्ता
स्त्वाह्रूय तृतीयां त्रिः शंसेत्॥ तत आह्रूय मिंद्राग्नी आगतं सुतमिति तिसृः। तत इंद्राग्ना नम
 त्रिः। तत आह्रूय पृथक्षस्य हि स्थ इति तिसृः शंसेत्। तत आह्रूयेंद्राग्नी आगतं सुतं गीर्भिरिति तिसृः। तत इंद्राग्नी मुधोपमिम इति तिसृः। तत इंद्राग्नी
इति तिसृः। तत इंद्र बीमसोति तिसृः। तत स्त्वा ह्रूने ययोरिद्रमिति तिसृः। तत इंद्राग्नी [illegible] इति तिसृः। ततो निः सर्पलिरादिम रूत्वतीय
 नसो गतमिति द्वे शस्त्वा ह्रूय तृतीयां त्रिः शंसेत्॥ ततो नितः सर्पलिर दिम रूत्वतीय
 पश्च दशमा गां तस्र एकादशाह्निः ज्ञातिरात्र याग
 त्रिर्विनं शस्यं॥

श्रीगंपद्विरासात्रा पूर्ववशः॥

त्रि।
अथ मरुत्वतीयं। अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय आत्वा रथं यथोतय इति तिस्रो ऽर्द्धर्चशः शंसेत्। तत्राद्यां त्रिः पच्छः। सप्रव्युदासः पदविग्रहणं च।
ततः आहूय इदं वसो सुतमन्ध इति तिस्रो ऽर्द्धर्चशः। शस्त्वा आहूय इन्द्र नेदीय इति प्रगाथं ककुबुत्तराकारं शस्त्वा आहूय प्र नूनं ब्रह्म
णस्पतिरिति प्रगाथं ककुबुत्तराकारं शस्त्वा आहूय अग्निर्नेता इत्येकां पच्छः शस्त्वा आहूय त्वं सोम क्रतुभिरिति त्वे कां पच्छः शस्त्वा आहू
य पिन्वन्त्यप इत्येकां पच्छः शस्त्वा आहूय क या शुभा सवयस इति पञ्चदशर्चं सूक्तं पच्छः शंसेत्। तत्राष्टौ पच्छः शस्त्वा आहूय ये
ष्ठो मरुत्वानिति तिस्रो विदं पच्छः शस्त्वा एकस्याचिन्म इति द्वे पच्छः शस्त्वा आहूय अनुत्तमा त इति नवमीं त्रिः पच्छः। परि पच्छः
दध्यात्॥ ॥अथ निष्केवल्यं। अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय पिबा सोमम् इमं द्युत्वेति तिस्रो ऽर्द्धर्चशः सन्न्यूङ्खाः शंसेत्।
त्रिः
तत्राद्यां सन्न्यूङ्खस्य प्रकारश्चतुर्थेऽह्न्युक्तः। ~~तत आहूय~~ तत आहूय यच्छिद्धि हवं विपिपानस्येति तिस्रो ऽर्द्धर्चशः सन्न्यूङ्खाः
शंसेत्। तत आहूय यच्छावाने तिधाप्यां पच्छः शस्त्वा आहूय इदं मिद्धे वनातय इति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा अभि त्वा शूर इ मोनुम
ति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा त्वामिद्धि हवामह इति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा आहूय तदिदास भुवनेष्विति नवर्चस्य सूक्त
स्य पञ्चर्चं पच्छः शस्त्वा आहूय ये शो देव इति तिस्रो विदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य पच्छ्या ऋचस्तिस्रः पच्छः शस्त्वा आहूय नवमीं त्रिः पच्छः
शंसेत्॥ ॥अथ मैत्रावरुणस्य पृष्ठ्यं। अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय अभि त्वा मघवन्निदेति तिस्रोऽनुष्टुभस्त्रिः शंसेत्।
ततो विहारायेत्सु वीर्यमिति प्रह शंसेत्। तत्रोत्तमायाः पंक्तिशंसनेन शंसनं। तत्रांतिमेन प्रगवेनैवाचे वे ~~पादि~~ पं च पु
रोरुक्पदानि निविच्छ संशंसेत्। अन्ते प्रणवं कृत्वा आहूय प्रत्यस्मै पिपीषत इति तिस्रः। यो रयिवो रयिं तम इति तिस्रः। त्य
नि संधाय

मुखो ऽग्नह्यगामितिति स्नः। अस्मा अस्मा इदित्येको। एवा त्वामि वीर पुरित्येत्यानो इति द्वे शस्त्वा हूय यद्दिन्द्र नाकु
षी त्येति प्रगाथमर्द्धर्चशः शस्त्वा हूय भूरेको रयिपत इति पंचर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा सत्यो यात्विंद्रोत्येकविंशत्यृचं सूक्तं प
च्छः शस्त्वा हूय नूनुनत इन्द्रेति त्रिः पच्छः परिदध्यात्॥ अथ आलागाकेसिनः पृष्ठं। अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूयय
था वद्द इन्द्र शतामिति प्रगाथं। तिस्रोऽर्द्धइन्नीः शंसेत्। तत्राद्यां त्रिः। ततश्चाहूय यादृं इयावन्त स्त्वा मित्रि प्रगाथं
व्य इती कारं शस्त्वा हूय कन्नव्यो ऽतसीनां प्रगाथं मर्द्धर्चशः शस्त्वा हूय यो जात एवेति पंचदशर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा
ऽस्मा इदु प्रतवस इति षोडशर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा हूये वेदिं इन्द्र शरणमिति त्रिः पच्छः परिदध्यात्॥ ॥अथाछावा
कस्य पृष्ठं॥ अध्वर्यो शोंसावो इत्याहूय रेवतीर्नः सधमाद इति तिस्रोऽर्द्धर्चशः शंसेत्। तत्राद्यां त्रिः। ततश्चाहू
य रेवाँ इद्रेवतस्तोतेति। तिस्रोऽर्द्धर्चशः शस्त्वा हूय कद्रूच स्याकृतमिति प्रगाथं मर्द्धर्चशः शस्त्वा ~~योर्नेयमिन्द्र~~ हूय
47 नृमार्य इति त्रयोदशर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा यथा नच्यवम इतो मह्यानीति द्वादशर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा स्म सन्द्राकिरि
रिति द्वाविंशत्यृचं सूक्तं पच्छः शस्त्वा हूय यश्नुनं ऊवेमेति त्रिः पच्छः परिदध्यात्। अत्र केचिद्भालागाकेसिपृष्ठे ऽच्छ
~~[illegible]~~ प्रगाथा. द्वे इन्द्र इन्द्र त्रियानुशरणमिति प्रगाथं मच्छावाक एष द्वे प्रगाथा ऊर्द्धमाध्ये दन्यद्धि शंसते। तिस्र
गाथं शंसति। नेत्यपरे। ततो निःसर्पणादि सावित्र्यग्रहांत मुक्तं कादशाहवत्॥ अथ वैश्वदेवं। अध्वर्यो शों
शोंसावो इत्याहूय तत्सवितुर्वरेण्यमिति तिस्रोऽर्द्धर्चशः शंसेत्। तत्र प्रथमां त्रिः। तस्याः पदविग्रहणं च। ततश्चा
हूयाभि त्वा देव सवितरिति तिस्रोऽर्द्धर्चशः शस्त्वा हूय यो दुष्यदेवः सविता सकायोत्येकादशर्चं स्य सूक्तं स्य द

तेभ्ये रत्नफलक रज्वादि [illegible] नंदित्र [illegible] वा ला लो [illegible] रावं तरेणनी [illegible] अमुत्तरेण पर्यङ्क्यस हसः पूर्वद्वारेणा

नीय होतुरग्रे स्थापयेत् यजमानपुत्राः। ततोऽग्निरुपस्थाना॥ अग्निष्टुमस्ता:

यद्याश्वलायनमते नाऽश्रु [illegible] विद्धीमत्तरा [illegible] नवरात्रः। द्वादशाहे [illegible] तो [illegible]

तो त्रिरात्रः कर्तव्यः। तत्र नवरात्रस्यैकादशाहस्य च प्रयोगः पूर्वं प्रदर्शितः। अवशिष्ट [illegible] तस्य

प्रयोगो [illegible] दर्श्यते। सा [illegible] प्रातरनुवाकः। ततोऽग्निमंथनीयां तं पूर्ववत् कुर्यात् [illegible] कार्यं तत

[illegible] यः। ततो मार्जयन्तां [illegible] याजो तं [illegible] कुर्यात्। अथ होतुराज्यम्।

पितामातरिश्वेत्यादि जातवेदो इत्यंत मुक्त्वा [illegible] विंशोविंशो वो अतिथिं [illegible] चर्च शः शंसेत्।

तत्राशीतिः। तस्या पदवि ग्रहणं च। ततोऽग्निं नरो [illegible] दिधितिभिरिति पंचर्चं [illegible] स्य च तु विंशत्

तिसृणः शस्त्वा [illegible] यर्पचविंशी। [illegible] शंसेत्। [illegible] विराजः। [illegible] सप्त पृष्ठः। [illegible]

[illegible] ग्रोसावो इत्याहूय [illegible] इति [illegible] नमसा [illegible] इति तिसृः शः। ९

पृष्ठः शंसेत् तत्रावोचि। तत आहूय हिरण्यवत्तीनरेति शस्त्वा [illegible] इति त्र्यं शंसेत्। तत आहूय [illegible] पृष्ठ.

[illegible] राजानो [illegible] शस्त्वा [illegible] पञ्चशं सेत्। तत आहूय [illegible] इत्येकां शस्त्वा

[illegible] इत्यत्र तृचं पृष्ठः शंसेत्। तत आहूय [illegible] इत्येकां शस्त्वा [illegible] तृचं पृष्ठः

शस्त्वाहूय [illegible] इति [illegible] इति तृचं पृष्ठः शस्त्वाहूयो नस्मा [illegible]

नः [illegible] त्रिष्टुप् पृष्ठः शस्त्वाहूय [illegible] पृष्ठः शंसेत्। इति [illegible] अथ [illegible]

३ [illegible] आज्यभागपृष्ठो [illegible]

[illegible] प्रजापतिं उपांशु [illegible] तरतर [illegible]

[illegible] अष्टम [illegible] शान्तिः ३

१ तच्चाभिस्तोत्रियेष्वेकं रोगवच्चा द्विरोगः। तानःशन्नमिति मैत्रावरुणस्य कुरुपञ्चतु मितिश्रा ... अस्य फलं यहूपा स्यवा

लग्गङ्कसिनः। आरुतनेति तत्रिममिति कायाकस्याहे काहिकान्तेनिपानुरुपान्दूवा॥

हे काहिकानेनुरूपा स्तं ... उल्कं मुखा दिशसेत्॥

स्तोत्रियः हिङ्कारं न कुर्यात्॥ नष्टर्चके॥ तत्र कोणं शस्त्रान्ते माहिकान्येव॥ ततः समस्तोपस्थानेन तुस्य होताप्रेखा

नटोखानयेत्॥ अथ नामरुत्वतीयशस्त्रान्तरं खानयेत्॥ तं ... उ उ ... र द्वस्यार शारखायावाकु

माल्याप्याममोस्तनि मानविस्तरं तं चतुः कोणेषु हेतछिद्रं कुलकं तस्यैवान्यस्यवा। वेश स्थोवे तं च पुरुषप्रमा

णाकिं विरचितं प्रमाणे विशाखयोर्नत्सरिमिलन्ते वंशैः नेष्टकुणितेनष्टः उदयं द्विप्रायायामाकिं चिदधि कप्रमाणे। भुजनिर्मि

भूवंशेव ५ एतत्सर्वं यजमानपुरुषेहोतुश्च स्थापनतिष्ठति ... होतास्वस्याधिष्ण्यस्य पश्चात्षोडशाङ्गुलपरिमितां भूमिं ... तं

... उद्दीचीनाग्नं पुरतं निधायतं ... उत्तरपार्श्वं चतुर्थं तुरमुद्गोप्पभूमिं तु स्तम्भ ... रवे ... स्थापितवां लेखनातो व स्वैस्य

हिरण्मये तत्रैव स्थावटोखानये॥ नत्वोसूत्रं कापार्श्वे उत्तरपार्श्वे वा किरेत्॥ तयोरवटयोर्विशाखयोर्निखाय

नयोः कपरि उदीचीनाग्नं वंशं ... दध्यात्॥ वेशस्थापास्थान नीयो यथाकृमिणोहितोहिनुशिरसौ तं स्याः॥ स्पर्श

यथा खर्वे होता रक्तं चमा हेजोलुद्दस्थानेस्य शोभिधास्थापनीयः॥ ततस्तु तुर्षरं ... ज्योत्रभागे ... धंशो ... वेस्य दाना

अथवा ... तुरोग्न थी ... क्लेनान कं ... रखेत्॥ दक्षिणस्थूणापाउत्तरभागे तथाविधीयायाययानसम्भ्रश्येत्॥ एवमुत्तरस्थू वंशो

पृथ्वया णाभागे। ततः पूर्वाधस्थानास्त्री नाम्ना उदीचीनाग्नाश्य कुत्रा स्थणीमात्र तरोस्त्र ... रपूर्वक ... स्या स्थूणायाप्र परि

णावृत्ति तिमुं वेतं शोभ रुत्वतीयशस्त्रानं तरं यथास्थानं स्थापयेत्॥ यदि मरुत्वतीयशस्त्रानेखातने। तदानीं ... स्थूणायां

फलकमेघनं। ततोऽभिषवादि ... यथाश्रौतं कर्म कुर्यात्॥ ततः ... प्रउगस्तोऽशः। ततः ... नीयपु

४८ शोडशाशमान्तं। दिमरुत्वतीयमागांतं ... मरुत्वतीयंशस्त्रं शंसेत्॥ अथ ... यागे ... त्वारथं प

मरुत्वतीय

गावन्मरुत्वतीयशस्त्री

यथा

फलकं ... द परि ... देशमात्रेण तु

... तथा ... स्थापनीयं ...

इतिन्सूक्तौ सम्भूतेतु सगरणोनइति द्वे पच्छः शस्त्वा स्वास्तिनो मिमीतामिति द्वे पच्छः शस्त्वा ऋचं पामो वि दः शस्त्वा विश्वेदेवानइत्येकां पच्छः शस्त्वा ऋचं यपं

१ पच्छः ॐ शस्त्वा ऋचं यस्सविता देव इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्यैकादशीं पच्छः शस्त्वा ऋचं यैकयास्त्रिंशता नेरिति पच्छः शस्त्वा ऋचं यकतराप्पूर्वा कतरेति षादशार्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा ऋचं यद्यावापृथिवी सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्यैकादशीं पच्छः शस्त्वा ऋचं यमुरूप इन्द्रुमित्येकामर्धर्चशः शस्त्वा ऋचं यक्रिमुम्नेष इति चतुर्दशार्चस्य सूक्तस्याद्ययोदशपच्छः शस्त्वा ऋचं यत्वन्नो अग्ने देवा इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य चतुर्दशीं पच्छः शस्त्वा ऋचं ये वेनइत्येकां पच्छः शस्त्वा ऋचं ययेभ्यो मातेत्येकां पच्छः शस्त्वा ऋचं ये वापित्र इत्येकां पच्छः शस्त्वा ऋचं येदमित्थे ति पुं च विंशतिमृचः पच्छः शस्त्वा ये मयज्ञेनेत्येकां दशार्चं सूक्तं पच्छः शंस्त्वा सेत् तत्र पंचम्या द्वयोः अर्धर्च

एकादशी पच्छः १

शः। ततः सगरणानो अक्रिरितिद्वे पच्छः शस्त्वा ऋचं याविश्वे देवाः सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा ऋचं नत ऋगुणइत्येकां पच्छः शस्त्वा ऋचं यादेतिर्द्यौरिति द्विशतितत्र परिदध्यात्॥ ॥ अथाग्निमारुते अध्वर्यो शोंशोंसावो इत्याह्वयात्र ऋचामि सर्त्वर्चस्य सूक्तस्यषट्पच्छः शंसेत्तत्राद्यां द्विः ततश्चाहृयाग्निर्वैश्वानर इति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य सप्तमीं पच्छः शस्त्वा ऋचं यानेपितरिन्येकां पच्छः शस्त्वा ऋचं यन्नवो महे मतयन इति नवर्चं सूक्तं शंसेत् तत्र पच्छः। पंक्तिशंसेता। पच्छः पच्छेन्मूरुमा भावः। पंक्ति शंसन पच्छेन्मूरवि कल्प्यः। न्मूरवर्धमरूगाम्नकारद्यो केवल ततः अयमपवइति द्वादशार्चस्य सूक्तस्य नवपच्छः शस्त्वा ऋचं यमरुतो देवा इति निविदं शस्त्वा सूक्तस्यान्तिशोभ्यां दशमीं पच्छः शस्त्वा ऋचं यत्वमग्ने यज्ञानां

तमपि [illegible] दीगनशा [illegible] मा कृतोविशेषः । इत्यु [illegible] मिस्तो त्रियाबुकूपोमैत्रावरुणस्य । ययमुत्वायोनइदमिति
[illegible] तुणं [illegible] स्तिनः अमा होइति अछावाकस्य ॥ कृ अन्यत्र ऋनमछाम्नि कृ न.त्र ॥ ३

मितिनिस्त्रोर्द्ध्वरशः शस्त्वा कृत्य त्वामीते अधाहिन्द्रते निनिस्त्रोर्द्ध्वरशः शस्त्वा कृत्य इमंस्तोममर्हन इति
षोडशर्चस्य स्त्रके स्य पंचदशपंच शस्त्वा कृत्या अग्नि जातवेदा इति निविदं पच्छः शस्त्वा जो डशी पच्छः
शस्त्वा कृत्या पोढिषि सा द्याग्निष्टोमवत् ॥ ॥ ततऊर्ध्वानि तानि षष्ठे इति द्विरित्तानि द्रष्टव्यानि । ४
ततषोडशिशस्त्रादि पत्नीसंयाजांते रुद्रं पहिष्ठे ख्तादशाहवज्ञेयम् । अतलोकमृधादिकर्मी तज्ज्ञा
त्रेत्र दृशायिष्यते ॥ इति श्री व्यावहारिके यात्रम्यधराणीवरसत्रुनाहयाशकरेकृते शांखायनसूत्राभु
मतो [illegible] पोडंरी कृत्र योगः पूर्णताभगात् ॥ श्रीरस्तु ।
दृहृदयंतरदृशरात्रपक्षे

48
/2

४८

ततो माहेंद्रं गृहं गृहीत्वा सदसि आगत्य

तयइत्यादि पिन्वंत्यपो यांतं ग छति वध्यस्त्वा कृपा सू सुमे अरिनर्स्सितिने व गइतिनमुर्निशा पूर्वं सम्कं पूर्वं पृष्ठः
शस्त्वा महाँ इंद्रो नृवदिति त्रयो दशार्चस्य सूक्तस्य पृष्ठः शस्त्वा कृ यं इंद्रम कृ त्वा सोमस्येति निविदं पृष्ठः शस्त्वा
सूक्तस्य वशिष्ठ प्रथम्या धाया पं चेपृष्ठः शस्त्वा कृ यन मो दक्षीं पृष्ठं स्त्रिः शंस्ये तयो ततः उत्तरस्य त्रूणा यां प्रतिमुक्तं
मुनेवक्र प्रधा स्थानं स्थापयित्वा स्व स्याग्रे प्राङ्मुख उपविष्टे य धर्मं ग तिहोता कृ मार्ताराप्रथमं पृपरमेति
ततो होता त्तरेणोत्तरस्य त्रूणां मध्ये मुंच परिक्रम्य सदसः प्राग्द्वारेण निष्क्रम्य पूर्व द्वारेणाग्नीध्रीयं प्रविश्योत्त
रेणाग्नीध्रीयं धिष्ण्यं गत्वा पश्चात्प्राङ्मुख उपविश्य दक्षिणेन जानुनाऽस्त्रुवेणाज्यस्याग्नीध्रगृहीत्वा
शकुलीं जुहुयात् । [illegible] वाग्नायुष्मं जायवन्मित्यारभ्य शतं स्वाहेत्येको । दिवे स्वाहा । २ अंतरिक्षाय
स्वाहा ३ पृथिव्ये स्वाहा । ४ गवे स्वाहा । ५ वाते स्वाहा । ६ वानस्पतये स्वाहा । ७ यदिहमित्यारभ्याग्निहा
सतिस्वाहेत्यष्टमी । ८ ततः स्रुचं स्रुवं निधाय यथा पन्नीं निष्क्रम्य सदस्यपूर्वद्वारे स्थाति पुनरप
प्राङ्मुखस्तिष्ठ [illegible] वागायुरित्यादि विराइत्यंत मंत्रेणो पतिष्ठते । नमस्ते रायंत
रायेति दक्षिणं पृष्ठं । नमस्ते बृहत इति उत्तरं पृष्ठं । नमस्ते वामदेव्याये ति मध्यं । नमस्ते यज्ञायज्ञीया
येति पुच्छं । चित्य भावे हौत्रीयमनोऽग्नेरेवैतान्भागानुपतिष्ठेत । ततो वैकाशिक नाकादिस्थं मुपतिष्ठेत । सुवर्णा
म कीतिति । ततो दक्षिणेन सदः प्रविश्य यथास्थान संचरेणा निष्क्रा तस्माने ग्रहा कृ जं कस्य पश्चात्प्राङ्मुख उ

नमस्ते गायत्रायेति पूर्वं शि ४

अपित्वा

धर्म्मवीर्द्यो ५
ई तत्र न होतुः कार्म्यी अतो न नौलिखितं ॥ ६
त द
विशेषी कृत्य

प्रविश्य फलकं स्पृष्ट्वा ऽनुसरेत् जनवाग्यतः पुनः स्तोभाफलकमारोहणात् । ततः सोगान्मन्ति[?]होतः शार्ष
एयां स्त्तवा गायतेति । ततो ध्वर्युः प्रतिगृह्णीयात् । दा[?]हरा होतस्त्ती शंसेम[?] सामगेली ता ।
पदानुषंगां शास्त्रिमामचिह्नितं प्रस्ता मागेली तादिति । ततः प्रस्तोतारं प्रति वदेत् । सम्यसु स्तोतियासु
५ परिशिष्टासु नः प्रभु ना वानद्वीदं समुमिति । ततो ध्वर्युः स्तोत्रोपाकरणं । तदुद्गातृ गणपरिसाम्नो
गाने । ततउद्गातु रासंधीधिरोहणं । क्लावसमारम्भो दुदुंभी वादनादिकं पूर्णः कार्यं स्तोत्र समाप्ति यावत् ।
स्वस्तत्रे ६ तथम स्फिद्म या ध्यर्य वेधां सोम्पे य । [illegible] ॥ ततो यजमानः स्तोतावेलैःपा हास्तदा
फलके होता दक्षिणेन प्रादेशेन शेरसं प्राप्यं संस्पृशान् जपेत् समहान्म इत्मादधातीति । ततः फलकोपरि प्रादेशं
विधाय जपे सीदयो देवा दधातीति । ततः प्रेव फलका[?]दक्षिण्दिशमानो परि प्रादेशे कुर्वन् संकल्पासन्या आसन्दी
दधातीति । जपेत् । ततः फलकं समीपे कृत्वा तस्यिचारसनं नासि कासने आसन्दी कावा रक्तयमंता[?]प्रवेश आसन्दी
भेदा तत फलकं तुरसा स्पृश्य संलग्नं कृत्वा तस्य दक्षिण भागे हृदयात् पूर्वं कौ सा ति मंत्रं जपेत् पुनः दक्षिण
संलग्न मेवोत्तर भागे प्रथम क्मं न्द्रम्दशस्वोतिमंत्रं जपेत् । तत उत्तर भागे संलग्नं दक्षिणं मा प्रथम न्नादेवांससो भागेऽर
ति जपेत् । ततो दक्षिण भागे संलग्नं कृत्वा उत्तर भागात् प्रथम [?] देवाः इति जपेत् । ततः प्रेरवफलक मा: या
हम्मीयोपादो कृत्वा नम्रो स्थापयेत् । ततः पूर्ववदासन्न मभ्यार्थ यदि तं सामवारन्वय मं तंभवे शायेत् । ततो दक्षिणे नरि
णामुपस्थं कृत्वा प्रजापतिष्टृ तिमंत्रेण फलकस्य पश्चिम भागं प्रादेशेन स्पृशेत् । ततः प्राबोपाणी परिगृह्य संवा कृत्वा णो
प्राग्ग्रेण
नेति मंत्रं जपेत् ।

 कृत्वा
ततः पूर्ववदासादिः सारणप्रवेशनेत्रिः १

यार्वयमो ऽभूद्यद्युत्रमात्रलीहाराइत्यर्धमाङ्पर्यशं सेत्

महदुक्थे

ततः श्वासनिर्गमनप्रवेशानेष्टुभं यतं। ततो होताविसृष्टवाक्तद्वमन्त्रं यथास्यात्तथास्तोत्रसमाप्तिं यावद्धास्ते। यस्मिन्काले होतुः पुरुषा रोहणं तस्मिन्काले प्रशास्तादयोऽध्वर्युसीदुपसर्पति। इसी शब्देन कुशामयप्रा

सनविशेष उच्यते॥ ततउन्नमायांस्तोत्रियायां परिशिष्टायां कुं कुं भि वा इत्यादिक्रं विरमयेत्यध्वर्युर्वाइये।

चार्पश्चमा न्विनत्यादासी माजीजीयं यजुत्वदक्षिणं पर्यत्पत्ना [illegible] कुं मजले तत्र निनीमकल

शांश्च लिभायस्थथेरोरगच्छेयुः॥ ततः प्रस्तोत्राएसे ति प्रोक्ते होता [illegible] यासापमेत। अथ शास्त्रं

वथमर्थ्यनोंसा नो इत्युक्वेस्तसामाऊयचिद्धिहिं कल्पक्ष्ल उत्थानमित्यादि तूष्णींशंसं पच्छः प्रणवान्ते

से तु। आहावस्पजणवेन हिंकारस्य प्राणसंधानं कार्यं। ओहिंकारो मकीरां तो सानसानो कार्यो। तस्यं

यंस्थहिंकारं मकारां नमुखप्राणसंतनंयथात्त वति तूष्णींशंसेन संधानं कार्यं। बलजं इत्यानि त्येका

इयंपिबइत्येका। विश्वेदेवा ममश्रृण्वंत्वित्येका। एतासां निरसणं तूष्णींशंस इति संज्ञा। इलचार मत्

परिधानीयांतिसुमध्यमस्वरेणशंसेत्। तदिदासेति नवर्चं सूक्तं वनेन वायइत्यष्टर्चं शंसन्

नाशन इति निरस्यः। यो अद्याधादित्येका। महद्धनामेत्येका। इदं तरएक मित्येका। एतासां पंचविंशतिसं

ख्यानामृचां नदं व ओ दतीनामित्युचासंधानं हासोशंसेत्। तद्यथा। तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं नदं व ओ

दतीनां। यतो जज्ञ उग्रस्त्वेषनृम्णो नदं यो भुवनीनोऽइसद्योजज्ञानो निरिणाति शत्रून्मन्ति वोऽप्रमा

तत्र उपांशु

तूष्णीं

तत्र उपांशु तूष्णीं शंसे प्राणसंधानं इति पंचविंशतिसंख्यानां

तद्यथात्रिः।

तां। अनु यं विश्वे मदंत्यूमा। धेनूनामिषुध्यसीऽ१ए वंकिः। अना एतोः पराः॥ एवं पं च विंशतिः। नव स्वाहाः
स्वाहायेइत्यर्द्धर्चं पातिं नो अश्रयो। नामित्यर्द्धर्चं यत्मजेत। तां वहयो द्वि पदातः पूर्वं शं सेहा। तेन तस्ता अस्य
स्तुइह्येहसइत्यैकां ~~अर्द्धर्चं~~। इ इमिङामिनेइति द्वौ इ इ नो जं चित्येकां। इ इरे दधीनइति ति
स्त्रः। उद्धेद भीतिति तिस्त्रः। तां अस्य स्तुइद्दोहसमित्येकां। यस्येद मो इड इति कल्पेजा सि तिस्त्रः। तां अस्य
50 स्तुइद्दोहसमित्येकां। अथ पच्छः। उरुं नो लोकमित्येकां। अथार्द्धर्चशः। तां अस्य स्तु इद्दोहसमित्येकां।
अग्निंत्वाश्रूरेति प्रगाथः ककुप्कारः। अथार्द्धर्चशः। तां अस्य स्तु इद्दोहसमित्येकां। अग्निंत्वा पूर्वं पुनि
पइति ककुप्कारप्रगाथः। अथार्द्धर्चशः। तां अस्य स्तु इद्दोहसमित्येकां। अथ पच्छः। यद्यावानेत्ये
कां। अथार्द्धर्चशः। तां अस्य स्तु इद्दोहस इत्येकां। पिबा सुतस्य रसिन इति द्वे। अथार्द्धर्चशः। तां
अस्य स्तु इद्दोहसमित्येकां। अथ पच्छः। यए कइद्धव्य इत्येकां। स रोहव छ्वम इत्येकां। तमीमहइइमि
तिनव। अथार्द्धर्चशः। तां अस्य स्तु इद्दोहसमित्येकां। अथ पच्छः तमिं इ ओहवी मीति तिस्त्रः॥ अर्द्धर्चशः।
तां अस्य स्तु इद्दोहसमित्येकां। अथ पच्छः। स सूर्ये जनयन्निति कल्पजैकां। अथार्द्धर्चशः। तां अस्य
स्तु इद्दोहसमित्येकां। त्वामिद्धि हवामहइति प्रगाथः ककुप्कारः। अथार्द्धर्चशः। तां अस्य स्तु इद्दो
हसमित्येकां। त्वं ह्येहि चेरव इति प्रगाथः ककुप्कारः। अथार्द्धर्चशः। तां अस्य स्तु इद्दोहसमित्येकां।

उभयं शृणव द्रि लि द्वे। ताअस्य स्व इ हो इ सामिध्ये क्रा। अथ पक्षः। विश्वो देव्स्य। अरिरा मे त्स्ये क्रा। नमु
नः पूर्व इत्ये क्रा। आ इ एग्न तेर्म दिन इति द्वा। अथा ईर्षशः। ताअस्य स्व ह हो इ सामि त्ये क्रा। अथ पक्षः
विश्वाः पृतना इति वृद्धस्त्रैः। अथा ईर्षशः स मी रे मा स इति द्वे। ताअस्य स्व इ हो इ स मि त्ये क्रा। इन्द्र
यम्ह इने सु तमि ति तिस्त्रः। इ इं इन्द्राय इं तव इति। तिस्त्रः। गायत्रि त्वेति तिस्त्रः। न त्वो द्वे इ ताअ इ
य इति त्व च। अथ पंक्तिः शंसन्नो इ क्षेम क्षेच्छा हि सा म इति तिस्त्रः। अथ पक्षः। सं वृत्तं नम्मुरि
ति तिस्त्रः। आ इ गिराः पृथ मा मि ति तिस्त्रः। अथा ईर्षशः। ताअस्य स्व इ हो इ स इ त्ये क्रा। म ताँ इ इ
य आ ज्ञ सेति पंच चत्वारिंशत्। ४। इं इ इ सोम पा ए क इति चतुर्विंशतिः। २८। एवे देव तुविकूर्मि रिति नव।
२ आयाय अग्नि र्मेधत इति द्वे चत्वारिंशत्। ४२ म ह ता न्य ज्ञो मि ण इति त्रिंशत्। ३० आपा इ हि
स्थेथस इति पंच द्वा। ५ आ त्वा विंशति द्वन इति द्वादश। १२ यद्द्य कच्च वृत्रहन्निति पंचदश। १५ पत्नी
वंतः सुता इ म इति द्वादश। १२ इ इं त्व न्वो ऊ सोति तिस्त्रः। २ उत्तिष्ठन्नो ऊ सास इति। तिस्त्रः। ३ य आनय
परावत इति त्रिंशत्। ३०। ॥ या इ इ मु ऊ क्षा म रेति नवा २ विश्वेत इ इ वीर्यमिति तिस्त्रः। २ तंघे
मित्था नम स्विन इति प्रागाथिके द्वे २ न स्तोम इदे म आप दिति षट्। ६ यः सत्राहा विचर्षणि रिति द्वे। मोषु
त्वा वाघतश्चने लक्ष्येति द्वे। २ इम इन्द्राय सुन्विर इति षट्। ६ उ दिन्वस्य रिच्य त इति दश। १०। अभीष

३ ताअस्य स्व इ हो इ स्व त्ये क्रा।

51

तस्वाहा भरेति चतस्रः ।४ माभि इन्द्र द्विरांसनेति चतस्रः ।४ इमा उ त्वा पुरूवसो इति चतस्रः ।४ तं त्वा
यामि सुवीर्यमिति चतस्रः ।४ कुहद्या इद्वहं तमेति चतस्रः ।४ यदिंद्र प्रागपागुदगिति चतुर्दश ।१४
आ घृतस्व पुरूवसो इति चतस्रः ।४ आविश्वो वायवश्विधावेति दश ।१० शाक्मो मूर्ध्नो ... इति
यद्द्यूमहे चनत्वामद्धि वइति ... विंशतिः ।२० ॥ ता अस्य सूददोहस इत्येका । अथ पञ्च ।... ता
मनसेत्येका । ग्रोसा वो इत्या रूपें द्रो देवः सोमपीतिनिचितं सज्जातेभिरित्येका । अष्टाविंशतिः ॥
ता अस्य सूददोहस इत्येका । आ त्वा रथो हिरण्य इति पंच । वयं घत्वा सुतावंत इति पंचदश ।१५ कदूनु
स्या कृतमिन्द्रस्य ... राजानसूतेनाभि नियतं ... इति द्वे २ आ नो विश्वासु हव्य
इति पंच । चाभिदाता ... अष्टौ ८ ... चतुश्चत्वारिंशत् ।४४ यस्ते साधिष्ठो
स इति चतस्रः ।४ यदिंद्र राधो अस्ति त इति चतस्रः ।४ य स्य पार्थ ... इत्येका । अस्मा अस्मा इदंध
स इत्येका । अर्के ... इत्येका । युजानो हरिता रथ इत्येका । तवेदिन्द्र ... इत्येका । ...
... रथ इत्येका । इयं त ... इत्येका । ... इत्येका । अंतर्यच्छ ... सनत इ
त्येका । ... इत्येका । अयं ते अस्तु हर्यत इति पंच । ... इति पंच ।५
ता अस्य सूददोहस इत्येका ।१ ॥ इदं ... सोमे ... इति त्रयस्त्रिंशत् ३३ यदिन्द्र ... विंशतिः ।२
... यदिन्द्र ... इति नव ... द्वादश १२ ... विंशतिः ।२ यएक

इदि ह्यस्मते इति तिस्रः। आयाह्यद्रिभिः सुतमिति तिस्रः। नहि वेरिद्रं त्वं उत्तर इति गायत्र्य: हिनाधिका द्विहीतर
मिति चतुर्दश। १४ आ तू न इंद्र वृत्रहन्निति त्वं मर्मि शतिः २ आ न इंद्र क्रिमिं यथा तिपेव दश। १ पदिर्शंद्र यथा त्वं
मिति पंचदश। १ प्रसम्राज चर्षणीनामिति षोडश। १२ उत्वा मंदन्तु स्तोमा इति षोडश। १२ आ त्वद्य सधस्तुतं
तइ निन वृत्ति यसु त्वाम ह्यमिति षोडश। १६ इंद्राय साम गायत विप्रामिति षोडश। ११ ता अस्य सूददोहस इत्येका। १
कानतः पुरु वसो इति षोडश। अथ पंक्तयः। स नो वाजेष्ववितेति द्विपदा। अथ द्वादशः। अभि त्वा वीरस्य धस इ
तीति तिस्रः। ३ अथ पंक्ति। महस्सु वो अरमिषइत्येका। अथ द्वादशः। यपानस्य तइति तिस्रः। ३ अथ पंक्ति
शंसनं। आसर। त्वोति द्वो। २ अथ द्वादशः। इंद्राय सावा सूभइम इत्येका। १ अथ पंक्तिशंसनं। ता नासेः पृथुश्रव
स इत्येका। १ अथ द्वादशः। आ नो गायो मह इतन इत्ति पंच। ५ अथ पंक्तयः। या वो न पृथामि इत्येका। १ अथ द्वादशः
अभय पृथा र घेगाम इत्येका। १ अथ पंक्तिः। शतंदास इत्येका। स्त्रीणि पदानि सम रूपा वसाय यद्भ्या प्रपणु
मात्। अथ द्वादशः। अथ रूपा भो बण्णे एका। १ ता अस्य सूददोहस इत्येका। स्याद्वोः स्वा। ० सपानि तं वोभ
ध्यानां अद्रुः सु। ० यो धी र्वैन्द्र नाभिमु भ्रयो इत्येका। ता अस्य सूददोहस इत्येका। अथ पंक्ति। इमा नु
कं भुवना तिपंच। ५ आयाहि मनसा सह इति तिस्रः। ४ एव अव्रमामसत्वियइति तिस्रः। अ न इंद्राय हनहे
नमाय तिपदा। ५ आद्य इत्येका। १ वज्रो मे को। मिमस्त्र लेखा अया वा उंदे वाहि नोमस्त्येका। १ इंद्रा

मध्यंदिनम्परं

वीडुचंस्तुनइति इडइन्द्रार्वेसूक्तं शंसेत् शर्वे द्वितीयांत्येनर्ङ्ययित्वा द्वाभ्यामनवसायैकेनप्रणुत्य द्वाभ्यामनवसा
वसायैकेनप्रणुत्यादितिस्त्र वत्वरशंसनधर्मः। द्वितीयायांतु एकेनानवसायद्वाभ्यांप्रणुत्य द्वाभ्यामनवसा
यद्वाभ्यांप्रणुत्यात्॥ उक्तमातुपधः॥ अथपधः। तुभ्येदमिंद्रपरिषिच्यतइत्येषा १ तेस्योजितेधनाजितइतिसद्रो ६
अथपात्नीवतंशंसनधर्मेणाे स्वाहोरिन्द्राविष्टुवतइतितिस्त्रः ३ अथाऽर्ध्वंशः। ग्रवोमहेभा। इन्द्रथोइतितिस्त्रः ७
प्रत्नस्योपपीयतइतितिस्त्रः॥३ एहिस्तोमाँअभिस्वरेतिनवो ९ इंद्रा विश्वाअवीवृधन्निसंप्रषो। ८ अभिसोमे
सोमइंद्रइतिषद्रो ६ आनस्तोमंतुमस्तरइतिवृतस्त्रः। १४ मलिनोवस्यइत्यइतिपंचा ५ यस्तेसाधिष्ठो वस
इतिसप्त ७ उरोष्ठइंद्रराधसइतिद्वो २ याइंद्रायेत्रमेदनेतिवत स्त्रः १४ योरायेनीरायेनयइतिषद्रो ६
तेंद्रस्याहिहरिमिरितिपंचदश ॥ १५ सजनथा कुविदङ्गइतितिस्त्रः। ३ प्रख्याभवथा अहदेवेति द्वौ २ आत्वो
गिरोरथीरिवेतिनवा ९ शसइत्थामहाँअसीति पंचा। अथपधः॥ इंद्रस्यनुवीर्याणीतिपंचदश १५
यातऊतिरवमायेतिनव ९ योजातएवप्रथमइतिपंचदश १५ अर्धवर्योभरतेंद्रायेति द्वादश १२ आ
यात्विंद्रःपस्यषेति ८ युध्मस्यतेवृषभस्येतिपंच ५ त्वन्त्वामुत्वान्नूतमानिति तिस्त्रः। ३ आसत्योया
तुमघवाँ ऋजीषी कविशःसः। २९ योनिष्टइंद्रसदनेति षड्रो ६ अथार्धर्चशः। योजानीरथो गायस्तु युन्क्ती
उपहाधुनितकोनेनानतः अपुरतीतुरा कोओइ २ ३ उपमायोअसुचतइ वम्ध्या अति द्वेष्या। पिसन्कूनी

52

नजो दृन मन्नं नैथु मार्यो रे अग्रानं परा गिरा यथा निष्ठन्नं वं रथो। सप [illegible] ह्युष्य गोपिच मात्रे चिनुं
क्रतुरे अग्न्यामध्यो उदु ब्रह्मा गी निपंशु। शोंशा वोइ ब्राह्म एवोरि इ मीनि [illegible] राजोरु। ततश्च
[illegible] अपः। सत्रा क्रत्सो त्ये कं। महद्दाह य शं मीति। द्वितीयं ॥ [illegible] या स्या। तस्या अनु [illegible] क्रा
रा ब्राह्मी स्व क्रतु [illegible] थि [illegible] रयो। नु। तयो नु [illegible] दुर्याति। ततः सह आग [illegible] तेम ध्युं वोष्य
मे स्व फल कं [illegible] पृथ्याद्दु पोष [illegible] स्य पश्याद्दु पविश [illegible] प्रा [illegible] मि समिति मं [illegible] पेता। ततः
[illegible] तिव [illegible] आतिग्म [illegible] स्य य उमा तस तष्टः। तव [illegible] उपम्मा यं तिति ॥ अथ [illegible] वरुण [illegible]
[illegible] अध्वर्यो [illegible] इत्याह्रुय [illegible] मान [illegible] आ [illegible] नाधीत। ततआ [illegible]
[illegible] शतिति [illegible] यशं। ततआहृत्य [illegible] ततआहृत्यापश्रावय इत्ये [illegible]
[illegible] शस्या। तस्य [illegible] गरको [illegible] सत्रा त्वं महा इन्द्र [illegible] इन्द्रो [illegible] शक्रा
[illegible] स्प स कि स्पचिंशाति [illegible] नु श्री। निष्कु [illegible] परि [illegible] ध्यात। ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ अध्वं [illegible] आश्रामो [illegible] इत्याहृय [illegible] तु [illegible] महोति ति
द्विर्नशः [illegible] हि [illegible] स्पचि [illegible] नि [illegible] शंस्य तो [illegible] स्पस्प
तत्र [illegible] तस्या पह [illegible] हर्गेच।

विंतुरिति यज्ञर्वस्य सूक्तस्य यड्ढ शस्त्वा स्तुय शाः विनाहे मइति निविद्धं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्यार्धशोऽर्धर्चशो
सहामी शस्त्वा स्तुयैकमासेनिह ऋग्वां पच्छः शस्त्वा स्तुय ते दिधावापृथिवी इति पंचर्चस्य सूक्तस्य चतु
र्थः पच्छः शस्त्वा स्तुय प्रावांपृथिवी सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्यार्धशोऽर्धर्चशः सहामी पच्छः श
स्त्वा स्तुय मरुत्पा मरुत्वन्तो मित्रो मरुचः शस्त्वा स्तुय वैश्वेदेव इति चतुर्दशर्चस्य सूक्तस्य च पोढश
पच्छः शस्त्वा स्तुय सोमो देवा ऋभवो निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य चतुर्दशी पच्छः शस्त्वा स्तुयासार्धम
53 स्प्राकिर्पं सानुदक्षस्य सूक्तस्य पच्छः शंसे स्तुत्वन्नस्यानपुडा समानमेतदु द इमि मी ते पर्षदशा।
सूक्तस्य तं तं मां मास शा इति दशावस्याशी पच्छः शस्त्वा विश्वे देव सोमस्येति निविदं पच्छः शस्त्वा सूक्तस्य
नवमी पच्छः शस्त्वा स्तुयादि तां वौ इति समरुतो निवदो स्तेनो॥ ॥अथाग्निमारुतं॥ तत्र रौद्री तं स इति
५इति स्त्वा स्तुय याय उप गो मरुत नह शार्चस्य सूक्तस्य न पुंस छः शस्त्वा स्तुय मरुतो दे वा इति। वो विदपच्छः
शस्त्वा सूक्तस्य दशमी पच्छः शस्त्वा स्तुय पञ्चहोगव शीनस्तोऽभिमानुरूपो शस्येत्। यदि तेय ज्ञायज्ञीयं
स्वयो नो कुर्यु। तथा ब्रह्म ति वय ज्ञायज्ञीयो देवो य इति स्तोत्रियानुरूपो शंसेत्। यदि य ज्ञायज्ञीय
स्यस्थाने इन्द्रो दं कुर्युस्तर्हि अग्ने तव श्रवो वय इति निवेदं तत्र स्तोत्रियः। ५ उत्तरोऽनुरूपः। यदि श्यागे
न वश्रव इति मडरे स्तुवारैं स्वाहि आग्निन स्व ट किं निवेड नुरूपः कार्यः। इतो दप मी उ पर्शमिपरा
इति

अइर्वशस्त्रोक्थ्या

कौथुमानां ६ अन्ते तवश्रवइति मद्यमा इति २

अग्नेनर्नोत्पिवं

...पिकेविष्णुरोऽसि नीलिन्द्रयेयज्ञायज्ञीयं स्तुत्वा इ आदि स्तुवीत। नद्देवं प्रयोगः। पुरोऽसि
नीतित्र्यं शस्त्वा इन्द्रं इयो अग्निं [illegible] बडर्व [illegible] शस्त्वा ऋ मसुता सोमधु [illegible] यं शस्त्वा आग्नि
नसयज्ञियिरितिर्श्वं बडर्व शंसेत्। तदेस्तत्यनपृष्ठे इत्यवम इति त्वं यो तु रूपः कार्य इ सुक्त मेन
प्राकृ यमदिनेयोभरद्वाजपा [illegible] कुये विहु यो गर्य मोः पा द्राभ्यासेना तु पृष्ठसंपन्नं कुर्वन्ति तथा
प स्मार्त सिर्यथा समाम्नाय मेवशंसनं विधेय॥ अत्रप्रगाथोविनायग्र्या अर्द्धर्चशः॥ अतिर्छन्द स्तु
स्तोत्रियापशस्त्वे छन्दो गग्रथेमप्रापरै न दृश्यते। यदि स्याच्च प्राग्नि सत्रेऽएवस्तो। भिमा तु रूपोवि तोकवो
ततश्चाह्वयमलि स्वा [illegible] पृष्ठे प्राप्य दर्शनामि ति त्र यो [illegible] [illegible] स्य [illegible] पृष्ठः शस्त्वा आग्नि ओंत
वेद्यदन्ति निविदं पृष्ठः शस्त्वा [illegible] त्रयो दृत्वा पृष्ठः शस्त्वा ऋ यापो दिष्टी मादिम त्वति [illegible] ये न
यदि नशान्तीमम इ [illegible] सं स्थ उ मुह स्तहि हो त्र कः समम दिन वडु [illegible] शस्त्रा गिशं से तु॥ ॥ ॥
तत [illegible] अनुयाजा दि स्पु ली संयाजांत द्वा ह दिन वत्। इति श्री मद्या व हारिको पना म क्र धारणी
धरसूनुना दयाशंकरेण कृत शांखायनसूत्रानुसारिणि पौंडरीक प्रयोग महाव्रतीयदशम
महः समाप्तिमगात्॥ ॥ तत एका दशेऽह्नि प्रा कृतो तिरात्रः। तस्य प्रयोगः पूर्वसिद्धः॥ [illegible]॥
स्मृ के वा क मे मो अग्नि मध्य० पुरोडाशा [illegible] सविते उपांशु। आग्ने मिंद्रा य त्वब नं। प्रजापतये। उपांशु। आग्नि मिंद्राय सो०
स्मृके वा कमे मे लो प्रजापतये। उपांशु। आग्ने नैंद्राय सोमे न मिः पृष्ठं स्त्वा नो द्स्ताः
नोः सूम० ऊष बत्। सवित्रे उपांशु। [illegible] त्वादितयो राविदित्यं तमु त्वा सवि ता। उपांशु।

यन्नो पुरवीद धर्त पुरोडाशे॥ अपादि इ इ [illegible]
हवि॰ इ द्रोह वि॰। प्रजापतिः उपांशु। वनस्पतिरि त्यादि ३

१९ पक्षे का दृशामिहि[illegible]नि पत्नीसंयाजा मास्तु[illegible]निः नेमिदिने

पत्नीसंयाजानंतरं सरस्तुष्टं भवति। तत्र [illegible] दृयन [illegible] तदनंतरं तिस्रो [illegible]
[illegible]मैत्रावरुणी [illegible] देवा [illegible] नामां प्रयोगः [illegible] भागपशो [illegible]
[illegible] वहि [illegible] मी सवतु।
५५ [illegible] मेथपतिस्मो मेधाः। [illegible] अग्निर्मरतस्त [illegible] रन्चे नामा तान्या [illegible]
[illegible] पिशसो [illegible] इंतरं तरे [illegible]
[illegible] श्येनमासां [illegible] कश्यपे
[illegible] तः [illegible] सप्तनिरासीचं गात्रं गात्रमस्यानूनं कृणुत
[illegible] त्रिष्टुभ्यो [illegible] विहोत्रा [illegible]
[illegible] शतिः षड्विंशतिरस्य [illegible] तदा होमैत्रावरुणस्याआवाति
[illegible] मित्रावरुणौ [illegible] मित्रावरुणयोः [illegible] प्रेष्य।
[illegible] त्रिष्टुभं [illegible] त्रिष्टुरोनुवाक्या [illegible]
[illegible] विप्रस्ये मेधिराणौ [illegible] नामिति प्रेष। [illegible] इतियाज्या। अथ [illegible]
[illegible] सहिश्चु [illegible]
[illegible] इति पुरोनुवाक्या [illegible] पत्नीसंयाजा [illegible] पशु
[illegible] इति याज्या। ततो [illegible]

संज्ञयने
ति

ओं वत एव ४ भवतीति पूर्वग्रंथे । नेभव पर्यग्नि करणांतं । ३

अत्रैपत्नी नास्ति प्रयाणेषु उपांशु । दृष्टिविज्ञानेन भाष्ये । करणपक्षे ज योगः । ५

कुर्यात् । यजमानाभावे तु भवति । कात्यायनमते सूत्रे कादृशिन्यां सेत्समे वायं न भवति । प्रथम योगः । स्रुपांजनीं अग्निमंथनस्पर्शं कुर्यात् । अत्र त्वष्टा देवता । पत्नी वा स्वयष्टि प्रयोगे सम्यग् दशस्वामिन्ये । अग्निमन्थनं ओं ४

न ह्यास्तोमस्मार्थं वह्नि । त्वष्टारं स्वा ४ वह्नि । वनस्पतिं स्वा ४ वह्नि इत्यादि अग्नीषोमीय यत्र । ततोय जमानेनेन्द्र त्वष्टु

इति त्यक्त्वा परोक्षः कार्यः । नमारतां । सर्वं देवमेव कर्म भवति । नास्मिमन्त्रं पक्षे प्रादि । अथ वा आज्येनैतोरिक

उपांशुप्रयोगेण कर्मणा समापनं कार्यं । तद्यथा । उत्तमधाम्ना ओं आज्यस्ये ४ यजामहे स्वाहाग्निः स्वाहा सोमं स्वाहा । त्वष्टारं स्वाहेदं

नाईत्यादि प्रकृतिवत् । पार्श्वे ओं आज्यभागौ विष्णु ज्ञानेन भाष्ये । शिवस्त्वष्टरिहागहि । बाउपांशु इदि तुष्टे । म्रू० सेओं प्रथानी

मङ्के २ त्वष्टारं प्रथमभाजं ० विभा वा उपांशु । नो ४ महो ओंओं । स्विष्टकृदभावात् । एवमाहुतिसमिद्धं तु मैत्रावरुणी ।

यमोतु याज्याः प्रकृतिवत् । स्रुक् स्रुवाभ्यो आज्ये इह आवाहयिथोयीइत्यादि । अग्निई० नासो मोदिह । ता । त्वष्टा उपांशु

इति । कृतो देवा आज्यपाः । कृतो अग्नि होत्रेणे तेनस्यपा भागः । अस्याद्दध्रीचान्यायाः । मत्यादि नामयहणं साहितिस्त

मप्रकृति वत्कार्यं त्वत् वोर्णमासी ते ॥ अथानुबंध्याना पशुपुरोडाशः । वाज्यौ आज्यभागौ । तस्तु वाम्मित्रावरु

णेनि पुरोनुवाक्या । होता यक्षन्मित्रावरुणौ पुरोडाशस्य जुषेतां हविर्हविरिति प्रैषः । यद्बृहि हदूं नानि विधइति

याज्या । अथ वयं देवा सो वेधवाजस्यातोयं वायधुदिति पुरोनुवाक्या । होता यक्षन्मित्रा वरुणौ हविषामे

पुरोडाशस्य धायैजुषेतामिति प्रैषः । सं स्तुष्टु नासरुचक्षे तेनिया ज्यां । बृहस्पतिः समजयादिति पुरोनुवाक्या । होता यक्षद्

बृहस्पति पुरोडाशस्य जुषतामिति प्रैषः । सस्तुष्टु नासरुचक्षे तेनियाज्या । अन्यत्साग्निचित्ये विशेषः ॥

बृहस्पतिं पुरोडाशस्य उ मा ३ २

नेहियज्ञेषु यनियासकुमा ३ २

दैविका ~~अनुमतौ कुहौ राकासिनीवाल्योः~~ ~~धात्रे च~~
सह्ञानां ~~सप्त~~ दशानां चैव हविषो यागः

अनुमत्याः।

मनुमता ✓ अन्वद्य नो इति पुरोनुवाक्या। अन्विदनुमते इति याज्या। कुहूमहं ~~सुवृतं~~ मह इ कुहूर्देवानामिति ॥२॥ रा
कामहं सुहवा सुष्टुती इति राकायाः। सिनीवालि पृथुष्टुके या सुबाहुः स्वङ्गुरिः इति सिनीवाल्याः ॥३॥ धा
ता ददातु नो रयिमीशानो जगत इति धातुः। ततो देवीकानां दशहविषां यागः। वायो शुक्रो अयामि ते
मध्व इत्यपां ॥१॥ या ओषधीः पूर्वा जाता इत्योषधीनां परिष्ठाः। त्योषधीनां ... इति ॥३॥ ... अ
श्विनौ ... इति गवां ... अश्विनोः। ... ॥४॥ ... सवितुः
... इति राज्ञे ॥५॥ ... सूर्यस्य ... ॥६॥ ... इति सरस्वत्याः। बृ
हस्पतिर्दिवि ॥७॥ स्योना पृथिवी भव इति पृथिव्याः ॥८॥ देवीनां यज्ञ ... इति वायु ॥९॥
मातारुद्राणां वसूनां इति गोः ॥१०॥ ततो दिशामवेष्टीनां चाष्टानां मद्यु निधनं यागः। अग्निर्मूर्धा दिवो
ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् इति अग्नेः। इदं वो विश्वतो मा इयस्वे तौ। तद्रूपाः। ... इन्द्राय ... वरुणायोः ॥४॥
शुचिमर्कैर्बृहस्पतिं ... इति बृहस्पतेः। विश्वेदेवास आगत शृणुता म इमं हवम् इति विश्वेषां देवानां
निरृतिं ... इति निरृत्याः ॥ ~~सर्वत्र~~ ... पाहि ... यं त्वा यां ... ॥ कात्या
यनमत्ते ... इति पुरोनुवाक्या। होता
यक्षद्धोतारं पुरोऽदशानां ... अग्निस्तु ... ततो मनोता
... वरुणौ ... पुरोनुवाक्या। होताय ... वरुणं ... इति ... [illegible] ... यस्तौ

इतेरिति

आग्ना १

स्तै

55

नूनं० करत एवं मित्रावरुणौ जुषेतामिति प्रैषः । प्रबाहवा सिसृतमिति याज्या मित्रावरुणयोः । विश्वे देवाः
शृणुतेमं हवं म इति पुरोनुवाक्या । होता यक्षद्विश्वान्देवानुस्रायाः हविष आदन्नद्य० गर्भः । घस्तु नूनं
० हव्यान्नो करन्नेवं विश्वेदेवा जुषन्तामिति प्रैषः । स्तीर्णं बर्हिरिति याज्या विश्वेषां देवानां ॥ ततो म
नोता । वहस्पतिः स्म जर्मदानि पुरोनुवाक्या । होता यक्षद्वनस्पतिमुस्रायाः हविष आदद्यम०
गर्भः । घस्तु नूनं० करदेवं वनस्पतिर्जुषतामिति प्रैषः । यजानो मा नं नितियाज्या वनस्पतेः ॥ वन
स्पतिप्रैषौ । होता यक्षदग्निं० यत्र मित्रावरुणयोरुस्रायाः हविषः प्रि० यत्र विश्वेषां देवानामुस्रा
या हविषः प्रियाः० यत्र वनस्पतेरुस्रायाः वृष्णः प्रियाः । तत्रैताः प्रस्तु० दनीयसइवक्ष० यज
ति वैनाः स्वभीय सीदवेतिके चित्तौ । [illegible] । होता यक्षदग्निं स्विष्टकृतमयाळग्निर्मित्रावरुण
योरुस्रायाः हविषः प्रि० अयाड् विश्वेषां देवानामुस्रायाः हवि० अयाड् वनस्पतेरुस्रायाः हवि० ऽनस्प
तेः प्रियाः धामानि ॥ ततः कांदस्थानुयाजाः । स्रुक्वाकः प्रैषः । अग्निमद्य मोहि । जपः ...
मित्रावरुणयोः विश्वेभ्यो देवेभ्यो वनस्पतये उस्रायाः सूय० इत्यत्र मित्रावरुणौ विश्वेदेवा भो
भो वनस्पतिरित्युह्यम् ॥ अर्धं स स्तामेदस्य प्रतिपद्गतायप्र० पुरवीदुर्घं नपुरोडाशौ ॥
त्वो मध्ये स्वाहा । स्रुक्त्वाके इदं द्यावापृथिवी इत्यादि तयोः शाक्षिणीर्नेनुस्रायाः मित्रावरुणौ हविरजु
षेताम वीवृधेता महो ऽपायांक्रातां । विश्वेदेवा हविरजुषन्त अवीवृधन्त महो ऽपायांक्रत । वनस्पति
असंस्तामेदस्य इति ...

प्रैषः १५
इमो अग्न
इति याज्या

ईनिरन्तुमतारनीरयतम्र होऽओंमेकृत।वनस्पतिरित्यादिमोर्मास वह॥ ततः पत्नीसंयाजाः॥
ततो वेदविमोकादि पत्नीवाचनान्तं कृत्वा ओं ओं यज्ञियस्या ग्रा हारयाः बर्हिष स्तीर्ण्णं उपरस्य
शनिं न कुर्यात्। ततोऽग्निदयश्च लोपस्थानं। शूलाकारेण काष्ठेन हृदयं पचते तद् हृदयशूलं। तस्य मापो
मो षधीरिति मन्त्रेणोपस्थानं सुमित्रियान इति मन्त्रेणापउपस्पृश्य दुर्मित्रिया स्तस्मै सन्ति
सुः। निमन्त्रेण ताआपो हृदिरोगाद्धि पतिपशुकर्त्तारः॥ इति मोऽरीकर्म्म योगे निस्त्रणम तू वंध्यानां प्रयोगः॥
अथवनेथा तत्पुदवसानीया सामायनायेकवी। ऐंद्राविष्णवीवाचनतिस्त्रवपूर्व्वात्। कात्यायनूमते
अथसूव ऐंद्रावैष्णवेवा उपांशु हविष्का। उभयत्र सप्तदशसामिधेन्याः॥ वार्त्र घ्नावाज्यभागौ। अग्नाविष्णू
शाडुवृ गौ महितं वां पुरोनुवाक्या। अग्नाविष्णू माह शर्म प्रियाज्या। अग्नावैष्णवपक्षे। ऐंद्रावैष्णवीपक्षे सं वां
कर्म्मणिमित्युरो नुवाक्या। उभाजिग्यथुरिति याज्या। ततः स्विष्टकृदादिपत्नीसंयाजान्तं निगमस्थाने तु
तनं देवतापुरोडाशः कार्यः। इति त्रेधातव्युदवसानीया॥ अथ पयस्या। कर्म्मचार्यं सप्तदशसामिधे
नाः। आ का ह्रनो अग्निरुक्त्मआवह। अग्नीषोमा वह। मित्रावरुणौ उपांशु आवह। देवाविन्द्राविहा
यः। ओं अग्ने ४ यजामहे स्वाहाऽग्निः स्वाहा। सोमं स्वाहा। मित्रावरुणौ उपांशु स्वाहा देवा इत्यादिर्द्धमन्त्रे
प्रयाजे। ओं ये ४ यजामहे। उपांशु। ओं ये ४ यजामहे। बुलपौविष्ठं ऽ स्नेयाया ऽ उपांशु
ताव ऽ पशु गो। एतेन याहता। ततः पुरोनुवाक्या॥ ओं ये ४ यजामहे। स्विष्टकृतम याज्या ऽ ग्निर
वो ४ म इहे। मित्राद्दि कानि निस्वि ऽ ततः पुरोनुवाक्या॥ ओं ये ४ यजामहे मित्रावरुणयोः उपांशु प्रियाधा
मानि। प्रियाधामान्यया इत्याम स्पदिया धामान्ययोः। मित्रावरुणयोः। उपांशु प्रियाधा
आज्यपाकुपोगा स्वाहा वाडि
प्रेत्रावरुणा नोऽग्न आज्यस्य

२० तत्र यजमानस्य दावतेचादि भक्षणं। उपक्रान्तं

मान्य याज्वित्यादि। आग्नेय हृद्येति याज्या। ततः पूर्ववत्ततो हो नमो नु याज्या। स्रुक्स्व वाके विशेषः।
इदं द्यावापृथिवी इत्यादि। तयो रावदितम्नं तमु स्तौ। अग्निरिदं हविरजुषत सोमोऽन्निदं हविरजुषता द्विचात रू
णो वृत्वा शुगा। हविरजुषेता मवीवृधेतां महोज्यायोऽक्रातां। देवा आज्यपाः जुता अग्निर्होत्रेणा
हविरजुषन्ता वीवृधन्त महोज्यायोऽक्रता। वाजिनो देवा हविर्जोविषिष्यते वर्द्धयिष्यते महोज्यायः कृ
रिष्यंते। यदि स्रुक्त्ववाकात्पूर्वं वाजिनाध्वारस्ततो वाजिनो देवा हविरजुषन्ता वीवृधन्त महोज्या
तितततोऽ योत्रत्वं। औरस्या न द्यादित्यादि पौर्णमासवत्। ततः शंयो वाकात्पूर्वम् एव वाजिनो प्रचारः। शंसो
न वेत्तु वाजिन इति वाजिनस्य पुरोनुवाक्या। ततः श्रीत्रौ चौ वषागन पकूर्व वाजे वाज सुते
८ पूयात। तियाज्या। ततः आनन्दाय वाजिनस्याग्ने वीहीत्यनुवषट्कारं अयातां ततो वाजिन
भक्षः। यजमानो भक्षाहो तावध्वर्युरग्नी भक्षयन्ते सम्प्रकृत्य यज्ञ येषु प्रश्नोक्त्वेत्यादि
स्वाहा उपकानिज्ञति वा क्रमः। सुष्टुते पसेरे तइति नीत्रोमंत्रः। यज्ञ। ततः शंयुवाकाद्याह
वनीयोपस्थानांतं प्रकृतिवत्। इति श्रीमेधावहारिको पारव्य चरणीयरात्मज दयाशंकरेणावि
रचितः शारव पत्नस्तौति मतापौंडरीकस्य चतुः प्रयोगः समाप्तिमगमत्। श्रीरस्तु।।

सं १८२५ श्रावणे कृष्ण १२

शोध: सोकुहक

[redacted]

हिवेदहिमो काहिदेवा

॥ जातेऽश्मणा हर शशि समिति भाजि बर्षे श्री विक्रमार्क नृपतेः समयादतीते । पाशेऽसिते नभसि केटभवैरितिथ्यां श्रीपौण्डरीकमखपद्धति पूर्तिरासीत् ॥ १ ॥ पुरस्कृति पुत्ररत्नमाराध्य लक्ष्मीरमणापः पुरम्भपुत्र [illegible] यां सं वसन्त मुकुन्दकामः । धरानिधेरतनूजः श्रीहयमेधं कराखो व्यरचयदनवद्यां पद्धतिं सूरिवद्यां ॥ २ ॥ स्वपेतदोषाथा विसार विभाजी विमत्सरा गां मुद भातनोतु । कृतिर्मदीयाल्पतरानवीनाकृ लोऽकुले केवशु धारजानोः ॥ ३ ॥ वसंततिलका
57 मालिनी उपेंद्रवज्राः क्रमेण छंदांसि ॥ ॥ न ह्यव्यो न भूयो बुधामे सुधायं प्रयासो [illegible] रलीकै रनल्पै र्वचोभिः । यदि स्याद्विचारे मतिर्बुद्धिमाजां तदा [illegible] शीक्रियं तु ॥ ॥ भुजंगप्रयातमिदम् ॥
अनास्ते नम्र मेलेसंपद्धती रचितानामा · अमा अकरूणा मेवादरात कृतिरिन्याया तु स्मर्तुरा करः इति श्रीमत्का ०

एतार्थं सिन: पृष्ठं । अथ यज्ञो शंसावो इत्याहूयात्वो विश्वासु हव्य इति प्रगाथं हतीकारं शंसेत् । तत्राद्यां
त्रि: । तत आहूय भूतानाइन्द्रगिर्वणाइति प्रगाथं हतीकारं शस्त्वा । आहूय कद्वच्च्यो अतसीनामिति प्रगाथ
मर्द्धर्चशः शस्त्वा आहूय भूतानां त इत्येकां पच्छः शस्त्वा । उस्मा इदु प्र तवस इति षोडशर्चं सूक्तं पच्छः शस्त्वा
इन्द्र स्वाग्नीति पंच पच्छः शस्त्वा आहूय षष्ठीं पच्छः स्त्रिः परिदध्यात् ॥ अथाच्छावाकस्य ॥ अथ यज्ञो शंसा
वो इत्याहूय तरोभिर्वो विदद्वसुमिति प्रगाथं हतीकारं शस्त्वा तत्राद्यां त्रि: । तत आहूय तरणिरित्सिषास
तीति प्रगाथं हतीकारं शस्त्वा आहूय कद्वच्च स्पार्हतामिति प्रगाथ मर्द्धर्चशः शस्त्वा । आहूयोरूनो लोकमि
त्येकां पच्छः शस्त्वा शासद्वह्निरिति षडृचं सूक्तं पच्छः शस्त्वा । अग्ने त्वं देव दद्यर्यितेन पंच पच्छः श
स्त्वा आहूय दशमीं पच्छः स्त्रिः परिदध्यात् ॥ मनोता यादिव्यग्रहां तं कुर्यात् । ततो यागः । तत्रादौ मनो
ता । सवितारं यजेत् इति पुरोनुवाक्या । होता यक्षत् । सवितारं उपांशु । छागस्य हविष आदद्यम मध्य०
गभः । घस्त्वद्य नो करद्देवं सविता उपांशु । जुषतामिति प्रैषः । अस्य प्रत्नादिवो अप स्य इति याज्या ॥
मनोता अथैन्द्राग्न्योः इन्द्राग्नी भ्रमतिर्वामिति पुरोनुवाक्या । होता यक्षदिन्द्राग्नी मस्य हविष आदद्यम मध्य० गभः ।
घस्त्वद्य नो० करद्देवमिन्द्राग्नी जुषतामिति प्रैषः । आ नो इन्द्राग्नी दृषन इति याज्या । अथ प्राजापत्यस्य ॥ मनोता ।
य: प्राणत इति पुरोनुवाक्या । होता यक्षत्प्रजापतिं उपांशु । छागस्य हविष आदद्यम० गभः । घस्त्वद्य
नो करद्देवं प्रजापतिः । जुषतामिति प्रैषः ॥ यं क्रन्दसी अवसो निया ज्या । अग्नयसर्वं पांशु हविषा मद्ये

४८भिरं कृष्ठे अथ पंक्तौ। इयं ऽन्नि: भाष्य महाव्रत नाभ्य …मतोम नतुमनि भाति। काम यैतंत्र:
यजुर्हतुंस्तो कुविदंग त्वेका। पीवोऽन्नानि त्येका। आयायो नूषेत्येका। एवं कर्ता चीका। उत्तो नाहू ते तस्माइ द
वायुदेवता कृत्वा तून च सन निरोधा। वायं यत्वैइ यायवं मैत्रा वरुणं यथा विष्णुवर्तति। सूचेण न यो पित्र्या विभुवतो ग्रामाइत्य थाति। विष्णुनाति चपीवोअ
अष्टाचत्वारिंशन्नमे पत्रे भिरं कृष्ठे अथ: । पञ्चदयपक्षो मे धपतिभ्यां मेधो। आभ्या माग्निं। रन्वेनो माता: । उ दानी नाएं
नयो:। शरीरो एक धेकधे नयोस्तवं। द्विषे नयोस्तव मिति गो। पुरा दुरानाभ्या वपु: दूतरं नरे: तु श्येनमे
नयो नक्षत्रसी: को कू कू ऽाइा जाणि कश्यपे वोऽत्रा नमि: श्व: ओणी: कनवा कू स्तेय पर्गनी चत:। द्विपे वाशदेन
योर्व कू: गात्रं शर्पने नयोरन्न् नेकृणे तान्ते वनिष्ठ नयो मीराति श्चोकूके मन्य माना इति। नमायागे॥ ॥
58 आत्वोदेव: सवितो त्रायमाण इतिपुरोनुवाक्या। मा विर्मो होतायक्ष सवितारं उपांशु। आग स्य वपाया
इति प्रेष:। वाममद्येति याज्या। अथैं इस्याइं इं नरोने मायिनोति पुरोनुवाक्या। होतायक्षाइ इंद्र मस्य
वपाया इति। उरु नोलो कमिति याज्या। अथ प्राजापत्यस्य हिरण्यगर्भ: समितिपुरोनुवाक्या। होतायक्षन्प्र
प्रजापतिं उपांशु। आगस्य वपाया इति प्रेष:। यस्ये मे हिमवंत इति याज्या। ॥ अष्टा चत्वारिंशन्नमे पत्रे ओ
कृष्टे अथोभागो द्वितीय पंक्तौ॥ वायं मा वाज्य नागो। तमस्या चित्रस्य। आदेवो यातु सविता सुरत्न इति पुरोनु
नुवाक्या। होतायक्षत्। सवितारं उपांशु पुरोळाशस्य जुषतामिति प्रेष:। येते पथा: सवितू नरिति याज्या।
अथैं इस्या। इंद्रो राजा जगत इति पुरोनुवाक्या। होतायक्षदिंद्रं पुरोळाशस्येति प्रेष:। आनो विश्वासि
तिर्निरि ति याज्या। अथ प्राजापत्यस्य। यआत्मदा बलदा इति पुरोनुवाक्या। होतायक्षत् प्रजापति
उपांशु पुरोळाशस्येति प्रेष:। येनद्यो रुग्रे ति याज्या। स्विष्ट कृते प्रेषे। होतायक्षदग्निं पुरोळाशाना
मिति विशेषो न्यत्सर्वं प्रकृतिवत्॥ ॥ चत्वारिंशन्नमे पत्रे निरं कृष्ठे दशम्यां पंक्तौ। अथ आत्म
पञ्चदयपक्षे पुरोडाशयोरिडोऽम

पशुद्वयपक्षे इन्द्राग्नी इत्यपि नामभेदो वाच्यः। तत्रैतौ प्र॰ इन्द्राग्नी यासा। वेवेति विशेषः।

र्युवशाद्दुह्रे सुभगामिभवतीति शेषः॥ वनस्पतिप्रैषे॥ होता यक्षद्० धिन। यत्र। सवितुः। उपांशु। भागस्य
हवि॰ निमित्ते इन्द्रस्य स्वधामस्य हविषः प्रि॰ नियत्र। प्रजापतेः। उपांशु। भागस्य ह॰। तत्रैता अस्तु॰ होतारं
यस इन्द्रेत्यादि। स्विष्टकृत्प्रैषो होता यक्षदग्निं स्विष्टकृतमयाडग्निः सवितुः उपांशु भागस्य
59 हविषः प्रि॰ याडिन्द्रस्य स्वधामस्य हविषः प्रि॰ याट्प्रजापतेः। उपांशु भागस्य हविषः प्रि॰ याड्
वनस्पतेरित्यादि। ततः सवनीयपुरोडाशादि सर्वं चित्रयहोतव्य ज्ञातव्यं॥

शांखायनानुसारीपौंडरीक

पत्र ५७

धर्मशास्त्र

शांखायन श्लो०

नम्बर 2000

५८